

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՋԱՐՄԱՅՐ Ա. ՔԷՆՑ. ԿԵԶԻՐԵԱՆ

6 (075)

ՈՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԿՐՕՆԻ

Ա.

ՀԻՆ ՈՒԽՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՅԱԿՈԲ ԱՔՐԱՀԱՄԵԱՆ
ԴՐԱՎԱՅԱՌ - ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՑ
ԹԻՖԼԻՍԻ Գործակալ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊ ԱՆ ԲԵՆԻՏ ԷՏ.

«ԱՐԵՒ» ԴՐԱՏՈՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒՆ

ՅԱԿՈԲ ԱՔՐԱՀԱՄԵԱՆ

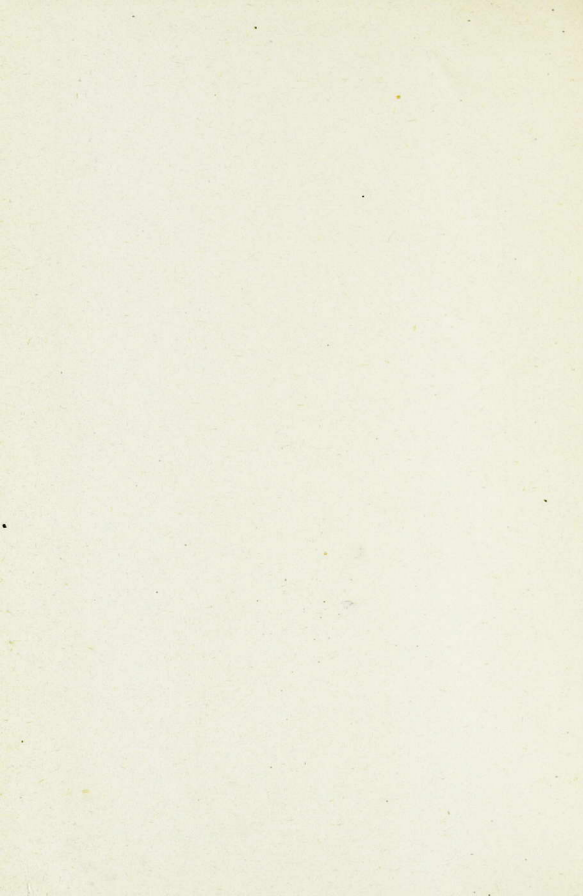
Պատր. Ալի, Բեօի ԷՃ. Խան

Տպագր. «ԹԵՍՀԻԼԱԹ»

և. ՊՈԼԻՍ

1920

Կ Ա Ր Ե Ի Ո Ր

Կրօնի սոյն Դասընթացքը պատրաստելով, մեր նպատակը եղած է գոնացում տալ ստի-պողական պահանջի մը :

Տարրական Ա. Կարգին համար, Սրբազան Պատմութեան Հին Ուխտի մասը աշխատած ենք ընել հնար եղածին չափ համառօտ, զգուշանալով մանրամասնութիւններէ, չստուարացնելու համար հասորը, բայց զանց չընելով ուրիշ կարեւոր կէտեր :

Հին Ուխտի Պատմութեան ուսումը անհրաժեշտ է, պատրաստուելու համար Նորին՝ Ա. Աւետարանի ուսման : Անիկա կարեւոր է նաեւ, իր մէջ պարունակած բարոյական մեծ նրժմարտութիւններուն համար, որոնք իւրաքանչիւր դասի ընթացքին, խղճամիտ ուսուցչին կողմէ պիտի ցոյացուին, բացատրուին մանուկներուն՝ դիւրահասկնալի պարզ լեզուով մը : Առ այս, դիւրութեան համար, հասորիկիս վերջը համառօտ քելադրութիւններ դրած ենք ուսուցիչներուն, որոնք ի հարկին պիտի գիտնան անոնցմէ օգտուիլ, նպատակայարմար հարցումներով մղելու համար աշակերտը որ հետաքրքրուի պատմութեան դէպքերով, եւ կարենայ ի՛նքն հանել բարոյականի գործնական դասեր :

Այս նպատակը ձեռք բերելու համար օգտակար պիտի ըլլայ, կարծենք, *Հնարկադրել տղան որ թուրքական պէս դոց ընէ իր դասը*, այլ իրենց տով կարդալ զայն բարձրաձայն, ի հարկին բացատրելով տղոց՝ անհասկնալի բառ մը կամ նախադասութիւն մը, երբ զսնուի, եւ քելադրել անոնց՝ որ իրենք ալ մէկ քանի անգամ կարդան մտամոխրի, պատմել կարենալու համար յետոյ նիւթը, եւ անկէ հանելու համար քաղուելիք բարոյական դասեր :

Պատմական դէպքերու տարունակուող քելը չկորսնցնելու համար անհրաժեշտ է, սակայն, որ տղաք զոց ընեն իւ-

բաժանչիւր եղանի վերջ դրուած մէկ քանի տղ ամփո-
փումները :

Այս ուղղութեամբ դասաւանդուելով, կը յուսանք որ
ներկայ դասագիրքը պիտի կրնայ ընծայել մեծ օգտակարու-
թիւն, եւ մարգել տղան քիս. կրօնի եւ Հայ. Եկեղեցւոյ
փրկարար նշանակութիւններով :

Հոգ տարուած է սոյն հասոյթիկը նոյնացնելու գեղեցիկ
եւ թելադրող պատկերներով, որոնք մեծ օժանդակ մը պիտի
ըլլան նիւթին լաւ հասկցողութեան :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՂԸ

Ա Մ Տ Ո Ի Ա Ծ *

— Ո՞վ լուսափայլ արեգին
ձառագայթներ է սրւած,
Եւ անթափանց գիւղերին՝
Լուսին, աստղեր թանկագին.
— Մեր արարիչ Հայրն Աստուած:

— Անհուն երկնի կապոյտ գոյն,
Եւ խոտին ո՞վ է սրւած
Այն կանաչն ուր փալփլուն
ձողերն հանգչիլ գան այգււն.
— Մեր արարիչ Հայրն Աստուած :

— Ո՞վ հոտաւէտ պուրակին
Շուք եւ քոչնոյն է սրւած
Այն փետուրներ փափկագին,
Որով սլանայ նա երկին.
— Մեր արարիչ Հայրն Աստուած :

— Ո՞վ աշխարհիս մինչեւ ցարդ՝
Ամէն պիտոյն է սրւած,
Մերի դաւոյն իսկ՝ իբրեւ զարդ՝
Տալով շուշան, յաւմիկ, վարդ.
— Մեր արարիչ Հայրն Աստուած :

(*) Հասորիս իբրեւ նախամուտ դրուած այս հերթուածը կը յանձնա-
րարուի գոց քսել թալ տղուն, արտասանուելու համար :

Ո՞վ քեզ զրգուող բարի մօր՝
Այն վեց գորովն է տրած,
Որով վրադ ամէն օր,
Կը գուրգուրայ սիրով նոր.

— Մեր արարիչ Հայրն Աստուած :

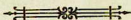
— Ո՞վ քաղցրահամ, գեղունակ
Քեզ պրտուղներ է տրած,
Եւ այն ճաշն որ շարունակ
Լընու փոքրիկ քո պրնակ.

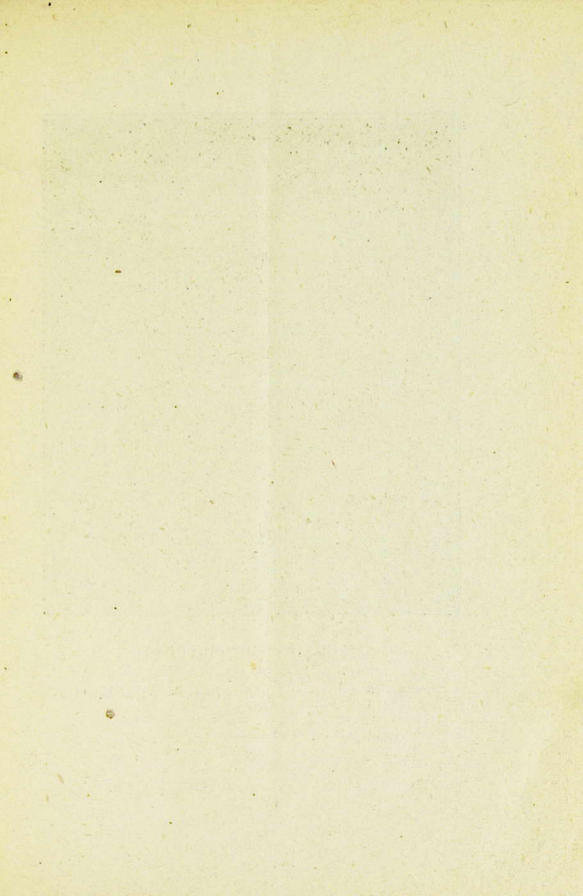
— Մեր արարիչ Հայրն Աստուած :

— Երբ սուրբ սիրով, ջինջ միտքով,
Գիւտերն երթաս՝ պատրաստուած
Մահինդ հանգչիլ անխրոով,
Ո՞վ կը հսկէ գլխուդ քով.

— Մեր արարիչ Հայրն Աստուած :

Ա. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԱՐԱՐՁԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Աստուած բաւ, բոլ լոյս ըլլայ եւ լոյսը եղաւ.

ՀԻՆ ՈՒԽՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՍՏԵՂԾՈՒԵԼԷՆ ՄԻՆՁԵՒ ԶՐՀԵՂԵՂ

(4963 — 3308 ԳՐԻՍՏՈՍԷ ԱՌԱՋ)

ԱՇԽԱՐՀԻ ՍՏԵՂԾՈՒԻԼԸ

Յաւիտենական և ամենաբարին Աստուած սկիզբէն ստեղծեց երկինքն ու երկիրը: Ան ամէն բան ոչինչէն ստեղծեց իր ամենակարող խօսքովը: Բայց երկիրը անպատրաստ էր և խաւարով պատած:

Վեց օրէն ստեղծեց Աստուած այս աշխարհը:

Առաջին օրը ըսաւ, «Թող լոյս ըլլայ», ու լոյսը եղաւ: Եւ Աստուած զատեց լոյսը խաւարէն, լոյսին անունը դրաւ ցօրեկ, և խաւարին անունը՝ գիշեր:

Երկրորդ օրը ստեղծեց երկինքի Հաստատութիւնը, երկնակամարը:

Երրորդ օրը հրամայեց որ ջուրերը մէկ տեղ մը հաւաքուին և ծով կոչեց, և ցամաքին անունը դրաւ երկիր: Նաև հրամայեց որ հողը բուսցընէ ամէն տեսակ տուփեր, ծաղիկներ ու ծառեր:

Չորրորդ օրը Աստուած ստեղծեց արեւը, լուսինը և աստղերը:

Հինգերորդ օրը ստեղծեց ձուկերը որ կը լողան ջուրին մէջ, և բոյունները որոնք կը թռչին օդին մէջ:

Վեցերորդ օրը ստեղծեց երկրի վրայ գտնուած բոլոր
չորքոտանի կենդանիները, գազանները և սողունները :

Ամէնէն վերջը մաքըր ստեղծեց Աստուած իր պատ-
կերին նման : Երկրէն հող առաւ և անով կազմեց մարդուն
մարմինը . երեսին փչեց իր աստուածային շունչը , անմահ
հոգի մը տալու համար անոր , անունը դրաւ Ադամ , և կա-
րող ըրաւ զայն իշխելու ծովու ձուկերուն , երկինքի թռու-
չուններուն և երկրի անասուններուն և սողուններուն :

Աստուած խորունկ բուն մը տուաւ Ադամին, եւ անոր
մէկ կողէն սեղծեց կինը .

10

Աստուած խտրունի քուն մը տուաւ Ադամին, և քնացած միջոցին անոր մէկ կողէն ստեղծեց կինը զոր Ադամին տուաւ իբրեւ օգնական: Այս առաջին կնոջ անունը դժբախտաբար Նւա:

ԴՐԱՅԺ. — ԱԴԱՄ ԵՒՍՅԻ ԱՆՀԱՋԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Աստուած Ադամն ու Նւան դրաւ սքանչելի պարտէզի մը մէջ, որ դախս կոչուեցաւ: Այս պարտէզին մէջ կային գեղեցիկ ծառեր որոնք հիանալի պտուղներ ունէին: Այդ ծառերուն մէջ կը գտնուէր նաեւ բարիի ու չարի գիտութեան ծառը:

Աստուած բաւ մարդուն.

— Դրախտի բոլոր ծառերու պտուղներէն կրնաք ուտել, բայց պէտք չէ ուտէք բարիի ու չարի գիտութեան ծառէն. որովհետեւ եթէ ուտէք պիտի մեռնիք:

Ադամ ու Նւա անմեղ ու երջանիկ կ'ապրէին դրախտին մէջ: Բայց սատանան, որ առաջ հրեշտակ մըն էր և իր հպարտութեան պատճառով անիծուած ու վնասուած էր երկինքէն, նախանձեցաւ մարդուն և անոր ընկերուհիին երջանկութենէն, և բոլոր կենդանիներուն մէջ ամէնէն խորամանկը եղող օձին կերպարանքը առնելով, երեւցաւ Նւային և զայն խաբեց ըսելով.

— Եթէ արգիլուած ծառին պտուղէն ուտէք, ոչ թէ պիտի մեռնիք, այլ Աստուծոյ պէս պիտի ըլլաք, բարին ու չարը ճանչնալով:

Նւա խաբուեցաւ, փրցուց պտուղէն ու կերաւ: Յետոյ Ադամին ալ տուաւ, և ան ալ կերաւ:

Այս անհնազանդութենէն անմիջապէս ետքը Ադամ ու Նւա լսեցին Աստուծոյ ոսճաճայնը դրախտին մէջ: Իրենց գործած յանցանքէն ամչցան ու պահուրտեցան:

— Ո՛ւր ես, Ադամ, հարցուց Տէրը:

— Կը վախճամ, և անոր համար ծածկուեցայ, պատասխանեց Ադամ:

— Արդեօք կերա՞ր արգիլուած պտուղէն, կրկին հարցուց Աստուած:

— Կինը որ ինծի տուիր, ան տուաւ ու կերայ:

— Այդ ի՞նչ ըրիր, հարցուց Տէրը Եւային:

— Օձը զիս խաբեց և ես ալ կերայ, պատասխանեց կինը:

Այն ժամանակ Աստուած պատժեց մեղաւորները:

Օձին ըսաւ. «Անիծուած ըլլաս բոլոր կենդանիներուն մէջ, փոքրիկ վրայ սողոս, և հող ուտես ամբողջ կեանքիդ մէջ: Թշնամութիւն պիտի դնեմ քու և այդ կնոջ մէջտեղ, քու սերունդիդ և անոր սերունդին մէջտեղ. լացն Բուզիլիսդ պիտի ջախջախես և դուն անոր դարշապարը պիտի խայթես»:

Եւայի ըսաւ. «Քու ցաւերդ պիտի շատցնեմ, և քու ամուսինիդ իշխանութեանը տակ պիտի ըլլաս»:

Ու վերջապէս Ադամին ըսաւ. «Ճակի՛դ ֆրսի՛նքովը պիտի ուտես քու հացդ: Հող էիք ու հող պիտի դառնաք»:

Այն ատեն Աստուած զրախտէն վճռեց Ադամն ու Եւան, և հրեղէն սուրով զինուած հրեշտակ մը պահապան դրաւ, անոնց մուտքը արգիլելու համար:

* * *

Գիտելիք. — Ադամի մեղքը տարածուեցաւ ամբողջ մարդկային սերունդին վրայ. այնպէս որ բոլոր մարդիկ որ կը ծնին, դատապարտուած են մահուան պատիժին. այդ մեղքը կը կոչուի սկզբնական մեղք:

Բայց Աստուծոյ օձին ուղղած խօսքը թէ «ան (կինը) գլուխդ պիտի ջախջախէ», կը պարունակէ իր մէջ Փրկչին խոստումը, որ երկար դարեր ետքը կատարուեցաւ, Ս. Կոյս Մարիամէն ծնելով Յիսուս Քրիստոս, որ յաղթեց Սատանային և յաւիտենական կեանք շնորհեց իրեն հաւատացողներուն:

Կ Ա Յ Է Ն Ե Ի Ա Բ Է Լ

Դրախտէն հանուելէ ետքը, Ադամ ու Եւա երկու դաւակ ունեցան, Կայեն և Աբել: Կայէն երկրագործ էր, Աբէլ՝ խաշնարած:

Երկու եղբայրները անգամ մը զոհ մատուցին Աստուծոյ. Կայէն դաշտի պտուղներէն, և Աբէլ իր ամէնէն աղւոր գառնուկներէն : Աբէլի զոհը հաճելի եղաւ Աստուծոյ: Բայց այնպէս չեղաւ Կայէնի համար, որովհետեւ անոր սիրտը մաքուր չէր: Այդ վայրկեանէն Կայէն սկսաւ նախանձիլ իր եղբորմէն:

— Ինչո՞ւ կը նախանձիս քու երբօրմէն, ըսաւ Աստուած Կայէնի. բարիք գործէ և պիտի վարձատրուիս, եթէ չար գործես, կը պատժուիս:

Բայց Կայէն չխրատուեցաւ Աստուծոյ ազգարարութենէն. ո՞րքա պահեց սրտին մէջ, և օր մը ըսաւ եղբորը:

— Եկո՛ւր, միասին դաշտ երթանք:

Երկուքը մէկտեղ դուրս ելան, և երբ հեռացան, Կայէն յարձակեցաւ Աբէլի վրայ և սպաննեց զայն:

Կայէն յարձակեցաւ Աբէլի վրայ եւ սպաննեց զայն,

Այն ատեն Տէրը երեւցաւ Կայէնի և հարցուց անոր:

— Ո՞ւր է եղբայրդ:

— Չգիտեմ, միթէ անոր պահապա՞նն եմ ես, պատասխանեց Կայէն:

— Ի՞նչ ըրիր, Կայէ՛ն, ըսաւ Աստուած. եղբօրդ արիւնը կը բողոքէ ինծի. անիծեալ ըլլաս երկրի վրայ. քու մշակած ագարակդ պտուղ չտայ. թափառական պտըտիս աշխարհիս մէջ:

Կայէ՛ն, խղճահար, փախաւ, ա՛լ յոյս չունենալով ներումի:

Իր յաջորդները չար սերունդ մը կաղմնցին, և մարդոց որդիներ կոչուեցան:

Ս Է Թ

Աբէլի մահէն ետքը Ադամ ուրիշ զաւակ մը ունեցաւ Սէթ անունով, որ նշանաւոր եղաւ իր բարեպաշտութեամբ:

Սէթի սերունդները Աստուծոյ որդիները կոչուելու պատիւին արժանացան, մինչեւ այն օրը որ մարդոց որդիներուն, այն է Կայէնի սերունդներուն խառնուելով անոնց չափ չար եղան:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆԻՆ

Ա. — Աստուած վեց օրէն սեղծեց աշխարհը: Առաջին մարդը՝ Ադամ՝ սեղծեց հողէն, եւ անոր բնկերունի մը տուաւ, Եւա:

Ադամ ու Եւա որոնք Դրախտին մէջ դրուած էին, անհնազանդ գեղուեցան Աստուծոյ, եւ վրճուեցան Դրախտէն: Այս պատճառով մահուան պատիժի ենթարկուեցան, եւ աշխատելու դատապարտուեցան:

Բ. — Ադամի գաւակը՝ Կայէն՝ նախանձելով իր եղբօրը, Աբէլին, զարկաւ սպաննեց զայն:

Գ. — Մարդիկ ցրուեցան աշխարհի մէջ, եւ ի վերջոյ չար եղան:

ԵՐԿՐՈՐԳ ՇՐՋԱՆ

ՋՐՀԵՂԵՂԷՆ ՄԻՆՁԵՒ ԱՐՐԱՀԱՄՈՒ ԿՈՉՈՒՄԸ

(3308 — 2296 Ք. Ա.)

Ն Ո Յ Ե Ւ Ջ Ր Հ Ե Ղ Ե Ղ Ը

Կայէնի և Սէթի սերունդները հետզհետէ շատցան երկրին վրայ: Ասոնք հսկաներ էին և երկար կ'ապրէին: Անոնց հարուսիւնը այնքան սատկացաւ որ Աստուած բարկացաւ, և որոշեց մարդիկը ջնջել երկրի երեսէն ջրհեղեղով մը:

Բայց Սէթի սերունդէն մէկը կար, Նոյ, որ բարի և արդար մնացած էր. ուստի շնորհ գտաւ Աստուծոյ բռջիւ, և Աստուծոյ հրամանով Տապան մը չինեց նաւի ձեւով, ու անոր մէջ մտցուց բոլոր թռչուններէն և կենդանիներէն մէյմէկ զոյգ, անոնց ցեղը պահպանելու համար երկրի վրայ:

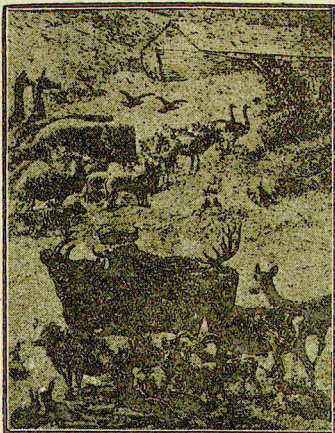
Նոյ ևւս Տապանը մտաւ, նաև իր կինը և երեք զաւակները, որոնք էին Սեմ, Գամ և Յաբեթ, և ասոնց կիները:

Այն ատեն քառասուն օր և քառասուն գիշեր սատիկ անձրեւ տեղաց, ջուրերը բարձրացան ամէն կողմ, այն աստիճան որ բարձր լեռներուն զաղաթներն ալ ջուրին տակ մնացին, և մարդ ու անասուն բոլորն ալ խեղդուեցան:

Ազատուեցաւ միայն Տապանը, որ ջուրերուն վրայ ծփալ սկսաւ:

Հարիւր յիսուն օր ետքը ջուրերը սկսան կամաց կամաց ցածնալ, և Նոյի Տապանը կեցաւ բարձր լեռան մը

վրայ։ Այն ատեն Նոյ պատուհանը բացաւ և ազոաւ մը
թոցուց։ Ազոաւը չվերադարձաւ։ Եօթը օր ետքը աղաւնի
մը թոցուց։ Բայց որովհետեւ ան հանգչելու տեղ չգտաւ,
ետ դարձաւ։ Նոյ չեօթը օր ալ սպասեց, և երկրորդ անգամ

Նոյ տապաւնը մեցուց բոլոր թռչուններէն եւ կենդանիներէն
մէյմէկ զոյգ ։

Թոցուց աղաւնին, որ այս անգամ ալ ետ դարձաւ, բայց
բերանը ձիթենիի կանաչ ճիւղ մը բռնած ։

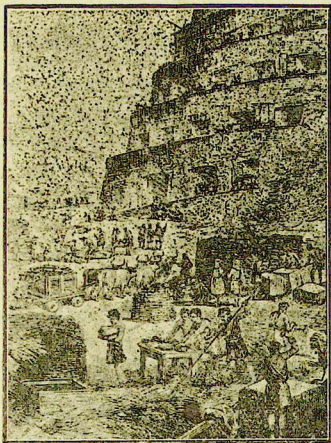
Նոյ հասկեցաւ թէ ջուրերը երկրիս երեսէն ցամքիլ սկսած
են։ Ուստի դուրս ելաւ Տապանէն, կնոջը, զաւակներուն
և հարսներուն հետ, մօտ տարի մը այնտեղ մնալէ ետքը ։

Իր առաջին գործը եղաւ սեղան մը շինել և զոհ մա-

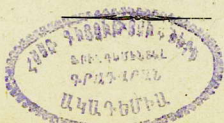
տուցանել Աստուծոյ Ասիկա հաճելի եղաւ Տիրոջը ուստի
օրհնեց Նոյ նահապետը, և խոստացաւ որ այնուհետեւ ջրը-
հեղեղ չպիտի ընէ, և այս ուխտին իբրեւ նշան Ծիւանի
գօտին ցուցուց երկնական արին զրայ:

Ջրհեղեղէն ետքը Նոյ երկրապործութեամբ ղրաղեցաւ,
և այդի տնկեց:

Մեռաւ խոր ծերութեան մէջ, 150 տարեկա:

Բաբելոնի առ սրակաւիմուրիւնը.

ԱՇՏԱՐԱԿԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նոյի երեք զաւակները, Սեմ, Բամ և Յաբեթ, զաւակներ և թոռներ ունեցան, և տարիներու ընթացքին իրենց սերունդները շաղաւի մասին իրենց գտնուած երկրամասէն չուեցին զէպի հասունները։ Եփրատու Տիգրիս գետերուն մէջանոյ ընդարձակ գաւաի մը հանդրակցան, որուն անունն էր Սեմաւր։

Այն ատեն մարգիկ ամէնքը մէկ լեզու կը խօսէին։ Իրարու ըսին։

— Եկէ՛ք, մինչեւ երկինք բարձրացող աշտարակ մը շինենք, և երբ ջրհեղեղ ըլլայ տնոր վրայ ելլենք։

Աշտարակը շինել սկսան, և բաւական բարձրացած էր երբ Աստուած, պատժելով համար մարդոց յիմար հպարտութիւնը, խառնակեց անոնց լեզուն, այնպէս որ մարդիկ իրարու լեզու չհասկցան, և շինութիւնը կիսատ մնաց։

Այս զէպքին ի յիշատակ աշտարակը կոչուեցաւ Բաբելոն, որ կը նշանակէ խառնակութիւն։

Ու մարգիկ ցրուեցան աշխարհի զանազան կողմերը։ Սեմի սերունդը Ասիա մնաց։

Բամի սերունդը զնաց Ափրիկէ հաստատուեցաւ։ Իսկ Յաբեթի սերունդը Եւրոպա անցաւ։

ԱՄՓՈՓՈՒՄ Բ. ՇՐՋԱՆԻ

Աստուծոյ հրամանով, Նոյ ցահապեց տապան մը շինեց, ուր մեցուց բոլոր կենդանիներէն մէյմէկ զոյգ։ Յետոյ ինք ալ մտաւ հոն, իր զաւակներուն եւ հարսներուն հետ։

Ջրհեղեղին հետեւանով երկիրը ծածկուեցաւ ջուրով, տապանին մէջ զսնուողներէն դուրս ամէն ինչ կորուսի մասնուեցաւ։

Ջուրերը փառուելէ ետք Նոյ տապանէն ելաւ, եւ ցախահայրը եղաւ բազմաթիւ սերունդներու։

Մարդիկ ցրուելէ առաջ ուզեցին շինել Բաբելոնի աշտարակը, երկրորդ ջրհեղեղէ մի ազատուելու համար, բայց Աստուած պատժեց անոնց ամբարտաւանութիւնը, եւ հարկադրեց որ իրարմէ բաժնուին։

ԵՐՐՈՐԳ ՇՐՋԱՆ

ԱՐԲԱՆԱՄԷՆ ՄԻՆՁԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԵԼՔԸ

(2206 — 1645 Ք. Ա.)

Ա. — ԱՐԲԱՆԱՄ

ԱՐԲԱՆԱՄԻ ԿՈՉՈՒՄԸ

Ջրհեղեղի պատիժը խրատ չեղաւ մարդոց, որոնք նորէն սկսան չարութեան մէջ իյնալ և կոռւք պաշտել:

Աստուած ուզեց որ նեմարիս կրօնքը պաշտող ժողովուրդ մը գտնուի: Ուստի այս ժողովուրդին նահապետը ըլլալու համար ընտրեց Աբրահամ անուշով բարեպաշտ մարդ մը:

Եւ անոր երեւալով ըսաւ.

— Ելիր քու երկրէդ՝ Բաղդէասանէն և գնա Քանաւնու երկիրը: Այդտեղ մեծ ազգի մը նահապետը պիտի ըլլաս դուն. պիտի օրհնեմ քեզ, և ցեղէդ պիտի ծնի ԱՆ, որով պիտի օրհուի բոլոր աշխարհ:

Այն ատեն Աբրահամ եօթանասուն և հինգ տարեկան էր. հնազանդեցաւ Աստուծոյ կամքին, և գնաց Քանանու երկիրը, միասին տանելով իր կինը՝ Սառա, և իր եղբորորդին՝ Դովս:

Թէ՛ Աբրահամ և Թէ՛ Դովտ հարուստ մարդիկ էին, և ունէին ոչխարի եւ արջառի հօտեր, ոսկի և արծաթ:

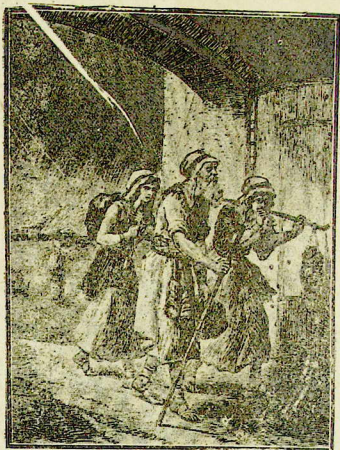
Երբ Քանան հասան, ժամանակ մը իրարու մօտ ընակեցան: Բայց երկիրը փոքր էր, և չէր բաւեր հօտերուն. շատ անգամ կռիւններ կը պատահէին Աբրահամի և Դովտի հովիւներուն միջեւ: Ուստի Աբրահամի առաջարկու-

Թեամբ սիրով բաժնուեցան իրարմէ: Ղովտ գնաց հաս-
տատուեցաւ Յորդանան գետին պտղաւէտ և ջրաշատ հո-
վիտը: Իսկ Աբրահամի մնաց Բեբրոնի մօտ Մամբրէի ան-
տառը ուր բնակեցաւ:

Ղովտին վրանները կը տարածուէին մինչեւ Սողոմ քա-
ղաքը, որուն բնակիչները շատ չար մարդիկ էին, և Աս-
տուծոյ ճամբէն չէին երթար:

ՍՈՂՈՄ ԵՒ ԳՈՄՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Աստուծոյ կողմէ զրկւած և անհաշտակներ օր մը
երեւցաւ Ղովտի և ըսին.

Ղովտ եւ աղջիկները կը փախչին Սողոմէն:

— Տէրը բարկացած է, տեսնելով Սողոմի քաղաքացիներուն չարութիւնը և անկարգութիւնը. ուստի որոշած է կործանել այս քաղաքը: Աճապարեցէք ասկէ հեռանալու, առանց ձեր ետին նայելու. չըլլայ որ դուք ալ կորսուիք անոնց հետ:

Ղովա հնազանդեցաւ: Աստուծն արեւը ծագելուն պէս հեռացաւ քաղաքէն, միասին առնելով կիներ և երկու աղջիկները:

Հաղիւ թէ քաղաքէն հեռացած էին, ծծումբի և կրակի անձրեւ մը տեղաց, և կործանեց ոչնչացուց Սողոմ և Գոմոր քաղաքները և ուրիշ յանցապարտ երկու քաղաքներ:

Մինչ Ղովա կը վախչէր, իր կիներ՝ մոռնալով հրեշտակին պատուէրը, ետին դարձաւ՝ նայելու կործանուող քաղաքներուն, բայց իոյն վայրկենին աղէ աճառն մը դարձաւ:

Ի Ս Ա Հ Ա Կ Ի Ծ Ն Ո Ի Ն Դ Ը

Աստուած Աբրահամի խոստացած էր բաղմաթիւ սերունդի մը նահապետը ընել զայն. բայց Աբրահամ զաւակ չունէր:

Օր մը Տէրը երեւցաւ Աբրահամի, և յայտնեց թէ իր կնոջմէն՝ Սառայէն զաւակ մը պիտի ունենայ:

Հակառակ Աբրահամի և Սառայի ծերութեան, Աստուծոյ խոստումը կատարուեցաւ և Սառա զաւակ մը ծնաւ, որ Իսահակ կոչուեցաւ:

Տարիներ անցան: Իսահակ մեծցաւ և պատանի մը եղաւ:

Աստուած ուզելով փորձել Աբրահամի հաւատքը, ըսաւ անոր.

— Ա՛ռ քու սիրելի զաւակդ, և ինծի համար ողջակէզ ըրէ զայն:

Աբրահամ չվարանեցաւ: Հնազանդեցաւ Աստուծոյ հրամանին: Փայտը իսահակի կռնակը առաւ, ողջակէզի

կրակը և սուրն ալ ինք առաւ, և երկուքը մէկէն ճամբայ
ելան դէպի այն լեռը, որ Տիրոջը կողմէ որոշուած էր։
Երբ միասին կ'երթային, Իսահակ հարցուց հօրը.

— Անա՛՛ փայտը և ա՛նա՛՛ զոհի կրակը, բայց ո՞ւր է
ողջակէզ ըլլալիք ոչխարը։

— Աստուած կը հոգայ, զաւա՛կս, պատասխանեց Աբ-
րահամ։

Երբ որոշուած տեղը հասան, Աբրահամ սեղան մը շի-
նեց, փայտերը շարեց, զաւակն ալ կապելով վրան
հանեց։ Ծիշտ այն վայրկենին որ սուրը քաշելով պիտի
զարնէր, հրեշտակ մը երեւցաւ իրեն ու գոչեց.

— Զեռքդ ետ քաշէ, Աբրահա՛մ, հիմա գիտցայ ո

Աբրահամ կը ճանի Իսահակը զոհելու։

— Ձեռնիկ եւ Բաւէ Աբրահամ:

Աստուծոյ կը վախնաս, որովհետեւ քո մէկ հատիկ որդիդ
չխնայեցիր:

Աբրահամ աչքերը վեր առաւ, և ծառի մը ճիւղերուն
մէջ խոյ մը տեսաւ եղջիւրներէն կախուած, առաւ զայն ու
մորթեց իսահակին սեղ:

Աբրահամի այս հաւատքին և հնազանդութեան համար
Աստուած օրհնեց զինքը, և խոստացաւ որ անոր սերունդը
մեծ ազգ մը ընէ, և Աւելսարհի Փրկիչը դայ այդ ազգէն:

Ի Ս Ա Հ Ա Կ Ի Ա Մ Ո Ի Ս Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Սառույի մուռնելէն ետքը, Աբրահամ իր Եղիազար ծառան Միջագետքի իր ազդականներուն մօտ շրկեց, որպէսզի Իսահակի համար կին մը բերէ ան'իւ։

Եղիազար ճամբայ ելաւ միասին տանելով շատ մը Թանկագին ընծաներ։

Եղիազար եւ Ռեբեկայ։

Միջագետք հասնելուն, կանգ առաւ ջրհորի մը մօտ :
Իրիկուն էր, այն ժամուն որ ամէն կողմէ կինները կուգա-
յին ջուր առնելու :

Եղիազար այսպէս աղօթեց Աստուծոյ. — «Ո՛վ Տէր, այն
աղջիկը ուրկէ ջուր ուզեմ, և ան թէ՛ ինծի և թէ՛ ուղտերուս
տայ, թող ա՛ն ըլլայ Իսահակի հա՛տար որոշուած կինը» :

Հաղիւ թէ՛ այս աղօթքը ըրած էր, երբ խիստ գեղե-
ցիկ աղջիկ մը եկաւ սափորը ուսին, հորէն ջուր առնելու :
Երբ սափորը լեցուց, Եղիազար ջուր ուզեց անկէ :

Իսահակ եւ Ռեբեկայ:

— Տէր իմ, ըսաւ աղջիկը, ուղտերուդ ալ ջուր քաշեմ:
Այս ըսելով սափորը անոր ներկայացուց և ջուրով լե-
ցուց այն տաշտը ուրկէ կենդանիները ջուր կը խմէին:

Աղջկան այս բարեկիրթ և յարգալից վարմունքը գոհ
թողուց Եղիազարը, որ հարցափորձեց զայն, և տեղեկացաւ
թէ ան Ռեբեկայ կը կոչուի, աղջիկն է Բաթուէլի, և թոռն
է Աբրահամի եղբօր:

Եղիազար փառք տուաւ Աստուծոյ որ զինքը այսպէս
շիտակ առաջնորդած էր, և Ռեբեկայի հրաւէրով գնաց անոր
ծնողքին տունը ու յայտնեց իր ճամբորդութեան նպատակը:

— Աստուծոյ կամքն է, չենք կրնար հակառակիլ,
ըսին Ռեբեկայի ծնողքը: Ահա՛ Ռեբեկան, թո՛ղ դայ քնզի
հետ, ամուսնանալու քու տիրոջդ որդիին հետ:

Այն ատեն Եղիազար ոսկի օղեր և ապարանջաններ
հանեց և Ռեբեկայի նուիրեց: Նուէրներ տուաւ նաև Ռեբե-
կայի մօրը, և եղբօրը՝ Լաբանի:

Յաջորդ օրը Եղիազար Ռեբեկայի հետ մեկնեցաւ Քա-
նանու երկիրը:

Աբրահամ օրհնեց իր որդիին՝ Իսահակի ամուսնու-
թիւնը Ռեբեկայի հետ:

Քանի մը տարի ետքը Աբրահամ 175 տարեկան հա-
սակին մեռաւ Աստուծոյ օրհնութիւններով լեցուած:

Բ. — Ի Ս Ա Ղ Ա Կ

ԵՍԱԻ ԵՒ ՅԱԿՈԲ

Ամուսնութենէն քսան տարի ետքը, Իսահակ երկու
զաւակ ունեցաւ: Մեծին անունն էր Եսաւ, իսկ պզտիկին
անունը՝ Յակոբ:

Անդրանիկ զաւակը՝ Եսաւ՝ մազոտ էր և որսորդութիւն
կ'ընէր. իսկ Յակոբ՝ հեղ և փափուկ էր, մօրը քով կ'ապ-
րէր վրանին մէջ ու հովիւ էր:

Իսահակ կը սիրէր Եսաւը, որ իր որսերովը զինքը

կը կերակրէր: Իսկ Ռեքեկա կը սիրէր Յակոբը որ խելօք և հնազանդ էր իրեն:

Օր մը Յակոբ ոսպով ապուր կ'ուտէր: Եսաւ դաշտէն յոգնած տուն գալով, Յակոբէն քիչ մը ուղեց այդ ոսպնաթանէն:

— Սիրով կուտամ, ըսաւ Յակոբ, եթէ ինծի ծախես քու անդրանկութեանդ իրաւունքը:

Եսաւ թեթեւամտութեամբ հաւանեցաւ, և անոր թողուց անդրանիկ զաւկի իր իրաւունքը:

Երբայց ցիներուն մէջ, այն ժամանակ, անդրանիկ զաւակը կը յաջորդէր հօրը՝ իրբև ընտանիքի պետը և կը ստանար հայրական օրհնութիւն:

Իսահակ կ'օրհնէ Յակոբը:

Ի Ս Ա Հ Ա Կ Կ՝ Օ Ր Հ Ն Է Յ Ա Կ Ո Յ Ը

Տարիներ անցան: Իսա՛հակ ծերացաւ, և աչքերը ա՛լ չէին տեսներ: օր մը ըսաւ Յսաւին.

— Ա՛ռ քու նետդ և աղեղդ, և գնա՛ որս մը որսա՛ և անկէ խորտիկ մը պատրաստէ ինծի, որպէսզի ուտեմ և օրհնեմ քեզ մեռնելէ առաջ:

Եսաւ հնազանդեցաւ և որսորդութեան գնաց:

Ռեբեկա որ լսած էր Իսա՛հակի խօսքերը, երկու ուլ բերել տուաւ Յակոբի: Անոնց միսէն պատրաստեց Իսա՛հակի սիրած խորտիկը, Եսաւին զգեստները հաղցուց Յակոբին, անոր ձեռքերն ու վիզը ծածկեց եփած ուլերուն մորթովը, կերակուրը ձեռքը տուաւ և զրկեց Իսա՛հակին, որ դայն չօշափելով և Եսաւը կարծելով, օրհնեց և ըսաւ.

— Աստուած թո՛ղ երկիրքէն առատ ցօղ տայ և շնորհէ երկրիդ պարարտութիւն, թո՛ղ արտերդ զինիով և ցորենով լեցուին, թող ազգերը քեզի ծառայեն, և եղբօրդ վրայ տէր եղիր:

Հազիւ թէ Իսա՛հակ տուած էր օրհնութիւնը, և անա Եսաւ վերադարձաւ դաշտէն:

Հօրը սիրած խորտիկը պատրաստելով, գնաց Իսա՛հակի և անոր օրհնութիւնը խնդրեց: Հայրը դարմացաւ, և յայտնեց թէ քիչ առաջ արդէն օրհնած է զինքը: Եսաւ հասկեցաւ ինչ որ պատահած էր՝ և ասաստիկ բարկացաւ և միտքը դրաւ սպաննել Յակոբը:

Իսա՛հակ Եսաւն ալ օրհնեց ըսելով.

— Քու բնակած երկրիդ ալ պողաւէտ ըլլայ, բայց եղբօրդ իշխանութեան տակ գտնուիս:

Ռեբեկա վախնալով Եսաւի՝ իր եղբօրը մասին ունեցած ատելութենէն, ըսաւ իր սիրեցեալ զաւկին՝ Յակոբի.

— Միջազեռք գնա՛, լաբան մօրեղբօրդ քով, և հո՛ն կեցիր մինչեւ որ եղբօրդ բարկութիւնը անցնի:

Գ. — Յ Ա Կ Ո Ր

ՅԱԿՈՐԻ ՓԱԽՈՒՍՏԸ ԵՒ ՏԵՍԻԼՔԸ

Յակոր մեկնեցաւ, տրտում և մտախոհ։ Երբ գիշեր եղաւ, սաստիկ յողնած, պառկեցաւ գետինը, քար մը դրաւ գլխուն տակ և քնացաւ։

Այն ատեն տեսիլքին մէջ սանդուղ մը տեսաւ, որուն մէկ ծայրը երկրի վրայ էր և միւս ծայրը երկինք կը հասնէր։ Հրեշտակները կ'ելլէին ու կ'իջնէին անոր վրայէն, և Աստուած որ սանդուղին վերեւը հստած էր, կ'ըսէր իրեն.

— Ես եմ Աբրահամի և Իսահակի Աստուածը. քեզի և քու ժառանգներուդ պիտի տամ այս երկիրը ուր կը գտնուիս, քու սերունդդ այնքան բազմաթիւ պիտի ըլլայ որքան ծովու աւազը. բոլոր ազգերը պիտի օրհնուին քեզմով և Անով որ քեզմէ պիտի ծնի։

Յակորի տեսիլը։

Յակոբ երբ արթնցաւ, փառք տուաւ Աստուծոյ, և անոր անունին նուիրեց այն քարը որու վրայ հանգչած էր իր գլուխը: Այդ տեղը կոչեց Բեթեղ, որ կը նշանակէ Աստուծոյ տունը, և նուիրական եղաւ Իսրայէլացիներուն համար:

Յ Ա Կ Ո Ր Մ Ի Ջ Ա Գ Ե Տ Ք Ի Մ Է Ջ

Յակոբ շարունակեց ճամբան: Միջագետք հասնելուն, մօրեղբօրը Լաբանի քով դնաց, որ զինքը հիւրընկալեց հաւազաւոր զաւկին պէս:

Քսան տարի այնտեղ մնաց Յակոբ, և հովուութիւնը ըրաւ Լաբանի հօտերուն, և իր հողածութեան շնորհիւ անոր հարստութիւնը աճեցաւ արագօրէն:

Լաբան զինքը վարձատրելու համար, անոր կնութեան տուաւ իր երկու աղջիկները, նախ Լիան որ տղեղ էր, և յետոյ Հոաքէլը, որ գեղեցիկ էր և զոր Յակոբ շատ կը սիրէր:

14. — ՅԱԿՈՐ ԵՒ ԵՍԱԻ ԿԸ ՀԱՇՏՈՒԻՆ

Քսան տարի ետքը, Յակոբ Աստուծոյ հրամանով վերադարձաւ իր հայրենիքը, միասին տանելով իր ընտանիքը և բազմաթիւ հօտերը:

Իր երկրին մօտենալու պահուն, իմացաւ որ Եսաւ իրեն վրայ կուգայ չորս հարիւր զինեալ մարդիկներով: Յակոբ, սաստիկ վախնալով, իր եղբօրը պատուիրակներ ղրկեց, որոնք պաշտօն ունէին նուէրներ տալու անոր: Ինք ալ երբ հեռուէն տեսաւ Եսաւը, զայն զիմաւորելով եօթն անգամ խոնարհութիւն ըրաւ անոր առջեւ:

Եսաւ, այս խոնարհութեան ցոյցերէն մեղմանալով, իր եղբայրը ողջագուրեց, հաշտուեցաւ հետը, և ա՛լ չարիք չըրաւ անոր:

Դ. — ՅՈՎՍԷՓ ԳԵՂԵՑԻԿ

ՅՈՎՍԷՓ ԵՒ ԻՐ ԵՂԵԱՅՐՆԵՐԸ

Յակոբ տասներկու զաւակ ունեցաւ, (*) որոնք Խորա-
յէլի տասներկու ցեղերուն պետերը եղան :

Անոնց էջ կը դառնուէր Յովսէփ, զոր Յակոբ շատ կը
սիրէր և անոր ծաղկեայ պատմութեան մը շինեք տուած էր .
ասիկա գրգռեց իր եղբայրներուն նախանձը :

Անոնց նախանձը ծայր աստիճանին հասաւ, երբ օր
մը Յովսէփ պատմեց իր տեսած երկու երազները, որոնք
կը յայտնէին անոր ապագայ մեծութիւնը : Անգամ մը տե-
սած էր որ դաշտին մէջ որաներ կը կապէին, Յովսէփի
որան ուղիղ կանգնած էր ու իր եղբայրներուն որաները
կ'երկրապղծէին անոր : Ուրիշ անգամ մըն ալ Յովսէփ երա-
զին մէջ տեսած էր որ արեւը, լուսինը և տասնըմէկ աստղեր
իրեն երկրպագութիւն կ'ընէին :

Քիչ ժամանակ ետքը, Յովսէփի եղբայրները դաշտ
գացած էին ոչխարներն արածելու, երբ տեսան որ Յովսէփ
իրենց կողմը կուգայ .

— Ահա՛ մեր երազատեսը կուգայ, ըսին իրարու .
եկէք սպաննենք զայն, և կ'ըսենք թէ վայրի գազանները
զայն յօշոտեր են :

Բայց մեծ եղբայրնին, Ռուբէն, յանդիմանեց զիրենք,
ուստի Յովսէփը չորրորդ ջուրի գուրի մը մէջ ձգեցին : Ռու-
բէնի գաղտնի փափաքն այն էր որ աղատէ Յովսէփը և
հօրը յանձնէ :

(*) Ասոնք են՝ Ռուբէն, Շմաւոն, Դէի, Յուդա, Դան, Նեփթալիմ,
Գադ, Ասեր, Իսաքար, Զաբուլոն, Յովսէփ եւ Բենիամին : Առաջին տասը
Լիայէն ունեցած էր, եւ վերջին երկուքը Հոսեյէլն :

Յակոբի սրդիները առանց խղճահարութեան ճաշի
նստան։ Այդ միջոցին տեսան Իսմայէլացի վաճառականներ,
որոնք եգիպտոս կ'երթային։ Յուդայի առաջարկով, որոշե-
ցին Յովսէփը ծախել առոնց։

Իսմայէլացիները քսան դահեկանի պնեցին Յովսէփը
և եգիպտոս տարին։

Ռուբէն, որ այդ միջոցին եղբայրներուն քով էր
դռնուեր, սաստիկ յուզուեցաւ Յովսէփը դուրին մէջ չգըտ-
նելով։

Յովսէփէկը ծախուի իր եղբայրներու և կողմէ։

Յակոբի որդիները ուլ մը մորթեցին, և Յովսէփի ծաղկեայ պատմութեանը անոր արիւնին մէջ թաթխելով, իրենց հօրը տարին ըսելով:

— Այս պատմութեանը գտանք դաշտին մէջ, արդեօք քու որդւոյդ պատմութեանն է:

Յակոբ ճանչցաւ, յուզուեցաւ սաստիկ ու գոչեց:

— Աս իմ Յովսէփ որդւոյս պատմութեանն է: Հար դաշտնը պատառնէր է դայն:

Վիշտէն և տխրութենէն Յակոբ հագուստները պատռեց և քուրճ հագաւ սուգի համար:

Յ Ո Վ Ս Է Փ Ե Գ Ի Պ Տ Ո Ս Ի Մ Է Ջ

Իսմայէլացի վաճառականները Յովսէփը իբրեւ գերի ծախեցին Պետափրէսի, որ Եգիպտոսի Փարաւանին դահնապետն էր:

Աստուած Յովսէփի հետ էր, որ իր խոհեմութեամբ և պարկեշտութեամբ շուտով շահեցաւ իր տիրոջ համակրութիւնը:

Բայց Պետափրէսի կինը որ չար և անպատիւ էր, կ'ատէր Յովսէփը իր ասպնութեան համար: Ուստի օր մը զրպարտութիւն ըրաւ անոր վրայ, և ամուսնոյն դանգատեցաւ այդ երբայեցի ծառայէն: Պետափրէս կնոջը խօսքին հաւատալով բանտ նետել տուաւ զայն:

Յովսէփի բանտին մէջ կը գտնուէին Փարաւոնի երկու պաշտօնեաները, տակառապետն ու մատակարարը, որոնք յանցանք գործած էին իրենց տիրոջ դէմ:

Ասոնք երկուքն ալ գիշեր մը մէյմէկ երազ տեսած էին, և պատմեցին Յովսէփի, որ երկու երազներուն ալ մեկնութիւնը տուաւ: Տակառապետին ըսաւ որ երեք օրէն թագաւորը ներում պիտի շնորհէ իրեն: Իսկ մատակարարին յայտնեց թէ երեք օրէն մահուան պատիժի պիտի ենթարկուի:

Եւ իրօք, երեք օր ետքը, Յովսէփի գուշակութիւնները կատարուեցան: Տակառապետը ներում ստացաւ, իսկ մատակարարը կախուեցաւ:

Տակառապետը Յովսէփի խոստացած էր որ Ղինքը բանտէն ազատել պիտի տայ. բայց իր խոստումը մոռցաւ, և Յովսէփ բանտը մնաց:

ՓԱՐԱԽՈՒՆԻ ԵՐԱՋՆԵՐԸ ԵՒ ՅՈՎՍԷՓԻ ԲԱՐՁՐԱՆԱԼԸ

Երկու տարի անցած էր, երբ Փարաւոն ալ երազներ տեսաւ, որ սաստիկ վախցուցին զինքը:

Անգամ մը երազին մէջ տեսաւ որ Նեղոս գետին և զերքը կը գտնուի. գետէն դուրս ելան հօթը գէր կովեր, որոնք սկսան արածիլ մարդագետնին վրայ. բայց քիչ յետոյ գետէն ելան նաև հօթը նիհար կովեր, և կուլ տուն հօթը գէր կովերը:

Փարաւոն սարսափէն արթնցաւ, ու նորէն քնացաւ:

Այս անգամ ուրիշ երազ մը տեսաւ: Միեւնոյն ցօղունէն հօթը լեցուն ցորենի հասկեր ելան. քիչ յետոյ ելան հօթը ուրիշ նիհար, չորցած հասկեր, որոնք կլլեցին զեղեցիկ լեցուն հասկերը:

Եգիպտոսի բոլոր երազահաններն և իմաստունները չկրցան մեկնել Փարաւոնի երազները: Այն ատեն միայն տակառապետը յիշեց Յովսէփը, որ բերուեցաւ Փարաւոնի ներկայութեանը, և այսպէս մեկնեց անոր երազները:

— Եթէր գէր կովերը և հօթը լեցուն հասկերը առատութեան հօթը տարիներ են, բայց հօթը նիհար կովերը և հօթը պարապ հասկերը կը ցուցնեն թէ ատոնց պիտի յաջորդեն սովի հօթը տարիներ:

« Ուրեմն, աւելցուց Յովսէփ, պէտք է որ թագաւորը ընտրէ իմաստուն և ճարտար մէկը, որ առատութեան հօթը տարիներուն՝ պաշար հաւաքէ սովի հօթը տարիներուն համար, և երկիրը անօթութեան չմատնուի: »

Այս մեկնութիւնը և տրուած խորհուրդը չառ հաճոյ

երևցան փարաւոնի, որ իր թաղաւորական մատանին Յովսէփի մատը անցուց ըսելով.

— Ամբողջ Նգիպտոսի մէջ քեզմէ աւելի իմաստուն և ճարտար մարդ չկայ. քեզի՛ կը յանձնեմ երկրին խնամարկութիւնը :

Ու փարաւոն զանիկայ ամէն տեսակ պատիւներով և ընծաներով պատուեց, զայն իր փոխանորդը կարգեց, և Նգիպտոսի քուրմերէն մէկուն աղջկան հետ ամուսնացուց :

Յովսէփ կը մեկնէ փարաւոնի երազները :

Յովսէփ այս ամուսնութենէն երկու զաւակ ունեցաւ, Մանասէ և Եփրեմ:

Յովսէփ երեսուն տարեկան էր երբ այս պաշտօնին անցաւ: Պատեցաւ ամբողջ Եգիպտոսը, և առատութեան եօթը տարիներուն՝ ամբողջ շտեմարանները ցորենով լեցուց: Յետոյ երբ երաշտութեան, սովի տարիները եկան՝ ինչպէս գուշակեր էր, բացաւ այդ հսկայ ամբարանոցները և սկսաւ ցորեն ծախել Եգիպտացիներուն:

ՅԱԿՈԲԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ Մէջ

Ա.

Սովը տարածուած էր մինչև Քանանու երկիրը: Յակոբ իմանալով որ կարելի է ցորեն ճարել Եգիպտոսէն, այնտեղ զրկեց իր զաւակները, բաց ի ամենէն պզտիկը եղող Բենիամինէն, զոր իր քով պահեց:

Երբ Յակոբի զաւակները Յովսէփի առջև եկան, երկըրպագեցին Եգիպտոսի փոխարքային առջև, առանց միտքէ անցընելու որ իրենց եղբայրն է ան: Յովսէփ ճանչցաւ զանոնք, բայց ինքզինք չյայտնեց: Նոյն իսկ բաւական խիստ խօսեցաւ անոնց հետ, և այնպէս ձևապնդեց որ լրտես կը նկատէ զանոնք:

— Տէր իմ, ըսին անոնք. մենք չարիքի արժանի չենք: Տասներկու եղբայր էինք. ամէնէն պզտիկը մեր հօրը քով մնացած է Քանանի մէջ. միւսը չկայ, երկար ատենէ ի վեր:

— Պիտի ստուգեմ թէ չիտա՞կ կը խօսիք, պատասխանեց Յովսէփ. ձեր երկիրը դարձէք, ձեզմէ մէկը իբրեւ պատճառդ հոս պիտի մնայ, մինչև որ բերէք ձեր պզտիկ եղբայրը:

Տասը եղբայրները սկսան իրարու երեսնայիլ և ըսել. — «Բոլոր այս մեր զլխուն եկածները Յովսէփի պատճառով են. մենք անոր աղաչանքներուն մտիկ չըրինք, հիմա Աստուած կը պատժէ մեզ»: Եւ Ռուբէն կ'աւելցնէր. — «Ես ձեզի չըսի՞ թէ այդ տղուն պէտք չէ չարիք ընէք. դուք

մտիկ չըրիք. ահա՛ անոր համար այս պատիժը կը կրենք» :

Անոնք կը կարծէին թէ Յովսէփ իրենց լեղուն չի հասկընար, որով ետեւ թարգմանով կը խօսէր իրենց հետ : Բայց Յովսէփ յուզուեցաւ և մէկ կողմ քաշուելով արտասուեց :

Վերջապէս, Յովսէփ անոնց պարկերը ցորենով լեցընել տուաւ, և հրամայեց որ դրամները պարկերուն մէջ դնեն : Ու բոլորն ալ ճամբեց, բացի Շմաւոնէն զոր վար դրաւ :

Յովսէփ կ'ընդունի իր եղբայրները :

Բ.

Երբ Եղիպտոսէն բերուած ցորենը հատաւ, Յակոբ հրամայեց իր զաւակներուն որ երկրորդ անգամ Եղիպտոս երթան ցորեն զնելու։ Անոնք պատասխանեցին։

— Ձենք կրնար Եղիպտոսի փոխարքային ներկայանալ, եթէ մեզի հետ չըլլայ Բենիամինը, զոր միասին տանիլ հրամայեց ան։

— Յովսէփ չկա՛յ, Շմաւոն զերի՛ է, Բենիամի՞նն ալ տանիլ կ'ուզէք, հեծեծեց Յակոբ. չեմ կրնար թողուլ. եթէ իրեն վտանգ մը պատահի, ցաւէս կը մեռնիմ։

Այն ատեն Յուդա ըսաւ իր հօրը.

— Ես երաշխաւոր կ'ըլլամ բերելու, ինծի՛ վստահէ Բենիամինը։

— Եթէ այդպէս է, ըրէք ուրեմն ինչպէս որ կ'ուզէք, պատասխանեց Յակոբ։ Միասին տարէք մեր երկրին լաւագոյն բերքերէն. պտուղներ, մեղր, անուշահոտութիւններ, և ընծայեցէք Փարաւոնի փոխարքային։ Նաև չմոռնաք կրկնապատիկ դրամ տանիլ, որովհետեւ ձեր պարկերուն մէջ դառուածը ձեզի չի պատկանիր։ Թող ամենակարող Աստուած մեղմացնէ իշխանին սիրտը, և օրհնէ ձեզ, որ կարողանաք ողջ առողջ իմ զիրկս վերադարձնել Շմաւոնն ու Բենիամինը։

ՅԱԿՈԲԻ ՈՐԴԻՆԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ԵԳԻՊՏՈՍ Կ'ԵՐԹԱՆ

Յակոբի որդիները երկրորդ անգամ ճամբայ ելան զէսլի Եղիպտոս, միասին տանելով Բենիամինը։

Երբ Յովսէփ երեւցաւ իրենց, անոնք նորէն⁸ երկրորդազեցին անոր առջև, և ներկայացուցին իրենց բերած ընծաները։

Յովսէփ քաղցրութեամբ տեղեկութիւններ ուղեց իրենց ծերունի հօրը վրայ, յետոյ Բենիամինը տեսնելով հարցուց.

— Ա՞յս է ձեր ամէնէն պղտիկ ինքզայրը :

Ու խօսքը անոր ուղղելով աւելցուց .

— Աստուած պահպանէ՛ քեզ, որդեակ :

Եւ աճապարանքով դուրս ելաւ, որովհետեւ սաստիկ յուզուած էր Բենիամինը տեսնելով, և աչքերը լեցուած էին արցունքով :

Երբ նորէն վերադարձաւ, Յովսէփ Նրամայեց որ ճաշ բերեն : Զատ զատ ճաշ բերին Յովսէփի եղբայրներուն և այնտեղ դռնուող Նգիպտացիներուն . որովհետեւ Նգիպտացիները սովորութիւն չունէին Իսրայէլացւոց հետ ճաշելու, զանոնք պիղծ համարելով : Ծառաները՝ Յովսէփի եղբայրները իրենց տարիքին համեմատ նստեցուցին, նախ մեծը, յետոյ կարգով փոքրերը : Բենիամինի բաժինը միւսներէն հինգ անգամ աւելի էր . այս ամէնուն վրայ եղբայրները շատ զարմացան :

Յետոյ Յովսէփ դադարնի Նրամայեց վերակացուն որ բռնորին ալ պարկերը ցորենով լեցընէ, և իր արծաթ դաւաթն ալ ամենէն պղտիկին պարկին մէջ դնէ : Ասիկա կ'ընէր, հասկնալու համար թէ իր եղբայրները փոխա՞ծ էին իրենց չար բնաւորութիւնը :

Յակոբի որդիները մեկնեցան : Տակաւին քաղաքէն ատ հեռացած չէին, երբ իրենց ետեւէն հասաւ վերակացուն և ըսաւ .

— Ինչո՞ւ բարիքի փոխարէն չարիք կ'ընէք . ինչո՞ւ դողցաք իմ տիրոջս արծաթ դաւաթը :

Բռնորն ալ պնդեցին իրենց անմեղութեան վրայ : Բայց իրենց պարկերը բացուելով խուղարկուեցան, և արծաթ դաւաթը դռնուեցաւ Բենիամինի պարկին մէջ :

Յակոբի որդիները քաղաք դարձան նորէն, տրտում և ամօթահար, և Յովսէփի ոտքը ինկան :

— Ո՛վ որ իմ բաժակս գողցաւ, ան իմ գերիս պիտի ըլլայ, ըսաւ Յովսէփ . դուք կրնաք ազատօրէն ձեր հօրը քով երթալ :

Այն ատեն Յուդա, արցունքոտ աչքերով պատասխանեց.

— Կը պաղատիմ, տէ՛ր իմ, թոյլ տուէ՛ք որ մեկնի այս տղան. մեր հայրը զաւէն պիտի մեռնի, եթէ Բենիա-մին չվերադառնայ իր քով: Ես երաշխաւոր եղած եմ, զի՛ս վար դրէ՛ք իբրեւ պատանդ:

ՅՈՎՍԷՓ ԻՆՔՁԻՆՔԸ ԿԸ ՃԱՆՁՑՆԷ

Յովսէփ ա՛լ չկրնալով յուզումը զսպել, դռնէն.

— Ես Յովսէփն եմ, ձեր եղբայրը:

Եւ խանդադատանքով համբուրեց զանոնք:

Յակոբի որդիները այնչափ չփոթած և վրդոված էին որ պատասխան մը չէին գտներ տալու:

— Մի՛ վախնաք որ ձեզի դէմ վշտացած եմ զիս վաճառելնուդ համար, աւելցուց Յովսէփ: Աստուած զիս հոս զրկից, մեր ամէնուս երջանկութեանը համար: Շուտով դա՛րձէ՛ք հօրս քով, թող դայ Եգիպտոս բնակի իր ամբողջ ընտանիքով:

Միւռնոյն ատեն շատ մը ընծաներ տուաւ անոնց, նաեւ կառքեր՝ բերելու համար Յակոբը և իրենները:

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՊՏՈՍԻ ՄԷՁ

Յակոբի որդիները մեծ ուրախութեամբ զարձան իրենց հօրը մօտ. անոր լմացուցին թէ Յովսէփ ողջ է և եգիպտոսի կառավարիչը եղած է:

Եւրունին չէր կրնար հաւատալ տղոցը պատմութեանը. բայց երբ տեսաւ կառքերն ու ընծաները, ուրախութեամբ գոչեց.

— Քանի որ Յովսէփ կ'ապրի տակաւին, կ'ուզեմ մեռնելէ առաջ երթալ զինքը տեսնել:

Անմիջապէս մեկնեցաւ ամբողջ ընտանեօք, որոնք եօթնասուն հոգի էին; և հասաւ Եղիպոսս:

Փարաւոնը անոր տուաւ Գեսեմի երկիրը, որ ամենէն բարեբեր մասն էր Եգիպտոսի:

ՅԱԿՈԲԻ ԵՒ ՅՈՎՍԷՓԻ ՄԱՀԸ

Յակոբ տասնընօթը տարի ապրեցաւ իր այն զաւկին մօտ որուն վրայ լացեր էր տարիներով:

Յակոբ կ'ընդունուի Փարաւոնէն:

Երբ զգաց թէ մահը մօտ է, իր զաւակները շուրջը հաւաքեց, և նախագուշակեց Յուդայի թէ իր ցեղէն պիտի ծնի Ան որ պիտի ղրկուի և բոլոր ազգերուն բաղձալի պիտի բլլայ:

Յիսուսն և չորս տարի ետքը Յովսէփ մեռաւ հարիւր տասը տարեկան, իսրայելացիներուն նախատեսելով իրենց եգիպտոսէն ելիլը:

Ե. -- Յ Ո Ր

ՅՈՐԻ ԲԱՐԵՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ՓՈՐՁԵՐԸ

Յովսէփի մահուան թուականներուն կ'ապրէր Եսաւի ցեղէն Յոր անունով բարեպաշտ, աստուածալախ և արդար մարդ մը, որ չարիքէն հեռու կը փախչէր: Եօթը մանչ և երեք աղջիկ ունէր, անհուն հարստութեան տէր էր, և բազմաթիւ ծառաներ ունէր:

Աստուած որ երբեմն կը փորձէ իր ամէնէն հաւատարիմ ծառաները, թոյլատրեց որ սատանան ոչնչացնէ անոր բոլոր ստացուածքները:

Եւ փորձը սկսաւ:

Մարդ մը եկաւ և ըսաւ իրեն.

— Թշնամիները եկան մօտան քու հօտերուդ մէջ, բոլոր ծառաներդ սպաննեցին և յափշտակեցին բոլոր արգասիներդ ու գրասններդ:

Ուրիշ պատգամաւոր մը եկաւ ըսաւ.

— Երկինքէն կայծակներ իջան և այրեցին ոչնչացուցին բոլոր ոչխարներդ և զանոնք պահպանող ծառաները: Երրորդ մը եկաւ և գովեց.

— Դողեր եկան յափշտակեցին ուղտերդ և ուղտապանները:

Վերջապէս չորրորդ գլուխէն մը ներկայացաւ և ըսաւ .

— Սոսկալի հով մը փլցուց այն տունը ուր հաւաքուած էին զաւակներդ, և բոլորն ալ մեռան կորան փլատակներուն տակ :

Յոր մեծ վիշտ կրեց այս լուրերէն, բայց խորունկ համակերպութեամբ մը ընդունեց զանոնք: Երկրպագեց Աստուծոյ և ըսաւ .

— Աստուած տուած էր ամէնն ալ և Աստուած առաւ, օրհնեալ ըլլայ իր անունը :

Ն Ո Ր Փ Ո Ր Զ Ե Ր

Սատանան որ յաղթուելու վրայ էր, նորէն արտօնուեցաւ Աստուծմէ, զպչելու Յորի անձին, բայց առանց զըպչելու անոր հոգիին :

Յոր իր քուառութեան օրերուն :

Անմիջապէս բարեպաշտ մարդուն ամբողջ մարմինը վէրքերով ծածկւեցաւ, ոտքէն մինչեւ գլուխը Մարդ չէր համարձակիր իրեն մօտենայու։ Այլբանոցի մը վրայ պառկած և ամէն օդնութենէ զրկուած, կը ստիպուէր ինքը դարմանել իր վէրքերը։

Իր կինը կը ստիպէր զինքը որ Աստուծոյ գէտ խօսք մը ընէ ու մեռնի։ Բայց Յոր կը պատասխանէր․

— Ամէն ինչ Աստուծոյ կուգայ, եթէ ընդունած ենք անոր բարիքները, ինչո՞ւ պիտի մեռենք տառապանքը։

Իր բարեկամներն ալ նոյն յորդորը կուտային, և կը հրաւիրէին որ ըողոքի բառ մը արտասանէ այն Զեռֆին գէտ որ կը ծանրանար իր վրայ։

Բայց Յոր անխախտ մնաց իր հաւատքին վրայ, և խոնարհ համակերպութեամբ մը ընդունեց իր ենթարկուած տառապանքները։

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ՎԱՐՁԱՏՐԷ ՅՈՐԸ

Այն ատեն Տէրը, իր հաւատարիմ ծառային համբերութենէն գոհ մնալով, ի գործ զրաւ արդարութիւնը։

Յոր բժշկուեցաւ իր բոլոր վէրքերէն, Երկինքի օրհնութիւնները իջան իր վրայ, և առաջուան կրկնապատիկը հարստութիւն ունեցաւ։

Նորէն եօթը մանչ և երեք աղջիկ զաւսկի տէր եղաւ, և սուրբ ու երջանիկ կեանքով մը հարիւր քառասուն տարի ապրեւէ կտքը մեռաւ։

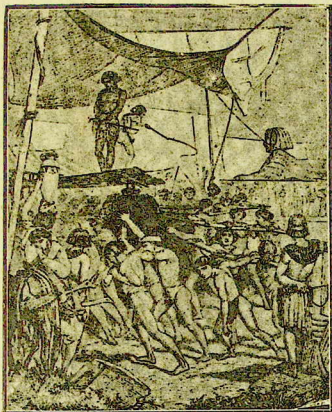
Զ. — ՄՈՎՍԷՍ

ՄՈՎՍԷՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Յակոբի սերունդները, որոնք Նբրայեցի կամ Իսրայելացի կը կոչուէին, այնքան շատցան, որ սկսան վախ առդել Նգիպտացիներուն:

Այն ժամանակ. Լան փարաւոնը զիրենք ենթարկեց

Իսրայելացիք կը գործածուին իբր գետի:

չատ մը չարչաւորանքներու և ծանր աշխատանքներու,
և վերջապէս հրամայեց Նեղոս գետը նետել եբրայեցի բոլոր
նորածին մանչերը:

Այդ օրերուն Ղեւիի ցեղէն կին մը շատ գեղեցիկ մանչ
մը ունեցաւ, և փափաքեցաւ մահէն աղատել զայն:

Երեք ամիս շարունակ խնամով պահեց. բայց վախ-
նալով որ օր մը երեւան կ'ելլէ, իր զաւակը դրաւ կտրածիւ-
թով օծուած եղէգէ զամբիւղի մը մէջ, և Նեղոս գետին
եզերքը դրաւ: Միեւնոյն ատեն տղեկին քրոջը՝ Մարիամի

Մովսէս կը ձգուի Նեղոս գետը:

ըսաւ որ մօտիկը կենայ, տեսնելու թէ ի՞նչ պիտի պատահի:

Քանի մը վայրկեան ետքը Փարաւոնի աղջիկը հոն եկաւ լողնալու համար: Ձամբիւղը տեսնելով, նաժիւճներուն հրաման ըրաւ որ բանան, և յուղումով տեսաւ պզտիկ տղեկը որ կուլար:

Այն ատեն Մարիամ մօտեցաւ և ըսաւ.

— Կ'ուզէ՞ք որ երբայեցի կին մը կանչեմ որ կաթ տայ այս պզտիկին:

Փարաւոնի աղջիկը հաւանեցաւ, և Մարիամ դնաց մայրը կանչեց:

Երբ պզտիկը մեծցաւ, Փարաւոնի աղջիկը իր քով առաւ զայն, և անունը դրաւ Մովսէս, որ կը նշանակէ ջուրէն ազատուած:

ՄՈՎՍԷՍԻ ՓԱՆՈՒՍՏԸ

Մովսէս Փարաւոնի պալատին մէջ սորվեցաւ այն ժամանակուան եգիպտոսի բոլոր գիտութիւնները, և իմաստուն մարդ մը եղաւ:

Բայց երբ քառասուն տարեկան եղաւ, թողուց արքայական պալատը, և դնաց միւլթարել իր երբայեցի եղբայրները, որոնք կը հեծէին գերութեան ծանր աշխատանքներուն տակ:

Օր մը տեսնելով եգիպտացի մը որ երբայեցի մը կը ծեծէր, զարկաւ սպաննեց զայն. բայց հարկադրուեցաւ փախչիլ Մադիամու երկիրը, ուր Յոթոր անուն քուրմին համակրութիւնը շահեցաւ և ամուսնացաւ անոր Սեփովրա անուն աղջկան հետ:

Քառասուն տարի Մովսէս մնաց այնտեղ, և հովիւ եղաւ Յոթորի ոչխարի հօտերուն:

Օր մը Քուբբէ լեռան կողմը գացած էր. այնտեղ մօրենի մը տեսաւ որ կը վառէր բայց չէր այրեր: Ջարման-

Այրող մօրենին .

քով մօտեցաւ մօրենիին, որուն մէջէն ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր .

— Ես եմ Աբրահամի, Իսահակի և Յակոբի Աստուածը . տեսայ իմ ժողովուրդիս տառապանքները, և քեզ ընտրեցի, զանկա Նզիպտոսէն հանելու և Աւեսեաց երկիրը տուաջնորդելու համար :

Մովսէս ահ ու զողով պատասխանեց .

— Ես ո՞վ եմ, Տէ՛ր, որ կարող ըլլամ այդպիսի հրաշալի գործ մը կատարել :

— Գնա՛, ես հետդ պիտի ըլլամ, ըսաւ Տէրը :

Մովսէս գնաց՝ կնոջը, զաւակներուն և Ահարօն եղբորը հետ :

Մովսէս և Ահարօն Փարաւոնի ներկայութեանը ելան, և Տիրոջը անունով պահանջեցին որ թոյլ տայ Իսրայէլացիներուն՝ Նզիպտոսէ ելլելու :

Ամբարիշտ թաղաւորը մերժեց հնազանդիւ Աստուծոյ հրամաններուն, և իր կարծրասրտութեամբ տառը տեսակ աստուածային պատիժներ հրաւիրեց երկրին վրայ: (*)

Աստուծոյ հրեշտակը կ'ապանցէ Եգիպտացիներուն անդրանիկ զաւակները :

ԻՍՐԱԵԼԱՅԻՈՑ ԵՒՔԸ ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ

Եգիպտոսը տասներորդ պատիժով հարուածելէ առաջ, Աստուած Մովսէսի բերնով հրամայեց Իսրայէլացիներուն, որ ամէն մէկ ընտանիք մէկ տարեկան զառնուկ մը մորթէ և անոր արիւնովը իր տան դրան վրայ նշան ընէ :

(*) Այս պատիժներն են. — 1. Նեղոս գետին ջուրերը արիւն դարձան : 2. Գորսեր ծածկեցին ամբողջ Եգիպտոսը: 3. Գետնի աւազները թելաւոր պղծիկ միջատներու փոխուեցան, որոնք խայրեցին մարդ եւ անատուն: 4. Անհամար հաճներ ծածկեցին Եգիպտոսը: 5. Սոսկալի ժանգափս մը ոչնչացուց Եգիպտոսի անասունները: 6. Մարդիկ վէրքերով ծածկուեցան: 7. Կարկուսը ւառեց արեւերը: 8. Մարախներու տարափ մը ոչնչացուց պտուղներն եւ տունները: 9. Սոսկալի խաւար մը պատեց Եգիպտոսը: 10. Եգիպտոսի բոլոր անդրանիկները կոտորուեցան :

— Այն գիշերը, ըսաւ Մովսէս, զառնուկին միսը պիտի ուտէք անխմոր հացով, այն է բաղարջով: Ոտքէ վրայ պիտի ուտէք, ճամբայ ելլելու: Կսգմ եւ պատրաստ, որովհետեւ Պագօֆ է, Զատիկը, այն է Տիրոջը անցքը:

Եւ իրօք, որոշուած գիշերը (այսինքն Հրէից. Նիսան ամսոյ 14ին) Աստուծոյ հրեքտակը կ'ոտորեց բոլոր անդրանիկ զաւակները Եգիպտացիներուն, որոնց տուններու դրան վրայ զառնուկի արեան նշանը չկար:

Փարաւոն, սարսափահար, թոյլ տուաւ որ Եգրայեցիները մեկնին Եգիպտոսէն, բոլոր իրենց ունեցածով մէկտեղ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ Գ. ՇՐՋԱՆԻ

1. Ասուած Աբրահամը բնօրեց՝ նախահայրը բլլալու համար այն ժողովուրդին, որ նամարիս Ասուծոյ պատշաճութեամբ պիտի պահէր: (2296, Ք. Ա.)

Աբրահամ եւ իր եղբօրորդին՝ Դովս՝ Միջագետքէն Քանանու երկիր եկան:

Ասուած Աբրահամի հաւատարմութիւնը փորձելու համար, անկէ պահանջեց որ իր որդին՝ Իսահագը՝ Իրեն զոհ մատուցանէ, բայց այն վայրկեանին որ Աբրահամ դանակի հարուածը պիտի տար զաւկին, կեցուց անոր ձեռքը:

2. Իսահակ ամուսնացաւ Թերեկայի հետ, եւ երկու որդի ունեցաւ. Եսաւ եւ Յակոբ:

Յակոբ երբ չափահաս եղաւ, Միջագետքէն գնաց եւ ամուսնացաւ Լաբանի երկու աղջիկներուն հետ, Լիա եւ Հոսթէլ, եւ տասներկու զաւակ ունեցաւ:

3. Յովսէփ, Յակոբի տասներկու զաւակներէն մէկը, իր եղբայրներուն կողմէ ծախուեցաւ իբրեւ գերի:

Եգիպտոս տարուելով, Փարաւոնի փոխանորդը եղաւ, եւ հայրն ու եղբայրները ամբողջ բնակեցան Եգիպտոս տարաւ:

4. Յակոբի սերունդը եղող Իսրայէլացիները Եգիպտոսի մէջ շահացան, եւ հալածուեցան Եգիպտացիներէն: Վերջապէս, Մովսէս, Ասուծոյ հրամանով, յաջողեցաւ իր ազգակիցները ազատել զիրենց հալածողներու ձեռքէն: (1645 Ք. Ա.):

ՉՈՐՐՈՐԳ ՇՐՋԱՆ

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԵԼԼԵԼԷՆ

ՄԻՆՁԵՒ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻԼԸ

(1645 — 1080 Ք. Ա.)

Ա. — ԻՍՐԱՅԷԼԱՑԻՔ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎԷՆ ԱՆՑՔԸ

Իսրայէլացիները որ 430 տարի մնացած էին Եգիպտոսի մէջ, անկէ ելլելու ատեն վեց հարիւր հազար հոգի եղած էին, առանց հաշուելու կիներն ու տղաքները (1645 Ք. Ա.):

Իրենց մեկնումի ատեն ճամբան յորեկը ամպէ սիւն մը կ'առաջնորդէր իրենց, իսկ զիշերը կրակէ սիւն մը:

Շատ չանցած Իսրայէլացիք հասան Կարմիր ծովուն եզերքը, և այնտեղ հաստատեցին իրենց վրանները:

Բայց Փարաւոն քիչ յետոյ զղջացած էր այնքան բազմաթիւ մարդիկ իր երկրէն արձակած ըլլալուն համար: Ուստի հաւաքեց իր պատերազմիկները և սկսաւ կռուքնրով ու ձիաւորներով հետապնդել զանոնք:

Երբ Իսրայէլացիք տեսան որ մէկ կողմէ ծովը արդեւ կ'ըլլար իրենց յառաջացման, և միւս կողմէ Փարաւոնի զօրքերը իրենց վրայ կուգային, սաստիկ վախցան, և աղաղակեցին Աստուծոյ ու տրանջացին Մովսէսի:

Աստուած այն ատեն ըսաւ Մովսէսի.

— Գաւազանդ վերցուր, ձեռքդ ծովուն վրայ երկըն-

ցուր ու ճեղքէ դայն, և Իսրայէլի որդիները ծովուն մէջէն
ցամաքով երթան :

Մովսէս կատարեց Աստուծոյ հրամանը : Անմիջապէս
ծովուն ջուրերը բաժնուեցան, և Իսրայէլացիները անցան
իրենց առջև բացուած ճամբէն :

Եզրիպտացիներն ալ անոնց հետեւեցան նոյն ճամբէն .
բայց երբ Իսրայէլացիք ափողջովին ցամաք ելան, Մովսէս
դարձեալ Աստուծոյ հրամանով գաւազանը բարձրացուց, և
ջուրերը նորէն դոցուեցան, և Փարաօն իր ամբողջ բանա-
կով, զինուորներով և ձիերով խղզուեցաւ :

Իսրայէլացւոց անցիւր Կարմիր ծովէն :

Երկնային պաշտպանութեան այս յայտնի ապացոյցին
առջև, Իսրայէլացիք երախտազիտութեամբ օրհնեցին զԱստ-
ուած, ու Մովսէս գոհարանութեան երգ մը երգեց :

Ա Ն Ա Պ Ա Տ Ի Ն Մ Է Զ

Կարմիր ծովու եզերքէն ելլելէ ետքը, Իսրայէլացիք
երկար ատեն թափառեցան ընդարձակ անապատի մը մէջ :

Ճամբան ծարաւը կը տանջէր զիրենք: Բայց դառն ջուր մը կար զոր չէին կրնար խմել: Մովսէս Աստուծոյ հրամանով փայտ մը ձգեց այդ ջուրին մէջ որ անմիջապէս անուշցաւ, և Իսրայէլացիք կրցան իրենց ծարաւը անցընել: Յետոյ իրենց պաշարն ալ հառած էր: Աստուած զրկեց բազմաթիւ լորամարդիներ, որով միտ ունեցան, նաև առաւօտները երկինքէն տեղացուց տեսակ մը ցօղ որուն ձերմակ հատիկները այլերի և մեղրի համը ունէին: Ասիկա կոչուեցաւ Մանանայ:

Ուրիշ անգամ զարձեալ ջուրը պակսեցաւ: Այս անգամ ալ Մովսէս, Աստուծոյ հրամանով, դաւազանը ժայռի մը զարկաւ, ուրիշ առաւ ջուր ցայտեց:

Մին անապատին մէջ Իսրայէլացիք հանդպեցան Ամաղեկացի ժողովուրդին որ յարձակեցաւ իրենց վրայ: Մովսէս կանչեց Յեսուէն և

պատուիրեց որ իրեն հետ քաջ մարդիկ ընտրէ և պատերազմ ընէ Ամաղեկացուց հետ: Ինքն ալ Ահարօնի և Ովրի հետ բլուրի մը վրայ ելաւ և աղօթեց այն տեղ: Երբ ձեռքերը զէպի երկինք կը բարձրացնէր, Ամաղեկացիք կը յաղթուէին: Իսկ երբ յոգնելով վարկ'առնէր, Իսրայէլացիք կը յաղթուէին: Այն ատեն Ահարօն և Ովրա նոր թեւերուն տակ կեցան, մինչև որ Ամաղեկացիք ըլլորովին յաղթուեցան:

Մովսէս գաւառներ ժայռին զարկաւ ուրիշ առաւ ջուր ցայտեց:

ՏԱՄՆԱԲԱՆԵԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐԸ

Եղիպտոսէն ելլելէ երեք ամիս ետքը, Իսրայէլացիները հասան Սինա լեռան ստորոտը :

Աստուած Մովսէսը կանչեց լեռան բարձունքը, անոր յայտնելու համար իր Օրէնքը, կամ տասը պատուիրանները, որ Տասնաբանեայ կոչուեցան :

Այն ասին լեռան դագաթը ամպերով ծածկուեցաւ, փայլատակումներ եղան, և լսուեցաւ Աստուծոյ ձայնը որ կ'ըսէր .

1. Ես եմ քու տէր Աստուածդ, ինձմէ ուրիշ Աստուած չունենաս :

2. Կուռք չշինես, ո՛չ երկինքին մէջ, ո՛չ երկրի վրայ, և ո՛չ ալ երկրի տակի ջուրերուն մէջ եղած բաներուն նմանութիւնը, և զանոնք չպաշտես :

3. Տէրողը, քու Աստուծոյդ անունը պարապ տեղը բերանդ չառնես :

4. Յիշէ՛ շաբաթ օրը, և սուրբ պահէ. վեց օր աշխատէ և եօթներորդ օրը, որ Աստուծոյ է, հանգիստ ըրէ և անոր նուիրէ :

5. Պատուէ՛ քու հայրդ ու մայրդ, որ երկար կեանք ունենաս :

6. Սպանութիւն մի՛ ընես :

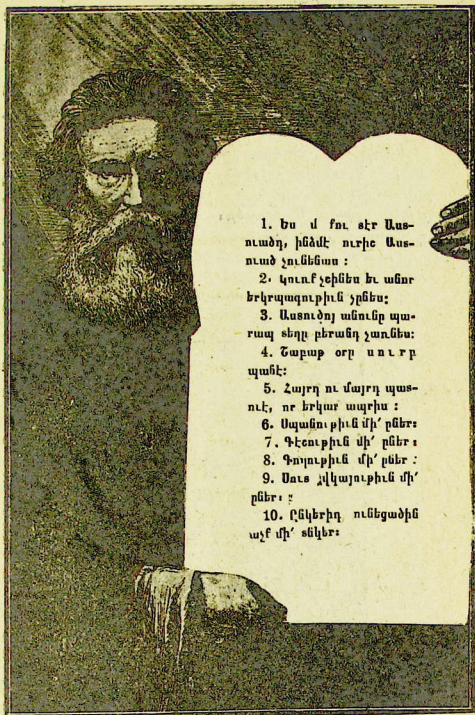
7. Գէշութիւն մի՛ ընես :

8. Գողութիւն մի՛ ընես :

9. Ընկերիդ դէմ սուտ վկայութիւն մի՛ ընես :

10. Քու ընկերիդ տանը, արտին կամ ուրիշ ու է ունեցածին աչք մի՛ տնկեր :

Աստուած այս տասը պատուիրանները փորագրած էր երկու քարէ տախտակներու վրայ, զորս Մովսէս Իսրայէլացիներուն պիտի բերէր :

1. Ես մ Բու սէր Աս-
ուածդ, ինձմէ ուրիշ Աս-
ուած չունենաա :

2. Կուռք չեմես եւ անոր
երկրագործիւն չընես :

3. Ասուծոյ անունը պա-
րապ տեղը բերանդ չառնես :

4. Շաբաթ օրը սուրբ
պահէ :

5. Հայրդ ու մայրդ պատ-
ուէ, որ երկաւ ապրիս :

6. Սպանութիւն մի՛ ընես :

7. Գէտութիւն մի՛ ընես :

8. Գողութիւն մի՛ ընես :

9. Սուս չվկայութիւն մի՛
ընես :

10. Ընկերիդ ունեցածին
աչք մի՛ տնկես :

ՈՍԿԻԷ ՀՈՐԹԸ

Բայց Իսրայէլացիները տեսնելով որ Մովսէս օրերով կ'ուշանայ, Ահարոնի աղաչեցին որ իրենց աստուած մը չինէ՝ եղիպտացիներու աստուածներուն նման :

Ահարոն ստիպուեցաւ անոնց աղաչանքներուն տեղի տալու, և հրամայեց որ իրենց ոսկիէ թանկազին զարդերը բերեն, և անոնցմէ չինեց ոսկիէ հորթ մը, զոր սկսան պաշտել իբրեւ իրենց Աստուածը :

Աստուած, տեսնելով եղածը, պատուիրեց Մովսէսի որ Իսրայէլացւոց քով փութայ : Մովսէս շատ բարկացաւ իր

ՈՍԿԻԷ ՀՈՐԹԸ

աղգակիցներուն չար բնթացքին, ջախջախեց, փռչիլով հարածնց անոնց չինած կուռքը, և գետին նետեց քարէ տախտակները որոնք կոտորուեցան: Յետոյ հրամայեց Աստուծոյ հաւատարիմ մնացած Ղեւիի ցեղին, որ ձեռքերնին սուրով մտնեն ժողովուրդին մէջ, և կոտորեն ամէնէն յանցաւորները:

Բայց ի վերջոյ Մովսէս նորէն լեռը ելաւ, և Աստուծոյ թողութիւն խնդրեց ժողովուրդին մեղքերուն համար: Աստուած ներեց, և անգամ մըն ալ տուաւ Տասնաբանեայ պատուիրանները պարունակող քարէ տախտակները: Երբ Մովսէս լեռնէն վար կ'իջնէր, երեսը այնպէս կը փայլէր, որ ժողովուրդը չէր կրնար անոր նայիլ:

Բայց աստուածային զթութեան այս յայտնի ապացոյցներուն հակառակ, Իսրայէլացիները ուրիշ անգամներ

Պղինձէ օձը, որուն կը նայէին օձէն խայրուողները եւ կը բռնէին:

ալ իրենց չար ընթացքով գովոհութիւն պատճառեցին Աստուծոյ, որ պատժեց զանոնք զանազան կերպերով։ Անդամ մը անոնց մէջ ղրկեց թունաւոր օձեր, որոնք չատ մարդիկ մեռցուցին։ Մովսէս դարձեալ գիմեց աստուածային գթութեան, և անոր հրամանով պղինձէ օձ մը շինեց ու զաւազանի մը ծայրը բարձրացուց։ Թունաւոր օձէն խայթուողները երբ այդ պղինձէ օձին նայէին, անմիջապէս կը բժըկուէին։

ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐԱՆԸ, ՏԱՊԱՆԱԿ ՈՒՒՏԻՆ

ԵՒ ՀՐէԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐ

Իսրայէլացիները տարի մը մնացին Սինա լեռան մօտ։ Մովսէս, իր ժողովուրդին մէջ ճշմարիտ Աստուծոյ հաւատքը պահպանելու համար, հաղորդեց անոնց՝ Տիրոջ տուած ուրիշ պատուիրանները։ Շինեց նաեւ, Աստուծոյ տուած օրինակին համաձայն, Վկայութեան խորանը, որ շարժուն տաճար մըն էր, ընդարձակ վրան մը, հազուադիւտ մօրթերով և թանկագին կերպտաներով շինուած։ Յետոյ շինեց հաշտութեան Ուխտին Տապանակը՝ թանկագին փայտէ, ոսկիով ծածկուած, և կափարիչին վրայ թելաւորած հրեշտակներ շինուած. մէջը կը գտնուէին Տասնութ բանեայ պառօնիւրացեալները, երկինքէն իջած մանանան՝ ոսկի սալորով, և Անարօնի գաւազանը։

Մովսէս, Վկայութեան Խորանին սոցաւորութիւնը Աստուծոյ հրամանով Ղեւիի ցեղին յանձնեց։ Քահանաներ ընտրեց, այնտեղ պաշտօն մատուցանելու համար Աստուծոյ, և քահանաներուն պէտ դրաւ իր Լիբայրը՝ Անարօն։

Աստուծոյ հրամանով, Մովսէս ծէսեր և արարողութիւններ սահմանեց, որոնք պիտի կատարուէին Վկայութեան Խորանին մէջ։ Ծէսերու գլխաւորն էր կենդանիներու զոհը, որ մեղքի քաւութեան համար պիտի կատարուէր։

Աստուած իր հրամանները կուտար վկայութեան Խորանին մէջէն :

Տարին երեք մեծ տօներ ունէին Հրեաները .

1. Ձատիկ կամ Պասեփ, որ յիշատակն էր Իսրայէլացւոց Եգիպտոսէ ելլելուն : Շաբաթ մը կը տեւէր այդ տօնը, և կը կոչուէր Բաղարջակերաց շաբաթ, որովհետեւ այդ օրերուն արդիւրեւ չէր իրենց՝ խմորուն հաց ուտել : պիտի ուտէին միայն անխմոր կամ բաղարջ հաց :

2. Պենտեկոսթի կամ շարաթներու տօն, որ կը կատարուէր Պասեփէն եօթը շաբաթ ետքը : Այս տօնը Մովսէսի կողմէ տրուած էր, Սինայի օրինատուութեան յիշատակին համար :

3. Տաղաւարահարաց տօն, որ կը յիշեցնէր Իսրայէլացւոց անապատին մէջ անցուցած վրանարեակ կեանքը : Տաղաւար կը նշանակէ խրճիթ, վրան :

Մ Ո Վ Ս Է Ս Ի Մ Ա Հ Ը

Իսրայէլացիները Սինայէն մեկնելէ ետքը քառասուն տարի թափառեցան Անապատին մէջ, իրբեւ պատիժ իրենց չարունակական տրտունջներուն և ըմբոստութիւններուն :

Այդ ժամանակէն ետքը եկան բնակեցան Քանանու երկրին սահմաններուն մօտ, որ իրենց խոտաչլուած երկիրն էր :

Այդտեղ էր որ Մովսէս, իր խմատութեամբ և աստփրնութեամբ հռչակաւոր այդ անձը, ժողովուրդին տալէ ետքը բարեպաշտութեան և աստուածապաշտութեան հայրական խրատներ, իր հողին աւանդեց Աստուծոյ, Նաբաւ լեռան վրայ, որուն բարձունքէն կրցած էր տեսնել իր ազգին խոտաչլուած Քանանու երկրին ղեղեցիկ տեսարանները : Այնքան բարեբեր էր այդ երկիրը, որ սովորութիւն դարձած էր ըսել թէ կաթ և մեղր կը բխի .

Աստուծոյ հրամանով Մովսէս իրեն յաջորդ նշանակած էր Իսրայէլի որդիներէն Յեսու .

Բ. — ՅԵՍՈՒ

Աւետեաց երկիրը մանեղու համար պէտք էր անցնիլ Յորդանան գետին խորունկ ջուրերէն :

Բայց Աստուած յայտնտպէս կը պաշտպանէր իր ժողովուրդը : Յեսուի հրամանին վրայ, քահանաները որ Տապանակ Ուխտին կը բանէին, քալեցին զէպի նոյն գետը :

Հազիւ թէ ոտքերնին ջուրին մէջ զրեւ էին, և ահա գետին ջուրէրը բացուեցան, ինչպէս եղած էր ժամանակաւ Կարմիր Ծովուն, և ցամաք անցք մը բացուեցաւ, ուրկէ անցան Իսրայէլացիները, որմէ ետք ջուրերը նորէն հոսեցան ընական կերպով :

Իսրայէլացի անցիլ Յորդանանէն :

Ասաջին քաղաքը որուն հանդիպեցան Իսրայէլացիք, Երիքսիւն էր, որ թանձր պարիսպներով և բարձր բաշտաբակներով պաշտպանուած էր: Աստուծոյ հրամանով Իսրայէլացիք, Տապանակը մեկտեղ ստած, Խոթն օր քաղաքին բռնութիւնը դարձան փողեր հնչեցնելով. Խոթներորդ օրը քաղաքին ամուր պարիսպները կործանեցան, և Իսրայէլացիք քաղաք մտան առանց ու և է ընդզիմութեան հանդրակելու:

Քիչ յետոյ Քանանու թագաւորները պատերազմեցան Իսրայէլացիներուն հետ: Բայց Յեսու, Աստուծոյ վրայ մեծ վստահութեամբ, յարձակեցաւ թշնամիներուն վրայ և ջրուեց զանոնք:

Այդ պատերազմի միջոցին Աստուած իր հոգի պաշտպանութիւնը լընծայեց զանազան հրաշքներով, և թշնամիներու բանակը՝ կ'աճէր և յաղթեց պարտութեան մատուցեցաւ:

Եւ այսպէս, Յեսու տիրեց ամբողջ Աւեսեաց Երկրին, զոր բաժնեց Իսրայէլի տասներկու ցեղերուն: Այդ երկիրը այժմ կը կոչուի Պաղեստին:

Յեսու խոր ծերութեան մէջ մեռաւ խաղաղութեամբ. ամբողջ ժողովուրդը ողբաց անոր մահը:

Երիկով Բաղափին անկումը:

Գ.— ԴԱՏԱԻՈՐՆԵՐ

Յեսուի մահէն ետքը, Իսրայէլացիները ստիպուեցան կռիւներ մղել զբացի ժողովուրդներու դէմ, որոնք քանիք քանի անգամներ զերութեան ենթարկեցին զանոնք, որովհետեւ իրենք կը մոռնային ճշմարիտ Աստուածը և կուռք կը պաշտէին:

Բայց յետոյ զղջում կը յայտնէին, և Աստուած զթալով անոնց վրայ, կը զրկէր իրենց՝ քաջարի պետեր, որոնք կարող կ'ըլլային զիրենք ազատել: Այս ազատարարները Դաւաութեան կոչուեցան, որոնք ժողովուրդը կը կառավարէին Աստուծոյ օրէնքներուն համաձայն:

Ամէնէն նշանաւորներն եղան Գեդէոն, Սամսոն և Սամուէլ:

Գ Ե Դ Է Ո Ն

Եօթը տարի կար որ Իսրայէլացիք կը հեծէին Մազիամացոյ ող լուծին տակ, երբ Աստուած լսեց իր ժողովուրդին աղօթքները:

Աստուծոյ մէկ հրեշտակը երևցաւ Գեդէոնի, և ըսաւ անոր:

— Գնա՛ և ազատէ Իսրայէլացիները:

Գեդէոն երեսուն հազար զինուորներ հաւաքեց և քաւեց թշնամիին վրայ:

Բայց Աստուած փափաքելով որ Իսրայէլացիք յաղթութիւնը միայն Ի՛ր պաշտպանութեան պարտական ըլլան, հրամայեց Գեդէոնի որ վախկոտները ճամբէ: Այն ատեն բանակին մէջ տասը հազար հոգի մնացին:

— Այդ ալ շատ է, ըսաւ նորէն Աստուած, զինուորներդ առուակի մը քով առաջնորդէ, և մօտդ պահէ անոնք միայն, որ իրենց ափովը ջուր կը խմեն առանց կանգ առնելու:

Այս կերպով երեք հարիւր հոգի միայն մնացին Գեղէնի քով :

Գեղէնն այս երեք հարիւր հոգիին տուաւ փողեր և հողէ սափորներ , որոնց մէջ վառուած ջահեր դրուած էին :

Գիշերուան մութին ասոնք լուռ մասն Մադիամացւոց բանակին մէջ :

Գեղէնի մէկ նշանին վրայ , բոլորը մէկէն սափորները , կողերը քակեցին , փողերը նշեցուցին , և ջահերը երեւան հանեցին սգոսալով . — « Աստուծոյ և Գեղէնի սուրբ » :

Ջահերուն լոյսը , փողերուն աղմուկը , և մանաւանդ սարսափը որուն մատնեց Աստուած Մադիամացիները , այնպիսի խառնակութիւն մը առաջ բերին անոնց բանակին մէջ , որ բոլորը փախան , զրուեցան :

Գեղէնի լաղրանակը .

Ս Ա Մ Փ Ս Ո Ն

Իր արժանավոր ուժը. — Խորայելացիները նորէն Աստուծոյ դէմ մեղանշելով, ինկան Փղշտացիներու զերութեան տակ:

Աստուած իր ժողովուրդը ազատելու համար ընտրեց Սամփսոնը, զոր օժտեց արտասովոր ուժով մը:

Սամփսոն հազիւ տասնեութ տարեկանին, տեսաւ կատաղի առիւծ մը որ մօն էր իր վրայ կուգար. անմիջապէս բռնեց, և ուլի նման բերնէն՝ ճեղքելով սպաննեց:

Ուրիշ անգամ մը երեք հարիւր աղուէսներ բռնելով, անոնց պոչին կապեց վառուած ջահեր, և արձակեց Փղշտացիներու արտերուն մէջ, ուր հրդեհը անդարմանելի աղէտ ներժարեց Սամփսոն առիւծին բիւսնը ճեղքելով սպաննեց, պատճառեց:

Փղշտացիները, զայրացած, բռնեցին Սամփսոնը և կապեցին հաստ չուաններով: Բայց Սամփսոն անմիջապէս կտրեց չուանները, և իշու ծնօտ մը առնելով սպաննեց հազար Փղշտացի, և մնացեալները ցիրուցան ըրաւ:

Փղշտացիները ա՛յ, չճամարձակելով բռնի ուժով անոր Վրայ յարձակիլ, առիթ փնտոցին դառով զայն ձեռք անցընելու :

Իմանալով որ իրիկուն մը Սամիսոն Գազա քաղաքը մտած է, անմիջապէս քաղաքին դուռները զոցեցին, որպէսզի զայն բանտարկուած պահեն և սպաննեն :

Բայց Սամիսոն իմանալով անոնց գիտումը, կէս գիշերին ելաւ և զէպի քաղաքին մէկ դուռը ուղղուեցաւ . տեղէն հանեց այդ դուռը, ուսերուն վրայ առաւ քովի սիւներով և կղզւանքներով մէկտեղ, և փոխադրեց մօտակայ լերան մը գլուխը :

Սամիսոնի մասեռիլը եւ մահը.— Փղշտացիները տեսնելով որ իրենց թշնամին կը խուսափի միշտ, դրամ առին Տալիլա անուն կնոջ մը որ անոր հետ կ'ապրէր, որպէսզի իմանայ և իրենց ըսէ Սամիսոնի արտասուովոր ուժին դաղտնիքը :

Սամիսոն երկար ատեն զիմադրեց Տալիլայի ստիպումներուն, բայց վերջապէս տեղի տուաւ և յայտնեց դաղտնիքը :

— Եթէ մազերս կտրեն, ըսաւ, միւս մարդոց չափ տկար պիտի ըլլամ :

Արդ, օր մը երբ Սամիսոն կը քնանար, Տալիլա կտրեց անոր մազերը, և զինքը յանձնեց Փղշտացիներուն : Անոնք փորեցին Սամիսոնի աչքերը, և զայն ստիպեցին ջաղացքի մը քարը դարձնել :

Բայց ժամանակ անցնելով Սամիսոնի մազերը նորէն երկնցան, և սկսաւ վերստանալ իր նախկին ուժը :

Քանի մը ամիս ետքը, երեք հազար Փղշտացիներ երբ իրենց Դաֆն կուռքին զո՛հ կը մատուցանէին, Սամիսոնը իրենց կռատունը բերին՝ անոր զժքախտութիւնը ծաղրելու համար :

Սամիսոն խնդրեց որ զինքը տանին երկու սիւներու մէջտեղ, որոնց վրայ հաստատուած էր շէնքը : Այդ ատեն Աստուծոյ օգնութիւնը խնդրելով, «թող ես ալ մեռնիմ

Փղշտացւոց հետ՝ ըսաւ, և բազումներուն բոլոր ուժովը հրեց, տապալեց երկու սիւնները և կործանեցաւ կռատունը:

Սամփոռն ջախջախուեցաւ փլատակնէրուն տակ, երեք հազար Փղշտացիներու հետ:

ՀԵՂԻ ԵՒ ՍԱՄՈՒԷԼ

Սամփոռնի մահէն ետքը Հեղի քահանայապետը դատաւոր եղաւ Իսրայէլացւոց:

Այդ ժամանակները ծնաւ Սամուէլ: Իր մայրը որ դայն Աստուծոյ պաշտամունքին հուիրել ուխտած էր,

յանձնեց զինքը Հեղի քահանայապետին: Տղան մեծցաւ Աստուծոյ տանը մէջ: Զինքը կը սիրէին Աստուծոյ և մարդիկ:

Հեղիի դաւակնները, ընդհակառակն, չար էին, և իրենց անվայել վարմունքով ժողովուրդը կը հեռացրնէին աստուծոյ պաշտութենէ, զէջօրինակ ըլլալով անոնց՝ իրենց անկարգութիւններով:

Հեղի կը տեսնէր այս բոլորը, բայց չէր սաստեր, չէր յանդիմաներ իր զաւակները:

Սամուէլ Հեղի Լահանյապետին մօտ:

Գիշեր մը, երբ Հեղի քնոցած էր, Աստուած կանչեց Սամուէլը :

— Խօսէ՛, Տէ՛ր, որ քու ծառադ լսէ, պատասխանեց Սամուէլ :

Եւ Աստուած ըսաւ .

— Որովհետեւ Հեղի շատ թոյլ ու ներողամիտ գտնուեցաւ իր զաւակներուն, և աչք զոցեց անոնց անկարգութիւններուն, օրինակելի պատիժով մը պիտի հարուածեմ իր Տունը :

Յաջորդ օրը երբ Հեղի Սամուէլէն իմացաւ Աստուծոյ պատգամը, խոնարհ համակերպութեամբ պատասխանեց .

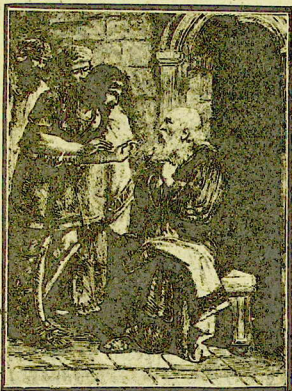
— Տէրն է ինքը, թող իր կամքը կատարուի :

Հեղի եւ իր զաւակները կը պատժուին. — Ժամանակ մը ետքը պատերազմ ծագեցաւ Փղշտացիներու և Իսրայէլացիներու մէջտեղ :

Իսրայէլացիներ-

ըը Տապանակ ուխտին իրենց հետ պատերազմի զաշտը տարին, յուսալով որ ատող պիտի ապահովուի իրենց յաղթութիւնը :

Բայց Տապանակը օգուտ չունեցաւ, որովհետեւ Աստուծոյ վրայ հաւատքը կը պակսէր իրենց, և պէտք էր որ Աստուծոյ կամքը կատարուէր : Իսրայէլացիները յաղթուեցան : Հեղիի զաւակները, որ Տապանակին հետ

Հեղի լրաբերեւեմ կը լսէ աղօթ :

էին, պատերազմի միջոցին սպաննուեցան, և նոյն իսկ Տապանակը գերի տարուեցաւ Փղշտացիներուն կողմէ:

Հեղի երբ այս աղէտին լուրը իմացաւ լրաբերներէ, կոնակի վրայ աթոռէն ինկաւ և գլուխը ջախջախուեցաւ:

ՍԱՄՈՒԷԼ՝ ԻՍՐԱՅԷԼԱՅԻՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱԻՈՐԸ

Հեղիի մահէն ետքը, Սամուէլ դատաւոր եղաւ Իսրայէլացիներուն, և այդ պաշտօնը վարեց իմաստութեամբ, և երկնքի օրհնութիւնը հրաւիրեց ժողովրդեան վրայ:

Փղշտացիք տեսնելով որ Տապանակը իրենց քով պահած միջոցին չարաչար կը պատժուին և իրենց կուռքերը կը կործանին, պատրաստուեցան ետ դրկել զայն:

Բայց Սամուէլ հրե քերացաւ, Իսրայէլացւոց բարգաւաճումը կանգ առաւ. որովհետեւ Սամուէլի ծերութեան ատեն իր երկու որդիները դատաւորութիւն ընելով ժողովուրդը կը նեղէին, փոխանակ իրենց աստուածապաշտ հօր բարի և իմաստուն օրինակին հետեւելու:

Այն ատեն Իսրայէլի Մերերը եկան գտան Սամուէլը և անկէ պահանջեցին որ իրենց թագաւոր մը ընտրէ և օծէ:

Սամուէլ աշխատեցաւ Իսրայէլացիները ետ կեցնել իրենց պահանջումէն, բայց իր յորդորներն անօգուտ անցան: Ուստի աղօթքով Աստուծոյ դիմեց, որ իրեն հրամայեց. — «Ըրէ՛ ինչ որ կը պահանջեն»:

Այն ատեն բարի ծերունին Սաուլը ընտրեց և զայն թագաւոր օծեց (1080 Ք. Ա.):

Զ. — ՆՌՈՒԹ

Նոյեմի եւ զաւակները. — Դատաւորներու ժամանակ Բեթղհէմի մէջ կ'ապրէր Եբ/մ'լեք անուն մարդ մը:

Իսրայէլացւոց երկրին մէջ մեծ սով մը ծագելով, այս մարդը իր երկրին մէջ ապրուստի միջոցէ զուրկ մնաց,

հեռացաւ անկէ, և զնաց հաստատուեցաւ Մովսէսի տը-
կիրը, իրենց Նոյեմիի և երկու որդիներուն հետ:

Բանի մը տարի ետքը Երեմայեք մնաւ:

Իր որդիները ամուսնացան տեղացի աղջիկներու հետ,
Որիա և Հուր:

Բայց վեց տարի ետքը այդ որդիներն ալ մնան:

Նոյեմի, վիշտէն ընկճուած, որոշեց իր երկիրը Բեթ-
լէմ դառնալ, և
հարսները հրաւի-
րեց որ իրենց ըն-
տանիքին քով իր-
թան:

Որիա հրաժեշ-
տի համբոյրը տը-
ւաւ: Բայց Հուր թ
ըսաւ իր կեսորդը.

— Ես չեմ բաժ-
նուիր քեզմէ, ուր
որ երթաս հեռոյ
պիտի դամ. քու
աղղոյ իմ աղղոս պիտի
ըլլայ, քու Աստ-
ուածդ՝ իմ Աստ-
ուածս. զուն ուր
որ մեռնիս ես ալ
հոն պիտի մեռնիմ:

«Քու աղղոյ իմ աղղոս պիտի լլլայ
հաւ Աստուածդ իմ Աստուածս»:

Նոյեմի տեսնե-
լով որ Հուր չէ հա-
տատուն կը մնայ

իր աղնիւ որոշումին մէջ, խանդաղատանքով համբուրեց
զայն, և երկուքը մէկէն ճամբայ ելան:

Հուր հասկ կը ժողվէ Բոոսի արտիք մէջ — Հունձքի
ժամանակ Բեթլէմէմ հասան անոնք: Հուր ըսաւ Նո-
յեմիի.

— Մեզի ուտելիք ճարելու համար երթամ հասկ ժողովեմ արտերէն, եթէ կ'արտօնես :

Եւ արտ մը զնաց, և հասկ ժողովել սկսաւ մշակներուն հետեւէն :

Այս արտը կը պատկանէր մեծահարուստ Բոոսի, որ

ազգական էր Երիմելեքի, ուրկէ այրի մնացած էր Նոյնի :

Բոոս խմանալով Հոռութի աղն իւ վարժունքը իր կեսրոջ նկատմամբ, առնոր մօտեցաւ և ըսաւ .

— Իմ արտէս ուրիշ արտ մ'երթար, աղջիկս, առանց վախի հընձորդներուն հետեւէ . հրամայած էիմ որ քեզի նեղութիւնն չպատճառեն :

— Ես օտարական մըն եմ, ինչէ պատճառը որ այսչն որ հէր կ'ընես ինծի :

« Իմ արտէս ուրիշ արտ մ'երթար »

— Գիտեմ ինչ որ բրիր Նոյնիի որ իմ ազգականս է, պատասխանեց Բոոս : Քանի որ իր Աստուածը քուկդ ալ եղած է, Ան պիտի պահպանէ քեզ իր հզօր հովանիին տակ :

Այս ըսելէ ետքը, հրաւիրեց մանկամարդ կիներ՝ մասնակցիլ հնձորներու ճաշին . և զաղտնապէս ասոնց ալ պատ-

ուրեց որ իրենց կապած որաներէն ցորենի հասկեր ձղեն , որպէս զի Հոռթ կարենայ ժողովել :

Բոոս կ'ամուսնանայ Հոռթի հետ . — Հոռթ իրիկունը Նոյեմբի քով դարձաւ . այս վերջինը տեսնելով Հոռթի բերած առատ ցորենի հասկերը , ըսաւ .

— Աստուած օրհնէ Բոոսը . անիկա միշտ բարի եղած է իրեններուն :

Երբ հունձքը վերջացաւ , Բոոս՝ մովաբացի մանկամարդ կնոջ առաքիչութենէն ազդուած՝ ամուսնացաւ անոր հետ , թէեւ Բեթլեհեմի ամէնէն աղքատ կիներն եղած ըլլար ան :

Շատ չանցած Աստուած զաւակ մը տուաւ անոնց : Այս զաւակը որ Ովթեթ կոչուեցաւ , հայրը եղաւ Յեսսէի , և Յեսսէ ալ հայրն էր Դաւիթի , որուն ցեղէն պիտի ծնէր Մեսիան՝ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ :

ԱՄՓՈՓՈՒՄ ԶՈՐՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԻՆ

1. — Իսրայէլացիները Կարմիր Ծովէն անցնելով քա-

փառեցան անապատին մէջ ուր հրաբույ սնունդ զսան : Սինա լեռան վրայ Աստուծմէ ստանալէ ետք Տասը պատուիրանները , քառասուն տարի անապատին մէջ մնացին , իբրեւ պատիժ իրենց տրտնջանքուն եւ Աստուծոյ դէմ ըմբոսնութեան :

2. Մովսէսի մահէն ետք Յեսու անոր յաջորդեց : Ան իսրայէլացիները անցուց Յորդանանէն , մտաւ Աւտեայ երկիրը , գրաւեց Նեփովը եւ ուրիշ քաղաքներ , եւ երկիրը բաժնեց իսրայէլի տասներկու ցեղերուն :

3. Նոյն Յեսու մեռաւ , Աստուծոյ ժողովուրդը կառավարուեցաւ Դաւաւորներու կողմէ : Ասոց ամենէն նշանաւորները եղան Դեղէն , Սամիսոն և Սամուէլ :

Սամուէլ ժողովուրդին բաղձանքը կատարելով , Սաւուղը ընտրեց եւ զայն քաղաւոր օծեց (1080 Ք. Ա.)

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԵՐՁԱՆ

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԷՆ

ՄԻՆՁԵՒ ԲԱԲԵԼՈՆԻ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(1080 — 606 ՔՐԻՍՏՈՍԷ ԱՌԱՋ)

Ա. — ՍԱԽՈՒՂ

ՍԱԽՈՒՂԻ ԱՆՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Սաւուղ իր իշխանութեան առաջին օրերուն նշանաւոր եղաւ Ամմոնացիներու վրայ տարած փայլուն յաղթութեամբ։

Երկու տարի ետքը Փղշտացիները արշաւեցին Իսրայէլացիներու երկիրը։ Սաւուղ անոնց վրայ քալեց։

Սամուէլ որ կ'ուզէր զոհ մատուցանել Աստուծոյ, անոր սղաշտպանութիւնը հայցելու համար, Սաւուղի հրամայած էր որ իրեն սպասէ եօթը օր։ Եօթներորդ օրը Սամուէլ կ'ուշանար դալու, և Իսրայէլի բանակը՝ սպասելէն ձանձրացած՝ կը սկսէր ցրուիլ։ Ուստի Սաւուղ ինք ըրաւ զոհը, քահանայապետին տեղ։ Հաղիւ թէ աւարտած էր, երբ Սամուէլ հասաւ, և սաստիկ յանդիմանեց Սաւուղը իր անհնազանդութեան համար, որով քահանայապետի իրաւունքը յափշտակուած կ'ըլլար։

Փղշտացիներուն զէմ պատերազմը յաջող եղաւ, բայց այդ յաջողութիւնը ձեռք բերուեցաւ Սաւուղի զաւակ Յովիաթանի շնորհիւ, որ յանդուգն ծրագիր մը պատրաստեց, և միմիայն իր կապաւհակիրին ընկերակցութեամբ

գիշեր ատեն մտաւ թշնամի բանակը, և աներկիւղ քաջու-
թեամբ սարսափի և չիտթութեան մատնեց թշնամիները:
Սաւուղ իր զինուորներով շուտով հասաւ, և արիւնշալի պա-
տերազմ մը մղելով վերջնական պարտութեան մատնեց
թշնամիները:

Բայց Սաւուղ ուրիշ անգամ մըն ալ անհնազանդ զրտ-
նուեցաւ: Քսան տարիէ ի վեր կը թագաւորէր, երբ Տի-
րոջը հրամանով պատերազմի ելաւ Ամազեկացիներուն դէմ,
ջարդեց, կտոր կտոր ըրաւ թշնամիները, և անոնց թա-
ղաւորը զերի առաւ: Բայց հակառակ Աստուծոյ հրա-
մանին, թշնամիէն առած աւարին լաւագոյն մասը իրեն
պահեց:

Այս նոր անհնազանդութիւնը իր կորուստին պատճառ
եղաւ: Աստուած լքեց զինքը, և իրեն յաջորդելու համար
ընտրեց Դաւիթը, Յուդայի ցեղէն: Աստուծոյ հրամանով
Սամուէլ թագաւոր օծեց Դաւիթը. և այդ օրէն Աստու-
ծոյ հոգին հեռացաւ Սաւուղէն և հանգչեցաւ Դաւիթի
վրայ:

Դ Ա Ի Ի Թ Ս Ա Ի Ո Ի Ղ Ի Մ Օ Տ

Սաւուղ այն ժամանակէն ետքը չար ոգիին մատնուած
էր, և երբեմն երբեմն տապնապններ կ'ունենար, զոր երա-
ժբօսութիւնը միայն կրնար մեղմացնել:

Դաւիթ որ ճարտար քնարաշար մըն էր, թագաւո-
րին մօտ կանչուեցաւ, սիրտիւրու համար անոր տառապանք-
ները: Այն օրէն ետքը Սաւուղ համակրեցաւ Դաւիթի,
և իր ծառայութեան մէջ առաւ զայն:

Գաւիթ իբր Տնարահար Սաւուղի մօտ ։

Դ Ա Ի Ի Թ Ե Ի Գ Ո Ղ Ի Ա Թ

Փղշտացիները նորէն կը յարձակէին Խորայէլացուոց վրայ ։ Երբ երկու բանակները զէմ առ զէմ եկան , հսկայ հասակով Փղշտացի մը՝ Գողիար՝ երկու բանակներուն մէջ տեղ կանգնեցաւ և արհամարհանքով պօտալ սկսաւ ։

— Ձեր մէջէն ամէնէն քաջ մարդը ընտրեցէք , թո՛ղ զայ մինակը կռուի ինծի հետ ։

Քառասուն օր շարունակ այդ հսկան թշնամանեց Խորայէլացիները ։ Բայց իր յաղթ հասակը և սոսկալի երե-

ւոյթը ահ ու դողի կը մատնէր ամէնէն յանգուզն Իսրայէլացիներն անգամ :

Դաւիթ, յուզուած և զայրացած իր ազգակիցներուն եղած թշնամանքէն, ներկայացաւ նսկային դէմ պատերազմելու համար : Զինքը առաջնորդեցին Սաուլի քով, որ մեղքնալով իր սիրելիին երիտառարդութեանը, ուզեց անոր տալ իր զրահներն և սուրը :

Բայց Դաւիթ մերժեց, ըսելով .

— Աստուած կը պահպանէ զիս այդ Փղշտացիին դէմ :

— Գնա՛ ուրեմն, Աստուած օգնէ քեզի :

Դաւիթ հինգ հատ յղկուած կլոր քարեր առաւ միայն, իր գաւազանին և պարսատիկին հետ, և շիտակ Փղշտացիին վրայ գնաց :

— Եւ շո՛ւն եմ որ գաւազանով վըրա ս յարձակելու կուգաս, պօռաց Գողիաթ :

— Դուն սուրով և նիզակով կուգաս իմ վրայ, պատապխանեց Դաւիթ, բայց ես քու վրայ կուգամ բանակներու Տիրոջը անունով, զոր համար ձակեցար թշնամանել :

Այս ըսելով, Դաւիթ առաւ իր պարսատիկը, վստահ ձեռքով մը Փղշտացիին վրայ արձա-

Դաւիթ կը սպաննէ Գողիաթը :

կեց քարը, որ ճակատէն զարնելով զգեսնեց զայն: Ան-
միջապէս Դաւիթ թշնամիին վրայ յարձակելով, յափշտա-
կեց անոր սուրը և գլուխը կտրեց:

Փղշտացիները սարսափահար փախան, և Խորայէլացի-
ները սոսկալի ջարդ մը տուին անոնց:

ՍԱԽՈՒՂԻ ՆԱԽԱՆՁՈՏ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՅԻ ԴԱԽԻԹԻ ՎԵՀԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այս փայլուն յաղթանակին վրայ ժողովուրդը խան-
դավառ ցոյցեր կ'ընէին Դաւիթի: Կիները զայն կը զիմաւո-
րէին ներքոյի եր-

գերով, նուագնե-
րով. — «Սաւուղ
հազար հողի սպան-
նեց, Դաւիթ ճասը
հազար» կը գոչէին:

Այս գովեստ-
ները զրդուցին
Սաւուղի նախանձը
և և ատելութիւնը:
Այնպէս որ երկու
անգամ Սաւուղ
փորձեց զեղարդով
սպաննել Դաւիթը,
մինչ այս վերջինը
քնար կը զարնէր.
բայց երկու անգա-
մին ալ Դաւիթ
կրցաւ ազատիլ ա-
նոր հարուած-
ներէն:

Սաւուղ զեղարդով կ'ազէ սպաննել Դաւիթը:

Սաւուղի որդին՝ Յովնաթան՝ բնաւ համամիտ էր հօրը հալածանքներուն, և կը պաշտպանէր Դաւիթը զոր շատ փրէր:

Դաւիթ տեսնելով որ կեանքը վտանգի մէջ է, անպատը փախաւ: Սաւուղ հոն ալ հետապնդեցաւ իրեն:

Պատահեցաւ որ օր մը Սաւուղ, սաստիկ յոգնած, եկաւ քնացաւ քարայրի մը մէջ, ուր պահուըտած էր Դաւիթ իր ընկերներով: Ասոնք յորդորեցին Դաւիթը որ իր թըշնամին մեռցնէ և ձեռքէն ազատի: Դաւիթ վահանձնօրէն մերժեց, և բաւականացաւ անոր քղանցքին ծայրէն կտրելով:

Ուրիշ անգամ մը Դաւիթ դարձեալ մտաւ թագաւորին վրանը ուր կը քնանար ան: Կրնար մեռցնել. բայց այս անգամ ալ բաւականացաւ անոր գեղարդը և ջուրի կուժ առնելով: Վստոռած չընէ որ ես Աստուծոյ օծեալին վրայ ձեռք վերցնեմ, կ'ըսէր Դաւիթ:

Յետոյ դնաց մօտակայ բարձունքի մը վրայ, և պօռաց Սաւուղի զօրավարներէն Աքեններին:

— Այսպէ՞ս կը պաշտպանես քու տէրդ. տե՛ս, գիշերատեսն մէկը բանակ մտած և տիրոջդ գեղարդը և կուժը առած է:

Ս Ա Ի Ո Ի Ղ Ի Մ Ա Հ Ը

Սամուէլ մեռած էր, և Սաւուղի մահն ալ մօտ էր:

Փղշտացիք նորէն իրենց բոլոր ուժովը յարձակեցան Իսրայէլացւոց վրայ: Աստուծոյ թոյլտուութեամբ Սամուէլի ոգին երեւցաւ Սաւուղի և ըսաւ.

— Տէրը լքած է քեզ, Սաւուղ, վաղը գուն և զաւակդ գերեզման պիտի մտնէք:

Գուշակութիւնը կատարուեցաւ. Իսրայէլացիները յաղթուեցան, Սաւուղի որդին, Յովնաթան, ինկաւ պատերազմին մէջ: Իսկ Սաւուղ որ վիրաւորուած էր, թըշնամիին ձեռքը գերի չիյնալու համար, իր գեղարդին վրայ իյնալով ինքզինքը մեռցուց:

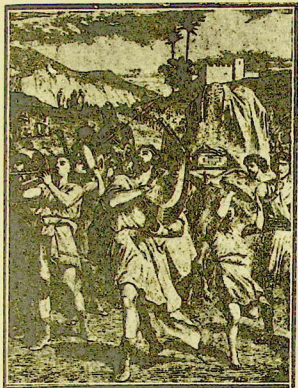
Սաւուղ իւր զեղարդին վրայ իյնալով ինճղինը մեռցուց ,

Դաւիթ այս գոյժին վրայ առառ արցունք թափեց ,
և ողբ յօրինեց Սաւուղի և Յովնաթանի վրայ որուն կապ-
ուած էր մեծ բաբեկամութեամբ մը :

Բ. — ԴԱԻԻԹ

ԴԱԻԻԹ՝ ԹԱԳԱԻՈՐ ԿԸ ՀՌՉԱԿՈՒԻ

Սաւուղի մահէն ետքը, Դաւիթ թագաւոր հռչակեցաւ (1340 Ք. Ա.) :

Դաւիթ Սաղմոս երգելով կ'առաջնորդէ
Տապանակ Ուխտին :

Թագաւորական
դահլը Երուսաղեմ
հաստատեց, և այն-
տեղ շքեղ պալատ
մը շինել տուաւ,
հոն փոխադ-
րեց Ուխտի Տապա-
նակը :

Տապանակի փո-
խադրութիւնը մեծ
հանդիս աւուրու-
թեամբ կատարուե-
ցաւ : Դաւիթ, պարզ
Ղեւտացիի մը պէս
հագուած, ահոր
առջեւէն կ'երթար,
նուիրական երգեր
երգելով :

ԴԱԼԻԹ ՄԵԾ ՄԵՂՔ ՄԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Դաւիթ, փայլուն յաղթութիւններ տալած էր թըշնամիներուն վրայ, և փառքի գաղաթնակէտին վրայ կը գտնուէր, երբ յանցաւոր եղաւ մեծ մեղքով մը:

Օր մը երբ կը պտտէր պալատին պատշգամին վրայ, նշմարեց Բեքսաբէ անուն կին մը, որ իր բանակի սպաններէն մէկուն՝ Ուրիայի ամուսինն էր, և մեղաւոր մտածումը ունեցաւ զայն իրեն կին ընելու:

Ուրիա պատերազմի մէջ կը գտնուէր, և փայլուն ծառայութիւններ կը մատուցանէր: Դաւիթ յանդգնեցաւ հրամայել որ իր այս հաւատարիմ ծառան պատերազմի ամէնէն վտանգաւոր կէտին վրայ զրկուի որպէս զի սպաննուի: Եւ իրօք, Ուրիա այնտեղ սպաննուեցաւ, և Դաւիթ Բերսաբէն իրեն կին ըրաւ:

Տէրը անպատիժ չթողուց այսքան չար գործ մը: Դաւիթի զրկեց Նաթան մարգալէն, որ սա առակով խօսեցաւ իրեն.

— Քաղաքի մը մէջ երկու մարդիկ կային, մէկը աղքատ միւսը հարուստ: Հարուստը ունէր ոչխարի և արջառի հօտեր, իսկ աղքատը՝ գառնուկ մը միայն: Աղքատը շատ կը սիրէր գառնուկը, իրեն հետ կը կերցնէր, կը խըմցընէր, և զիբկին մէջ կը քնացնէր զաւկի նման: Օր մը հարուստին տունը հիւր եկաւ. ան խնայեց իր բազմաթիւ ոչխարներէն մէկը կտրել, և այլ աղքատին մէկ հատիկ գառնուկը խեց, մորթել տուաւ, և անով պատուասիրեց իր հիւրը:

— Այդ մարդը մահուան արժանի է, պօռաց Դաւիթ՝ սաստիկ զայրանալով:

— Այդ մարդը դո՛ւն ես, պատասխանեց Նաթան: Գուն խեցիր Ուրիայի կինը, զինքն ալ Ամմոնոցիներուն սուրով սպաննել տուիր: Այսպէ՛ս կ'ըսէ Աստուած. «Քանի որ դուն իմ խօսքս արհամարհեցիր և չարիք գործեցիր, քու Տունէդ

քեզի դէմ չարիք պիտի ունենաս. դուն ծածուկ չարութիւն գործեցիր, իսկ ես քեզ յայտնի կերպով պիտի պատժեմ ամբողջ Իսրայէլի և արեղական անջնայ:

Աստուածային այս խիստ և անողորմ պատգամը լսելով, Դաւիթ անկեղծ զզջում յայտնեց, երկար ատեն ապաշխարեց և գրեց իր աննման Սաղմոսները որոնք միշտ կը կարդացուին եկեղեցիին մէջ, մանաւանդ Ողորմեա՝ ինձ Աստուած սաղմոսը, որ ապաշխարութեան օրերուն մէջ կը կարդացուի:

— Այդ մտղը դո՛ւն ես,
բռաւ Նաթան մարգարէն Դաւիթին:

ԱՔԻՍՈՂՈՄԻ ԱՊՍՏԱԲՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԱՀԸ

Բերսաբէէն ծնած պապիկն զաւակը մեռաւ: Եւ Դաւիթ սաստիկ վիշտ զգաց: Այդ վիշտին յաջորդեց ուրիշ վիշտ մը: Իր Աքիսողոմ զաւակը ապստամբեցաւ հօրը դէմ, իրեն կողմը չահելով բաղմաթիւ կուսակիցներ:

Դաւիթ այս լուրը իմանալուն պէս հեռացաւ Երուսաղէմէն, որովհետեւ չուզեց պատերազմիլ իր զաւակին հետ. իր զինուորներուն պետ կարգեց Յովաբ զօրավարը, և անոր պատուիրեց որ խնայեն Աքիսողոմի ու չսպաննեն զայն:

Եփրայիմի անտառին մէջ կատաղի կռիւէ մը ետքը, Դաւիթի զինուորները յաղթանակ տարին:

Աքիսողոմ, Զորիի մը վրայ նեծած, աճապարանքով կը փախչէր. բայց ճամբան իր գլխուն երկար մազերը կաշնիի մը ճիւղերուն անցան. Զորին շարունակեց իր վազքը և Աքիսողոմ մազերէն կախուած մնաց:

Յովաբ, Թագաւորին յանձնարարութիւնը մոռնալով, նիզակի երեք հարուածներով ծակեց Աքիսողոմի մարմինը, և զինուորները ամբողջացուցին անոր զործը՝ սպաննելով Աքիսողոմը:

Իր ըմբոստ զաւակին մահը իմանալով՝ Դաւիթ դռուն արցունքներ Թափեց, և իր վիշտին մէջ գոչեց.

— Ինչո՞ւ իմ կեանքս քեզի համար չեմ կրնար տալ զաւա՛կս:

ԴԱՒԻԹԻ ՎԵՐՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

Դաւիթ ուրիշ պատերազմներ ալ ըրաւ յաջողութեամբ Փղտացիներուն դէմ: Շահած յաղթանակները իր Ժողովուրդին ապահովեցին երկար տարիներ խաղաղ քաղաքացւոյ մը:

Երբ Դաւիթ զգաց թէ իր մահը կը մօտենայ, իր Սողոմոն զաւակը Թագաւոր հռչակեց, և Ժողովուրդին ներկայութեանը Թագաւոր օծել տուաւ զայն քահանայապետին:

Յետոյ իմաստուն խրատներ տուաւ իր զաւակին, պետութեան գործերը վարելու համար, պատուիրեց անոր՝ Երուսաղէմի մէջ փառաւոր տաճար մը կանգնել Աստուծոյ, և մեռաւ եօթանասուն տարեկան (1000 Ք. Ա.):

Գ. — ՅՈՂՈՄՈՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԽՆԴՐԷ ԱՍՏՈՒԾԾԷ

Սողոմոն հազիւ տասնըութը տարեկան էր, երբ գահ բարձրացաւ:

Երազի մէջ Տէրը երեւցաւ իրեն և ըսաւ:

— Ուզէ ինչ որ կը փափաքիս և պիտի տամ:

Սողոմոն իմաստութիւն միայն խնդրեց Աստուծոմէ. և Աստուած է զայն ոչ միայն մարդոց ամէնէն իմաստունը, այլեւ ամէնէն հարուստը և ամէնէն մեծաշուք թագաւորը ըրաւ:

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Սողոմոն չափ չանցած առիթ ունեցաւ յայտնելու Աստուծոյ իրեն տուած իմաստութիւնը:

Երկու կիներ միասին կը բնակէին, և երկու նորածին զաւակներ ունէին: Տղոցը մէկը զիշերը մեռած ըլլալով, մայրը ողջ տղեկը առաւ, և անոր տեղ իր մեռած զաւակը դրաւ:

Ասոր վրայ կոիւ մը ծագեցաւ երկու կիներուն մէջտեղ, և խնդիրը Սողոմոնի դատաստանին յանձնուեցաւ:

Ուէ վկայ չկար, և անկարելի կ'երեւար հասկնալ թէ ողջ տղեկը երկու մայրերէն որո՞ւ կը պատկանի:

Ծջամբտութիւնը երեւան հանելու համար, Սողոմոն, երկու կիներուն ըսածներն ալ լսելէ ետքը, հրամայեց իր թիկնապահներէն մէկուն:

— Սուր մը առէք և երկու կտոր ըրէք ողջ տղան, և տուէք երկու կիներուն:

Կեղծ մայրը հաւանեցաւ այս բաժանումին : Բայց ճշմարիտ մայրը սաստիկ յուզուելով պօռաց .

— Կը պաղատի՛մ, Տէր իմ, մի՛ սպաննէ՛ք զաւակս , հող չէ , այս կնոջ տուէ՛ք , բաւական է որ ողջ մնայ :

— Ահա՛ բուն մայրը , ըսաւ , Սողոմոն՝ կնոջ անկեղծ ճիչէն աղ-ղուած : Իրե՛ն տը-ւէ՛ք աղան :

Ա մ է ն մարդ հիացաւ Թագաւորին՝ իմաստութեան վրայ :

«Տգան երկու կտոր ընելով երկու մայրերուն տուէ՛ք :»

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՏԱՃԱՐԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՓԱՌԻԸ

Սողոմոն իր հօրը՝ Դաւիթի պատուէրին համաձայն Երուսաղէմի մէջ տաճար մը շինել տուաւ , որ աշխարհի հրաշալիքներէն մէկը եղաւ . անիկա կը շողաք ոսկիով , արծաթով և թանկագին քարերով :

Եօթը տարի տեւեց անոր շինութիւնը , և անոր մէջ դրուեցաւ Ուխտի Տապանակը :

Դրացի երկիրներու Թագաւորներ Սողոմոնի բարե-

կամութիւնը կը փնտռէին, իր իմաստութեան մեծ համբաւին համար :

Սաբայի թագուհին հեռաւոր երկիրներէ եկաւ երուսաղէմ, խորհուրդ հարցընելու Սողոմոնի, և իր երկիրը դարձաւ մեծ հիացումով :

Այսպէս, Սողոմոն երկար տարիներ ապրեցաւ խաղաղութեան մէջ, հարստութեամբ, փառքով ու պատիւով ճոխացած :

Բայց, վերջին տարիները, վայելած փառքէն հպարտանալով, իր կիրքերուն գերի եղաւ : Աստուած, զայն պատժելու համար, ազգարարեց որ իր մահէն ետքը թահաւորութիւնը երկուքի պիտի բաժնուի :

Դ. — ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

ՑԵՂԵՐԸ Կ'ԱՊՍՏԱՄԲԻՆ ՌՈՅՈՎԱՄ Ի ԴԷՄ

Սողոմոնի զաւակը, Ռոբովամ, ատելի դարձաւ իր խիստ և անիրաւ վարմունքով : Իսրայէլի տասը ցեղերը ապստաբեցան, իրենց թագաւոր ընտրեցին Յերոբովամը, և կազմեցին զստ թագաւորութիւն մը որ կոչուեցաւ Իսրայիլի թագաւորութիւն : Ասոր մայրաքաղաքն եղաւ Սիւփեմ, յետոյ Սամարիա :

Երկու ցեղեր միայն, Յուդայի և Բենիամինի ցեղերը, հաւատարիմ մնացին Ռոբովամի, և կազմեցին Յուդայի թագաւորութիւնը, մայրաքաղաք ունենալով Նրուսաղէմը :

Այսպէս, Տիրովը պատգամին համեմատ, Սողոմոնի թագաւորութիւնը երկուքի բաժնուեցաւ :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԹԱԳԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.— ԻՐ ԿՈԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Յերոբովամ, վախճալով որ եթէ ցեղերը շարունակեն երուսաղէմ երթալ՝ Տիրոջը պաշտամունքին համար, չըլլալ որ Թորովամի մօտենան, երկու Ոսկի Հորթեր շինել տուաւ, մէկը Դան քաղաքին և միւսը Սիւքեմի մէջ, և ըսաւ Իսրայէլացիներուն.

— Ա՛լ պէտք չունիք երուսաղէմ երթալու. ահա՛ այն Աստուածները որ մեզ Եգիպտոսէն հանեցին :

Իսրայէլի մէջ Յերոբովամի բոլոր յաջորդները ամբարիշտ, չար և կոտորած թագաւորներ եղան : Ուստի իրենց թագաւորութիւնն ալ երկար չտևեց (962—718 Ք. Ա.) :

Աստուած շատ անգամ մարգարէ կոչուած սուրբ մարդիկ զրկեց Իսրայէլի թագաւորներուն, իրենց յիշեցնելու համար ճշմարիտ Աստուծոյ պաշտամունքը. բայց այս ազդարարութիւններն անօգուտ անցան : Ընդհակառակն, անոնցմէ մէկ քանիներ թշնամանեցին Աստուծոյ կողմէ զըրկուած մարդիկը : Ուրիշներ ամբարշտութիւնը այնքան առաջ տարին որ սոսկալի չտրչարանքներու և մահուան մատնեցին մարգարէները :

Այս պատճառով Տէրը մերժեց այն ժողովուրդը որ իրմէ հեռացեր էր : Ասորեստանի Սաղմանասար թագաւորը արշաւեց Իսրայէլի երկիրը, գերի վարեց անոր բնակիչները, և անոնց մեծ մասը տարաւ Նինուէ, Ասորեստանի մայրաքաղաքը (718 Ք. Ա.)

Իսրայէլի թագաւորութիւնը 244 տարի տևեց :

ՅՈՒԴԱՅԻ ԹԱԳԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յուդայի թագաւորութիւնը սահմանուած էր անխախտ պահելու ճշմարիտ Աստուծոյ պաշտամունքը : Յուդայի ցեղէն պիտի ծնէր Մեսիան :

Աստուծոյ հաւատարիմ մնացող Երրայեցիները ամէն տարի կուգային իրենց նուէրները մատուցանելու Երուսաղէմի տաճարին, ուր կը գտնուէին Տապանակ Ուխտին և Օրէնքի տախտակները:

Դաւիթի գերդաստանին պատկանող քսան թագաւորներ իրարու յաջորդեցին Յուդայի թագաւորական աթոռին վրայ:

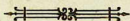
Ատոնց մէջ ալ գտնուեցան ամբարիշտներ. բայց գրոհուեցան նաեւ ճշմարիտ Աստուծոյ հաւատարիմ մնացողներ, որոնք բարեպաշտութեան կը մղէին ժողովուրդը:

Այս կարգի բարեպաշտ թագաւորներ էին Յովսափաս որ շատ մը փայլուն յաղթութիւններ ունեցաւ, Յովաքամ որ յաղթեց Ամմոնացիներուն, և Յզեկիա որուն իշխանութեան օրով կ'ապրէր Յսայի մարգարէն:

Բայց հետզհետէ Յուդայի թագաւորներն ալ, հակառակ մարգարէներու ազդարարութեանց, հեռացան ճշմարիտ Աստուծոյ պաշտամունքէն:

Ասոնք պատժելու համար Աստուած զրկեց Բաբելոնի Նաբուէոդոնոսոր թագաւորը, որ Երուսաղէմի վրայ քաղեց և անոր տիրեց: Տաճարը, քաղաքին պարիսպները և թագաւորին պալատը կործանուեցան: Դաւիթի քաղաքը աւերակներու կոյտ մը դարձաւ, և բնակիչները գերի բռնուեցին: Բաբելոն տարուեցան (606 Ք. Ա.), ուր եօթանասուն տարի դերի մնացին:

Յուդայի թագաւորութիւնը 375 տարի տեւած էր: Այն ատեն է որ Յրեմիա մարգարէն, Ս. Քաղաքին աւերակներուն մէջ նստած, երգեց իր նշանաւոր Ողբերը:

Ե. — ՅՈՎՆԱՆ ՄԱՐԳԱՐԷ

Յովնան մարգարէ Աստուծոյ հրաման ստացաւ Նինուէ երթալ, և այնտեղի ժողովուրդին իմացնել թէ քաղաքը ի մօտոյ պիտի կործանի իր մեղքերուն համար:

Յովնան, այս պաշտօնին վտանգներէն սարսափահար, նաւ նստաւ՝ ուրիշ երկիր փախչելու:

Ծովուն վրայ սոսկալի փոթորիկ մը փրթաւ: Նաւը ընկղմելու վտանգին մէջ էր, երբ Յովնան, զգալով թէ Աստուծոյ ձեռքն է որ զինք կը պատժէ, ըսաւ որ զինքը ծով նետեն: Անմիջապէս փոթորիկը հանդարտեցաւ:

Յովնան Նինուէի սէջ:

Ծովուն մէջ կէտ ձուկ մը կլկեց Յովնանը, և երեք օր երեք գիշեր իր փորին մէջ պահեց, յետոյ ողջ ողջ ցամաքին վրայ նետեց:

Յովնան այն ատեն Նինուէ դնաց, և Աստուծոյ հրամանին համաձայն քարոզեց թէ իրենց մեղքերուն համար Նինուէ քաղաքը պիտի կործանի:

Այս քաղաքին բնակիչները լսեցին Աստուծոյ խօսքերը, զղջում յայտնեցին անկեղծօրէն, և Աստուած ներեց անոնց:

2. — ԵՂԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷ

Իսրայէլի թագաւորներուն մէջ ամենէն չար և ամբարիշտն էր Աֆաաբ: Ամուսնացած էր Յեզաբել անուն կռապաշտ իշխանուհիի մը հետ, և Սամարիա քաղաքին մէջ կուտուն մը շինել տուած էր Բահաղ կոչուած սուտ աստուածին համար:

Այդ ժամանակները Իսրայէլի մէջ կար Եղիա անունով մարգարէ մը: Այս սուրբ մարդը համարձակօրէն Աքաաբի դնաց, յանդիմանեց անոր ամբարշտութիւնը, և ըսաւ:

— Որովհետեւ բարկացուցիր Աստուած, երեք տարի կաթիլ մը անձրեւ չպիտի գայ:

Այդ օրէն սկսեալ երկինքը փակուեցաւ, և սոսկալի սով ծագեցաւ Իսրայէլի երկրին մէջ:

ԵՂԻԱՅԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ

Եղիա, Աքաաբի բարկութենէն խուսափելու համար, փախաւ անապատ, և զնաց Սաբեիթա որ կը գտնուէր Սիզոնացւոց երկրին մէջ:

Քաղաքին մօտենալու ատեն տեսաւ աղքատիկ այրի կին մը, որ փայտ կը ժողվէր: Անկէ խնդրեց որ ուտելիք տայ իրեն:

— Աւա՛ղ, հաց չունիմ, պատասխանեց կինը: Ըուռ մը ալիւր և քիչ մը իւղ միայն կայ ամանիս մէջ: Փայտ կը ժողվեմ որ վերջին հացը շինեմ: Ես ու զաւակս այդ ալ ուտելէ ետքը պիտի մեռնինք անշուշտ անօթութենէ:

— Մի՛ վախնար, պատասխանեց Եղիա, զնա՛ և ունեցածովդ հաց պատրաստէ: Որովհետեւ Աստուած կ'ըսէ թէ քու տաշտէդ ալիւրը և ամանէդ իւղը չպիտի պակսի:

Կինը հնազանդեցաւ: Հաց պատրաստեց և Եղիայի տուաւ որ կերաւ:

Այրի կնոջ բարեսրտութեան իբրեւ վարձատրութիւն ,
անոր ալիւրը և իւզը չպակսեցաւ ամբողջ սոփի տա-
րիներուն :

Փամանակ մը ետքը , այդ խեղճ այրիին տղան հի-
ւանդացաւ և մեռաւ : Յուսահատ մայրը իր մեռած զաւակը
տարաւ Եղիային : Մարդարէն ջերմեռանդ աղօթք մը ըրաւ
Աստուծոյ , և տղան ողջնցաւ :

ԵՂԻԱՅԻ ՆՈՐ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ

Երբ սոփի երեք տարիները անցան , Աստուած հրա-
մայեց Եղիայի՝ երթալ Թաղաւորին ներկայանալ :

— Դո՞ւն ես որ նեղութեան կը մատնես իսրայէլը ,
հարցուց Աքաբը :

— Ես չեմ , պատասխանեց Եղիա քաջարի համար-
ձակութեամբ մը . դո՛ւն ես , որ Աստուծոյ հրամաններուն
չես հնազանդիր , և քու ժողովուրդդ կը մատնես անոր ար-
դար պատիժներուն :

Եւ Եղիա շարունակեց .

— Ե՛ս միայն մնացած եմ ճշմարիտ Աստուծոյ մար-
դարէներէն , մինչ չորս հարիւր յիսուն հոգիներ կան Բա-
հաղի . Բոււմերէն : Թող մեղի երկու եղ տան . մէկը
անոնք թող առնեն , մորթեն և դնեն փայտի վրայ տառնց
կրակի . մէկն ալ ինձ թող տրուի , նոյնը ընելու համար :
Անոնք թող Բահաղին աղօթեն , իոկ ես՝ Եհովային : Այն
Աստուածը որ կրակի ջիւղնէ զոհի սեղանին վրայ՝ ա՛ն միայն
թող ճանչցուի ճշմարիտ Աստուած :

Եղիայի առաջարկը ընդունուեցաւ : Բահաղի քուր-
մերը եղ մը մարթեցին , և բարձրաձայն աղաղակեցին ի-
րենց չաստուածին , բայց ան խուլ մնաց անոնց աղաղակ-
ներուն :

Եղիա ևւս պատգաւտեց իր ողջակէզը . ջուրով ողսեց
փայտերը , և ջերմեռանդ աղօթք մը ուղղեց Աստուծոյ :
Անմիջապէս կրակ ինկաւ երկիրէն և այրեց զո՛ն :

Միեւնոյն ատեն ըստերար անձրեւ մը վերջ տուաւ
երեք տարիէ ի վեր տիրող երաշտութեան :

ԵՂԻԱ ՀՐԵՂԷՆ ԿԱՌՔՈՎ ԵՐԿԻՆՔ Կ'ԵԼԼԷ

Եղիա, Աստուծոյ հրամանով իրեն աշակերտ ընտրած
էր Եղիսէն :

Օր մը երբ անոնք Յորդանան գետին եզերքը կը պը-
տրտէին և կը խօսակցէին, հրեղէն կառք մը՝ հրեղէն ձիե-
րով լծուած՝ երկինք ըստ ըստ անցնող Եղիան :

Եղիսէ կը նայէր ետեւէն ու կը գոչէր, «Հա՛յր, հա՛յր,
Իսրայէլի կառքը և անոր հեծեալները», մինչև որ կառքը
աչքէն աներեւոյթ եղաւ :

Հրեղէն ձիերով հրեղէն կառք մը երկինք բարձրացուց Եղիան :

Այն ատեն եղիտէ առաւ եղիայի վերարկուն, զոր ան վերէն իրեն վրայ ձգած էր, և ժառանգեց անոր կրկին ոգին, այսինքն մարգարէութեան ձիրքը, և հրաշագործութեան կարողութիւնը:

Եղիայի պէս, եղիտէ ալ նշանաւոր եղաւ իր հրաշագործութիւններով:

Է. — Տ Ո Վ Բ Ի Թ

Ասորեստանի թագաւորին նինուէ տարած զերինեւրուն մէջ կը գտնուէր Տովբիթ անուն Իսրայէլացի մը:

Այս բարի մարդը միշտ հաւատարիմ մնաց Աստուծոյ, նշանաւոր եղաւ իր առաքինութիւններով: Ունեցածը կը բաժնէր իր զերութեան բնկերներուն հետ, և կը յորդորէր զանոնք՝ հաւատքնին չպակսեցնել միակ ճշմարիտ Աստուծոյ:

Սաղմանասարի յաջորդող թագաւորը խիստ թշնամութեամբ վարուեցաւ Իսրայէլացիներուն հետ. հալածեց զանոնք, շատեւ սպաննեց, և արդիւնց անոնց զերեղմաններու մէջ թաղուիլը անդամ:

Բայց Տովբիթ շարունակեց իր անձնուիրութիւնները, ոմանք մխիթարելով, ուրիշներու օգնելով, և մեռելները քաղելով դադոնապէս:

Ասորեստանի թագաւորը, Տովբիթը պատժելու համար, գրաւեց անոր ինչքերը, և մահուան հրաման արձակեց:

ՏՈՎԲԻԹԻ ԱԶՔԵՐԸ ԿԸ ԿՈՒՐՆԱՆ

Տովբիթ, թագաւորին բարկութենէն խուսափելու համար, պահուքտեցաւ կնոջը և զսւկին հետ. բայց դադոնապէս կը շարունակէր իր անձնուիրութիւնները:

Օր մը երբ, սաստիկ յողնած, կը քնանար տղատի մը տակ, թոչուներու բոյնէ մը ծիծեռնակ մը ծրտեց անոր աչքերուն մէջ, և բարի մարդը կոյր եղաւ:

Տովբիթ չտրտնջաց բնաւ, և իր դժբախտութեան մէջ պահեց սրտին խաղաղութիւնը:

Աստուած թոյլատրած էր որ դժբախտութեան ենթարկուի այս բարի մարդը, անոր համար անշուշտ որ անոր համակերպութիւնը և առաքինութիւնները օրինակ ըլլան ուրիշներու:

Եւ իրօք, Տովբիթ հաւատարիմ մնաց իր կրօնքին. վհանձն և առատաձեռն էր հարստութեան ժամանակ. համբերող եղաւ նեղութեան մէջ, և անխախտ պահեց իր վստահութիւնը Աստուծոյ վրայ:

ՏՈՎԲԻԹԻ ԽՐԱՏՆԵՐԸ ԻՐ ՋԱԿԻՆ

Տովբիթ կարծելով որ մահը մօտ է, քովը կանչեց իր որդին՝ Տուբիա և ըսաւ անոր.

— Մտիկ ըրէ՛, զաւակս, հօրդ վերջին խօսքերը, և մի՛ մոռնար. Աստուած մտքէդ մի՛ հաներ բնաւ, և զգուշացիր անոր կամքին հակառակ գործելէ: Գութունեցիր աղքատներուն, որպէս զի Աստուած ալ քեզի գութ ունենայ: Հեռու կեցիր հպարտութենէ որ բոլոր մութեանց աղբիւրն է: Մի՛ ըներ ուրիշներուն, ինչ որ չես ուզեր որ քեզի ընեն: Իմաստուններուն խորհուրդին հետեւէ, և չարերու հետ ընկեր մի՛ ըլլար:

ՏՈՒԲԻԱՅԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Այս իմաստուն խրատները տալէ ետքը, Տովբիթ իմացուց իր զաւկին թէ Մարաց հեռաւոր երկիրը բնակող Գաբայէլ անուն իսրայէլացիի մը կարեւոր գումար մը փոխ

տուած էր ժամանակաւ, պատուիրեց որ երթայ անկէ ուղէ
այդ գումարը, և ըսաւ որ այդ երկար ճամբորդութեան
համար առաջնորդ մը գտնէ իրեն:

Տուբիա դուրս ելաւ, և մէկուն հանգպեցաւ որ ճամ-
բորդութեան կը պատրաստուէր: Աստուծոյ հրեշտակն էր
ան: Բայց Տուբիա չգիտցաւ: Հրաւիրեց զայն իրեն ընկե-
րանալու, ան ալ հաւանեցաւ սիրով:

Տուբիա իր ծնողքը ողջագուրեց, և հրաժեշտ առնելով,
երկու ընկերները ճամբայ ելան:

Երբ Տիրգրիս գետին եղերքը հասան, Տուբիա գետը
մտաւ և կը լողնար: Եւ անա վիթխարի ձուկ մը իր վրայ
եկաւ՝ կարծես զինքը լափելու համար: Տուբիա շատ վախ-
ցաւ, բայց իր ընկերովը տուած խորհուրդին վրայ, բռնեց
ցամաք քաշեց զայն: Պահեցին անոր սիրտը, լեարդն ու
լեղին, որոնք կրնային զեղ ըլլալ: Միտ ալ պահեցին,
երկարատեւ ճամբորդութեան միջոցին իբրեւ ուտելիք ծա-
ռայելու համար:

Օրերով քալելէ ետքը, երկու ճամբորդները հասան
Մարաստանի մայրաքաղաքը՝ Եկբասան՝ ուր մեծ ուրա-
խութեամբ ընդունուեցան Ռակուէլէն, որ Տովբիթի աջ-
գական էր, և մէկ հատիկ աղջիկ մը ունէր՝ Սառա անու-
նով: Այս աղջիկը եօթը անգամ ամուսնացած էր, բայց
ամէն անգամուն ալ փեսաները հարսնիքին յաջորդ գիշերը
մեռեր էին: Ասոր համար Սառա տխուր էր:

Տուբիայի ընկերը առաջարկեց որ Սառա և Տուբիա
ամուսնանան միասին: Աղջկան հայրն ու մայրը չուզեցին,
մեղքնալով տղան: Բայց եղած պնդումին վրայ ամուսնու-
թիւնը կատարուեցաւ: Տուբիա՝ հրեշտակին խորհուրդով
ձուկին լեարդը կրակին մէջ ձգեց և ծխեց, որով կրցաւ
մահէն ազատուիլ:

Տուբիա տասնընինգ օր մնաց Ռակուէլի տունը, և
այդ միջոցին հրեշտակը առանձին գնաց Դաբայէլի և անկէ
առնելով Տովբիթի պահանջած գումարը, վերադարձաւ
Տուբիայի քով:

Տասնեւհինգ օր ետքը, հարսը՝ օժիտներով՝ փեռան և հրեշտակը նինուէ վերադարձան Տովբիթի քով:

Տովբիթ և իր կինը որ սաստիկ անհանգիստ եղած էին անոնց ուշանալուն համար, ուրախութեան արցունքներով ընդունեցին զիրենք:

Տուբիա, հրեշտակին խորհուրդով, ձուկին մազձր քսեց Տովբիթի աչքերուն, որոնք առողջացան ու բացուեցան:

Ամէնքը օրհնեցին զԱստուած: Եօթը օր շարունակ ուրախութիւններ եղան, Տուբիայի ամուսնութիւնը տօնելու համար:

Տովբիթ, երբ վարձատրել ուզեց իր զաւկին հաւատարիմ ընկերը, ա՛յն ատեն միայն ճանչցուց ան ինքզինքը՝ ըսելով.

— Ես Ռաֆայիլն եմ, մէկը այն եօթը հրեշտակներէն որ Աստուծոյ առջեւ կը կենան. հիմա ա՛լ ժամանակը եկած է որ ես դառնամ Անոր քով որ զիս զրկեց:

Այս ըսելով հրեշտակը անհետացաւ, խոր զմայլանքի մէջ թողլով այս սուրբ մարդուն ընտանիքը:

Տ Ո Վ Բ Ի Թ Ի Մ Ա Հ Ը

Տովբիթ իր աչքին լոյսը վերստանալէն ետքը քառասուն երկու տարի եւս ապրեցաւ երջանիկ կեանքով մը: Անոր մահէն ետքը, իր զաւակը գնաց ապրեցաւ իր անեղծ Ռակուէլի հետ, զոր շատ կը սիրէր, և մեռաւ իննըսունեւինը տարեկան:

Իր զաւակներն ու թոռները հետեւեցան իր առաքինի ընթացքին, և ապրեցան Աստուծոյ պատուիրաններուն համաձայն:

Յուդիթ Հոդեփեռնեսի գլուխը կտրած :

Ը. — ՅՈՒԴԻԹ

Յուդիթ մանկամարդ և բարեպաշտ այրի կին մըն էր, որ Յուդայի երկրին Բետիղուա քաղաքին մէջ առանձին կ'ապրէր, աղօթելով և ծովապահութեամբ, երբ նաբուքոնոնոսոր Թադաւորին զօրավարը՝ Հոդեփեռնէս՝ եկաւ պաշաշարեց քաղաքը :

Յուսահատական վիճակի մէջ էին քաղաքին բնակիչները, և կը խորհէին անձնատուր ըլլալ: Յուդիթ երբ այս իմացաւ, կանչեց քաղաքին մեծամեծերը, յորդորեց որ յոյսերնին Աստուծոյ չկտրեն, և ինք յանձն առաւ ազատել քաղաքը :

Հաղուեցաւ, զարդարուեցաւ, և իր ազախինին հետ քաղաքէն դուրս ելլելով յաջողեցաւ թշնամի բանակը մըտ-

նել, և իր վարպետ և իմաստուն խօսքերովը զրաւեց Հոգեփեռնէսի վստահութիւնը, և ապահովցուց զայն թէ շուտով Բետիղուա քաղաքը իր ձեռքը պիտի յանձնէ:

Երեք օր ետքը Հոգեփեռնէս խնջոյք մը տուաւ, որուն հրաւիրուեցաւ նաեւ Յուդիթ: Խնջոյքէն ետք, Բաբելոնցի զօրավարը այնքան գինովցած էր որ խորունկ քունի մէջ ինկաւ: Երբ ամէն մարդ իր վրանը գնաց, Յուդիթ առանձին մնաց Հոգեփեռնէսի հետ, և առիթէն օգտուելով, Աստուծոյ օգնութիւնը խնդրելէ ետքը, առաւ Հոգեփեռնէսի սուրը և կտրեց անոր գլուխը, զոր յաղթանակով տարաւ յանձնեց իր քաղաքի մեծամեծներուն:

Այն ատեն քաղաքին բնակիչները մեծ ուրախութեամբ յարձակեցան պաշարողներուն վրայ, որոնք իրենց զօրավարին սպանութենէն շփոթած ու սարսափած, ջրի ու ցան հղան, ահազին աւար թողլով Իսրայէլացիներուն ձեռքը:

Յուդիթ, այդ քաջասիրտ կինը, մեծ հիացում և յարգանք վայելեց քաղաքին մէջ, և երկար ժամանակ ապրելէ ետքը, մեռաւ հարիւր հինգ տարեկան:

Բոլոր Իսրայէլացիք եօթը որ սուգ բռնեցին անոր մահուան վրայ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ Ե. ՇՐՋԱՆԻ

Ա. — Սաւուղ ժողովուրդին կողմէ քաղաւոր բնօրէն- լով, շատ յաղթանակներ տարաւ Իսրայէլի բռնամիներուն վրայ: Բայց յանցաւոր գեներալ չհնազանդելով Աստուծոյ հրամաններուն, եւ Աստուած երեսէ ձգեց զայն:

Սամուէլ իբրեւ Սաւուղի յաջորդ, Դաւիթը քաղաւոր օժեց:

Դաւիթ յաղթեց Դողիաթի եւ Փղօսացիներուն, բայց Սաւուղ անոր յաջողութիւններուն նախանձելով հալածեց զինքը:

Սաւուղ Փղօսացիներուն դէմ մղած պատերազմի մը մէջ մպանուեցաւ:

Դաւիթ անոր յաջորդեց:

Բ. — Դաւիթ իր քաղաւորութեան մայրաքաղաքը քրաւ Սրուադէմը: Մեծ մեղով մը յանցապարս զսնուեցաւ: Իր զղումին հակառակ՝ պատժուեցաւ, իր զաւկին՝ Աթիսողմի ապսամբութեամբը:

Գ. — Սողոմոն իր հօրը Միսհէն ետքը յաջորդեց անոր եւ քաղաւորական զանք բարձրացաւ: Նշանաւոր եղաւ իր իմաստութեամբ: Մեծ զօրութիւն եւ փառք վասկեցաւ: Բայց ի վերջոյ, Ասուծոյ հետ իր ուխտին անհաւատարիմ զրքնուեցաւ:

Դ. — Իսրայէլի տասներկու ցեղերը բաժնուելով, զատ զատ երկու քաղաւորութիւն հիմնեցին. Յուդայի եւ Իսրայէլի քաղաւորութիւնները:

Իսրայէլի քաղաւոր Յերոբոամի յաջորդները մեծ մասամբ ամբարիտ քաղաւորներ եղան: Ասորեստանցիները աւաւեցին Իսրայէլի երկիրը եւ Նինուէ գերի տարին տասը ցեղերը (718 Ք. Ա.):

Ե. — Դաւիթի ցեղէն խան քաղաւորներ Ռոբոամի յաջորդեցին Յուդայի երկրին մէջ: Ասոնցմէ ալ շատեր ամբարիտ եղան: Բայց իրենցմէ ոմանք, ինչպէս Յովսափատ, Յովաթան եւ Եղեկիա, նշանաւոր եղան իրենց բարեպաշտութեամբ:

Վերջապէս ամբարտաւորութիւնը ծայր տասնհանգին հասաւ Յուդայի երկրին մէջ ալ, եւ Բաբելոնի Նաբուքոդոնոսոր քաղաւորը կործանեց Երուսաղէմը եւ Հրեաները գերի տարաւ Բաբելոն (606 Ք. Ա.):

Զ. — Ասուած մարգարէներդրկեց, Իսրայէլացիները հրաւիրելու համար որ հեմարիտ Ասուածը պատշեն: Ասոնց մէջ նշանաւոր եղան Եսայի, Երեմիա, Յովիան որ անհնազանդ զսնուելուն համար պատժուեցաւ, Եղիա որ պայքարեցաւ ամբարիտ Ահաբ քաղաւորին դէմ, եւ անոր աշակերտը՝ Եղիսէ:

Է. — Նինուէի գերութեան միջոցին Տովբիթ նշանաւոր եղաւ իր բարեպաշտութեամբ, զթաւրտութեամբ եւ Ասուծոյ վրայ ունեցած վստահութեամբ:

Ը. — Յուդայի քաղաւորութեան վերջանալուն մօտ, Յուդիթ անուն քաջասիրտ կին մը. Բեաթլուա քաղաքը ազատեց, սպաննելով Հոլոփեռնէսը, որ զօրավարն էր Նաբուքոդոնոսորի:

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆ

ԲԱՐԵԼՈՆԻ ԳԵՐՈՒԹԵՆԷՆ

ՄԻՆՉԵԻ ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

(606 — 1 Ք Ա.)

Ա. — ԴԱՆԻԷԼ ՄԱՐԳԱՐԷ

ԴԱՆԻԷԼ ԵՒ ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

Բարեկոն տարուած գերիներուն մէջէն Նաբուքոդոնոսոր թագաւորը ընտրած էր զեղեցիկ և ուշիմ մանուկներ, որոնք իր պալատին մէջ կը կրթուէին և Քաղզէացւոց գիտութիւնները կը սորվէին: Ատոնց մէջ կը գտնուէին Դանիէլ և իր երեք ընկերները՝ Անանիա, Միսայէլ և Ազարիա: Թագաւորը հրամայած էր որ անոնց ալ տրուի ճիշդ իր ճաշակած միսէն և գինիէն: Բայց երիտասարդ Իսրայէլացիները մերժեցին ուտել այն կերակուրները, որոնք արգիւտած էին Մովսիսական օրէնքով:

ԵՐԵՔ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ ՀՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Նաբուքոդոնոսոր, տարած յաղթութիւններէն զինովցած, իր մէկ ոսկիէ արձանը կանգնել տուած էր, և բոլոր հպատակներուն հրամայած էր որ երթան անոր երկրպագութիւն ընեն:

Անանիա, Միսայէլ և Ազարիա, որոնց անունը թա-

դաւորին ներքինապետին կողմէ փոխուած և դրուած էր Սեդրաք, Միսաք և Արեղնագոյլ, մերժեցին երկրպագել, և ըսին թէ աւելի լաւ կը համարին մեռնիլ, քան թէ այդ կուռքին երկրպագել:

Թագաւորը այս մերժումէն բարկանալով, հրամայեց երեք մանուկները կապել և բորբոքած հնոցի մը մէջ նետել:

Բայց Աստուած կը հսկէր իր հաւատարիմ ծառաներուն վրայ: Բոցերը բնաւ ֆեառ չպատճառեցին երեք մանուկներուն, այլ այրեցին զանոնք կաշկանդող կապերը միայն, այնպէս որ անոնք հնոցին մէջ կը պտտէին օրհնութեան երգեր երգելով Աստուծոյ:

Նարուքոզոնսոսոր, այս հրաշքէն ազդուած, հնոցէն հանել տուաւ երեք մանուկները, և ոչ միայն ազատ թողուց զանոնք՝ ուղածնուն պէս վարուելու, այլեւ առաջուրնէ աւելի բարձր պաշտօններ տուաւ անոնց:

ԴԱՆԻԷԼ ԱՌԻԻՄՆԵՐՈՒ ԳՈՒԲԻՆ ՄԷՋ

Դանիէլ որ երկու անգամ առիթ ունեցած էր բացատրելու Նարուքոզոնսոսորի երկու երազները, որոնք սարսափի մատներ էին զինքը, մեծ համարում կը վայելէր թագաւորին մօտ:

Պալատականները, նախանձելով անոր վայելած համարումէն, խորհեցան կորուստի մատնել զայն: Թելադրեցին թագաւորին որ հրամայէ իր բոլոր հպատակներուն՝ երեսուն օր շարունակ իրենց միայն աղօթք ընել, և հակառակողը մահուամբ պատժել:

Ինչպէս գուշակած էին Դանիէլի թշնամիները, մարդարէն մտիկ չըրաւ այս հրամանին, և շարունակեց պաշտել յաւիտենական ճշմարիտ Աստուածը: Իր այս վարմունքը յայտնուեցաւ և Դանիէլ առիւծներու զուբը նետուեցաւ:

Դանիէլ առիւծներու զուբին մէջ :

Յաջորդ անգամներն կանուխ, թագաւորը խղճահարուելով, դուբին մօտեցաւ և Դանիէլը կանչեց ըսելով .

— Դանիէլ, ո՛վ իմ հաւատարիմ ծառաս, այն Աստուածը զոր դուն կը պաշտես, քեզ չէ՞ աղատած արդեօք առիւծներու երախէն :

— Այո՛, պատասխանեց մարդարէն, Աստուծոյ հրեշտակը պահպանեց զիս ամէն վտանգէ, որովհետեւ ունէ չարիք դորձած չեմ :

Թագաւորը սաստիկ ուրախանալով, հրամայեց որ մարդարէն զուբէն հանեն, և այնտեղ նստին զրպարտիչները, որոնք անմիջապէս զիշատուեցան զաղաներէն :

Գ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Վ Ե Ր Ջ Ը

Մարգարէնէրուն կողմէ գուշակուած ժամանակը եկած էր զերութեան վերջանալուն մասին :

Նարուքոզոնոսորի թոռը, Բաղսասար, այն ժամանակ նստած էր Բաբելոնի թագաւորական դահլիճ :

Օր մը երբ զեղխութեան տուած էր ինքզինքը, և գինի կը խմէր Երուսաղէմի տաճարին նուիրական անօթներով, ձեռք մը տեսաւ որ պատին վրայ անծանօթ քառեր կը գրէր. — Մանէ, Թեկեղ, Փարես :

Խորհուրդ հարցուցին Դանիէլի, որ յայտնեց թէ այս քառերը կ'իմացնէին թէ վերջ պիտի գտնէ Բաբելոնի թագաւորութիւնը, և երկիրը պիտի իյնայ Պարսից իշխանութեան տակ :

Եւ յիշաւ, այդ գիշեր իսկ Բաբելոնը դրաւ ու ելաւ Պարսիկներու Կիւրոս թագաւորին կողմէ :

Կիւրոս իշխանութեան առաջին տարին մէջ, Դանիէլի խնդրանքին վրայ, հրովարտակ մը հանեց, որ կ'արտօնէր Հրեաներուն՝ վերադառնալ Երուսաղէմ, և հոն վերաշինել Տաճարը :

Այսպէս վերջ գտաւ Բաբելոնի զերութիւնը (536 Ք. Ա.) :

Մեծ խանդավառութիւն առաջ բերաւ այս հրովարտակը Հրեաներուն մէջ : Մասնաւորապէս Յուդայի և Բենիամինի ցեղերը իրենց պետերով, նաև քահանաներ և Ղեւտացիներ, վերադարձան Երուսաղէմ. հոն դացողներուն թիւը 40000ը կ'անցնէր : Կիւրոս թագաւոր յանձնեց Աստուծոյ տաճարին անօթները որոնք Նարուքոզոնոսոր Երուսաղէմէն բերեր էր :

Մեկնողներու առաջնորդներն էին Դաւիթի Տունէն Զօրաբարէլ և Յեսու քահանայապետ :

Երուսաղէմ հասնելու երկրորդ տարին սկսան Տաճարին վերաշինութեանը, մեծ ուրախութեամբ և կրօնական հանդէսներով:

Քանի մը տարի ետքը, Եղրամ որ ուշիմ և գիտնական մարդ մըն էր, Երուսաղէմ դարձաւ շատ մը քահանաներու, Ղեւտացիներու և բաղմաթիւ ժողովրդեան հետ: Վերականգնեց աստուածապաշտութեան կարգը՝ Մովսէսի գրուածներուն համաձայն, և Մովսէսի ժամանակէն մնացած բոլոր գրուածները հաւաքեց և մէկ Գիրք մը ըրաւ:

Ժամանակ մը ետքը Պարսից Արտաշէն թագաւորին պաշտօնեաներէն Նեեմի, որ Դաւիթի ցեղէն էր, արտօնուեցաւ Երուսաղէմ դառնալ, և իր յորդորներով ու ջանքերով սկսուեցաւ քաղաքին պարիսպներուն և դուռներուն շինութեան:

Ժողովուրդը ուխտեց հաւատալիմ մնալ Աստուծոյ:

Բ. — Ե Ս Թ Ե Ր

Ե Ս Թ Ե Ր Ե Ի Մ Ո Ի Ր Թ Ք Է

Պարսկաստանի մայրաքաղաք Սիսիսի մէջ կ'ապրէր շատ գեղեցիկ մանկամարդ աղջիկ մը՝ Յսթեր անունով: Մովսիսական կրօնքի պատուիրանները սորված էր, և ուշադիր կը հետեւէր անոնց՝ առանձին ապրելով իր հօրեղբայր Մուրթքէի հետ:

Այն ժամանակ Պարսից թագաւորն էր Արտաշէս, որ իրեն թագուհի ըրաւ այդ գեղեցիկ աղջիկը:

Քիչ ատեն ետքը Մուրթքէ երեւան հանեց թագաւորին կեանքին դէմ պատրաստուած դաւադրութիւն մը, որուն տեղեկացուց Նսթերը, և այս վերջինն ալ խմացուց Արտաշէսին:

Եսթեր քաղաւորին կը ներկայանայ :

Հ Ա Մ Ա Ն Ի Գ Ո Ռ Ո Ջ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

Այն ժամանակ Արտաշէսի պալատին մէջ կը գտնուէր Համան անունով իշխան մը, որ Թագաւորէն վայելած շնորհքէն հպարտացած, հրամայեց որ ամէն մարդ իրեն երկրպագութիւն ընէ: Բոլորը հնազանդեցան, Մուրթքէ միայն մերժեց, խորհելով որ այդպիսի պատիւ մը ճշմարիտ Աստուծոյ միայն կը վայել:

Համան, այս թշնամանքէն զայրացած, որոշեց վրէժ լուծել Մուրթքէէն և բոլոր Հրեաներէն: Թագաւորէն հրովարտակ մը ձեռք բերաւ, որով կը հրաժայուէր բոլոր Հրեաները կոտորել որոշեալ օր մը: Մուրթքէի համար ալ կախաղան մը պատրաստեց:

Ե Ս Թ Ե Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ո Ի Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Եսթեր, Մուրթփէէն խմանալով տխուր լուրը, յանձն առաւ Արտաշէսի ներկայանալ և բարեխօսել Հբեաներուն համար, թէև և մահուան սպառիժով արգիլուած էր՝ առանց կանչուելու թագաւորին ներկայանալ:

Աստուծոյ ազօթք ընելէ ետքը, Եսթեր զողալով զնաց Արտաշէս թագաւորին քով, որ Եսթերը տեսնելուն՝ խոժոռ նայուածք մը ձգեց անոր վրայ: Եսթեր վախէն նուազեցաւ:

Քայց նոյն վայրկենին Աստուած կակղացուց թագաւորին սիրտը: Արտաշէս վար իջաւ դահէն, և Եսթերի մօտենալով քսաւ:

— Ի՞նչ կը փափաքիս, Եսթեր, եթէ թագաւորութեան կէսն ալ ուզես, պիտի տամ:

— Կր խնդրեմ թագաւորէն, պատասխանեց Եսթեր, որ հաճի վաղը ներկայ գտնուիլ խնջոյքի մը զոր պատրաստեր եմ, և Համանն ալ իրեն հետ բերէ: Հոն պիտի յայտնեմ իմ խնդիրքս:

Թագաւորը հաւանութիւն յայտնեց:

Մ Ո Ի Ր Թ Ք Է Ի Յ Ա Ղ Թ Ա Ն Ա Կ Ը

Այդ գիշերը թագաւորին քունը չտարաւ, կարգալ տուաւ իր թագաւորութեան յիշատակարանները, որու միջոցին կարգացուեցաւ նաև այն դաւադրութեան զէպքը, զոր Մուրթփէ երեւան հաներ էր:

— Այս մարդուն ի՞նչ վարձատրութիւն կըլաւ, հարցուց թագաւորը:

— Ոչինչ, պատասխանեցին:

Ասոր վրայ թագաւորը կանչեց Համանը և հարցուց անոր:

— Ի՞նչ պէտք է ընել այս մարդուն զոր թագաւորը կ'ուզէ փառաւորել :

Համան կարծելով որ իրեն վրայ կը դառնայ խնդիրը , պատասխանեց .

— Պէտք է արքայական պատմութեան հազցնել այդ մարդուն , թափօրով պտտցնել Սիսիս քաղաքին մէջ . պալատին աւագ պաշտօնատարը անոր ձիուն սանձէն բռնած , պէտք է հարկապէս բոլոր բնակիչները որ երկրպագեն անոր ասջիւ :

— Գնա՛ շուտով այդպէ՛ս ըսէ Մուրթքէին , հրամայեց թագաւորը :

Պէտք էր հնազանդիլ : Երբ Համան , տրտում ու վրդուլած , ուուն դարձաւ , եկան իմաց տուին որ թագուհիին խնջոյքին պէտք է ներկայ գտնուի :

Հ Ա Մ Ա Ն Ի Պ Ա Տ Ժ Ո Ի Ի Լ Ը

Խնջոյքէն ետքը Եսթեր թագաւորին ոտքը խնայով , պազատեցաւ որ շնորհէ իր կեանքը և ամբողջ իր ազգաւորներուն կեանքը :

Այն ատեն է որ յայտնեց թէ ինքը Հրեայ է , և մէջտեղ հանեց Համանի վատ ծրարիւրները և Մուրթքէի դէմ անոր ունեցած ատելութիւնը :

Թագաւորը ստատիկ բարկացաւ , և իր զայրոյթը ծայր աստիճանի հասաւ , երբ լսեց որ Համան կախազան մը պատրաստեր է Մուրթքէի համար : Ուստի հրամայեց որ նոյն կախազանէն կախեն Համանը , անոր հարստութիւնը Եսթերի տրուի , և պաշտօնը Մուրթքէի յանձնուի : Պատռեց Հրեաներու դէմ հանած հրովարտակը , և անոր հակառակ հրամանադրով մը շատ պատիւներ և ազատութիւն շնորհեց Հրեաներուն :

Գ. — ՀՐԵԱՆԵՐԸ ԳԵՐՈՒԹԵՆԷ ԵՏՔԸ

Պարսից տէրութեան անկումով, Հրէաստան Մեծն Աղեքսանդրի և անոր յաջորդներուն ձեռքն անցաւ, և մասնաւորապէս Ասորոց իշխանութեան տակ հալածանքներու ենթարկուեցաւ: Այս հալածանքները սաստիկ եղան Անտիոքոսի օրով, որ կը հարկադրէր Երուսաղէմի մէջ կուռք պաշտել: Շատեր լաւազոյն կը համարէին մեռնիլ, քան թէ Աստուծոյ օրէնքին հակառակ շարժիլ: Ասոնց մէջ կը գրտնուէին Սղիազար քահանան, և Շամուկե անուն կինը՝ իր եօթը որդիներով:

ԵՂԻԱԶԱՐԻ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Սղիազար քահանայ իննսուն տարեկան էր: Կը ստիպէին զինքը որ կուռքերու մատուցուած զոներու միւսը ուտէ: Բացարձակապէս մերժեց և ըսաւ թէ մեռնիլը աւելի աղէկ է իրեն համար:

Ասոր վրայ հարչարելու տարին ուրբ ծերունին: Իր բարեկամները անոր մեղքնալով, գաղտնապէս ուրիշ միս բերին զոհի միսին տեղ, և խնդրեցին որ չմերժէ ատիկա:

— Իմ տարիքիս պատշաճ չէ կեղծել, ըսաւ ծերունին հպարտութեամբ, և սուտս վատութիւն մը պիտի ըլլար:

Այս խօսքերէն ետքը, Եղիազար կը թողուր որ զինքը հարչարեն, և կ'օրհնէր զԱստուած:

Այսպէ՛ս նահատակուեցաւ բարի ծերունին, առաքինութեան ու քաջարի հաւատքի և մարտիրոսութեան գեղեցիկ օրինակ ընծայելով:

ՄԱԿԱՐԱՅԵՑԻ ԵՕԹԸ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

Շամուճե անուն կէն մը Խօթը զաւակ ունէր, որոնք ծանօթ են Մակարայեցի Եօթը եղբայրներ անունով:

Անոնք ներկայացան Անտիոքոսի, որ կը ստիպէր զիրենք՝ զոհ մատուցանել կուռքերուն:

Բայց բոլորն ալ իրենց տարիքէն վեր հոգեկանան ուժ ցոյց տուին: Առանց վայրէկան մը տկարանալու, սիրով կրեցին սոսկալի չարչարանքներ՝ իրենց մօրը աչքին տակ:

Թագաւորը անոնց գլխուն մօրթը հանել տուաւ, լիւզունին կտրել տուաւ, սղոցել տուաւ անոնց ոտքերն ու ձեռքերը, և վերջապէս Խաչող ջուրի կաթսայի մը մէջ նետել տուաւ զանոնք:

Եօթը մարտիրոսներու մայրը, փոխանակ ընկճուելու այս չարչարանքներու տեսարանէն, ընդհակառակն կը քաջայերէր զաւակները՝ երկինքը ցուցնելով անոնց:

Անտիոքոս զայրանալով, նոյն չարչարանքներով նաւատակել տուաւ անոնց մայրն ալ:

ՄԱՏԱԹԻԱ ԵՒ ԻՐ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ

Երուսաղէմի մէջ կ'ապրէր Մատաթիա անուն ծերունի մը, որ հինգ զաւակ ունէր.— Յովհաննէս, Սիմոն, Յուդա, Յովսափաս և Նդիագար:

Հալածանքէ ազատուելու համար, Մատաթիա իր զաւակներուն հետ լեռները ապաստանեցաւ, և ճշմարիտ Աստուծոյ ծառաները հրաւիրեց իրեն միանալու:

Երբ բաւական շառուա իրենց թիւը և կրցան բանակ մը կազմել, այս անձնազոհ մարդիկը պտտեցան Յուդայի երկիրը, կործանեցին կուռքերը, և ճշմարիտ Աստուծոյ պաշտամունքը վերահաստատեցին:

Մատաթիա մեռնելու առեն իր բանակին սկստ կարգեց

իր զաւակներէն Յուդա որ սրտոտ մարդ մըն էր: Քաջու-
թեան հրաշքներ դործեց և բաղմաթիւ յաղթութիւններ
տարաւ: Բայց վերջապէս կոխի մը մէջ բաղմաթիւ թշնա-
միներէ ընկճուեցաւ, և նետաձար մեռաւ: Իր հայրենակից-
ները փառաւոր յուզարկաւորութիւն մը ըրին, և երկար
ատեն իր սուգը պահեցին:

ԵՂԻԱՉԱՐԻ ԱՆՁՆՈՒԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԱՀԸ

Յուդա Մակաբէի եղբայրները շարունակեցին թշնա-
միին դէմ կռուիլ և յաջողութիւններ ունեցան: Ատոնցմէ
մէկը՝ Եղիազար՝ նշանաւոր եղաւ իր քաջութեամբ:

Թշնամի բանակին մէջ նշմարելով արքայական դո-
ղերով ծածկուած փիղ մը, Եղիազար խորհեցաւ որ թագա-
ւորը անոր վրայ կը գտնուի: Ուստի ինքզինքը զոհելով
ընդհանուրին օգուտին համար, յաջողեցաւ փիղին փորին տակ
մտնել, և սպաննել զայն:

Բայց զժքախտաբար ինք ալ մեռաւ, իր զոհին ծան-
րութեան տակ ճզմուելով:

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ

Յուդա Մակաբէէն ետքը հրամանատարութիւնը ան-
ցաւ իր եղբայրներուն, յետոյ այս վերջիններու զաւակ-
ներուն:

Ատոնցմէ մէկը այնքան ընդարձակեց իր ուժը, որ
թագաւորի տիտղոս ստացաւ:

Սակայն աւելի ետքը Հրէաստան հարկատու եղաւ
Հռոմայեցոց, որոնք Հերովդէսը զրին այդ երկրին թագա-
ւորական գահին վրայ: Ասոր իշխանութեան վերջերն էր
որ, մարգարէներու գուշակութեան համեմատ, ծնաւ Փր-
կիւն՝ ՅԻՍՈՒՍ ԲՐԻՍՏՈՍ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ Զ. ՇՐՋԱՆԻ

Ա. — Հրեաները գերութեան մէջ Աստուծոյ դարձան :
Դանիէլ, որ Բաբելոնի արեւունքին մէջ կրթուած էր, նշա-
նաւոր եղաւ իր բարեպաշտութեամբ :

Բաբելոնի կայսրութեան անկումէն ետք, Դանիէլ Պար-
սից *Կիւքս* թագաւորէն հրովարտակ ստացաւ, որով վերջ կը
սրուէր գերութեան :

Բ. — Պարսկաստան մնացած Հրեաները կոտորածէ մը
ազատուեցան, շնորհիւ անձնութեանը *Եթերի*, որ
Հրեանի մըն էր եւ թագունի եղած :

Դ. — Հրեասան ի վերջոյ ինկաւ Ասորոց տիրապե-
տութեան տակ, եւ հնթարկուեցաւ սոսկալի չարչարանե-
ցեալ :

Մակաբայեցոց գերդասանը ազատագրեց երկիրը :

Թագաւորութիւնը վերահաստատուեցաւ. բայց շատ
չանցած Հրեասան հարկատու եղաւ Հռոմայեցոց, որոնք
Հերովդէտ դրին զահաւն վրայ. ստոր օրով ծնաւ ՅԻՍՈՒՄ
ՔՐԻՍՏՈՍ :

Վ. Ե Ր Զ

ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐՈՒՆ

ԱՄԷՆԷՆ ԱՌԱՋ կը յանձնարարուի Պատ Ուսուցիչներուն՝ որ դասը նախ իրենք կարդան զոգ, բացատրելով ի հարկին դժուարահասկնալի բաները, քէն հնար եղածին չափ զգուցացած ենք ասոնցմէ, Այն բաները կամ խօսքերը, որոնք մասնաւոր կարեւորութիւն ունին կամ բացատրութեան կը կարօտին, արքեր զոգ դրուած են, ուսողոսրիւն գրաւելու համար։ Տղաք պէ՛տ չէ բուրակի պէս զոգ ընեն դասը, այլ ուսողիւր կարդան մէկ քանի անգամ, եւ յետոյ պատմեն նիւրը։ Գոց պէ՛տ է սորվին միայն իւրաքանչիւր շրջանի ամփոփումները։

ԱՇԽԱՐՀԻ ՍՏԵՂԾՈՒԻԼԸ. — Բացատրել զոգ՝ Աստուծոյ զոյուրքիւնը, յառաջ բերելով սեղծագործութեան հրաշալիքները, երկիրը՝ իր գեղեցկութիւններով, երկիւնը իր շէնդութիւններով, որոնք արգիւնքներ են յաւիտեան պէս կայ եղող Պատեալի մը, որ է Աստուած։ Իրենց աչիւն առջեւ, ձեռքին տակ գտնուած առարկաներով ցուցնել զոգ քէ ասոնք շինող մը ունին։ Միայն քէ մարդ գտնուած բան մը կը ձեւափոխէ, կը շինէ, մինչ Աստուած սեղծեց ոչինչէն։ Աստուած ամենակարող է։ Բայց սեղծումը կատարուած է աշխեանքաւոր, կարգ ու կանոնով, նախ պարզը յետոյ աւելի կատարեալը. նախ համալայնի նիւրերը, յետոյ բոյսերը, յետոյ կենդանիները եւ վերջապէս մարդը, որ ամէնէն կատարեալն է։ Եւ մարդ իրեն պէ՛տ եղած բաները պատրաստ գտաւ։ Ի՞նչ պիտի ըլլար իր վիճակը եթէ առաջ ինք սեղծուէր, երբ լոյս չկար, երբ անպատրաստ էր ամէն ինչ։ Աստուած իմաստուն է եւ բարի։ Տիեզերքը յեցուցած է իր բարիքներով։ — Առ այժմ պէ՛տ չկայ ծանրանալու վեց օրերու կամ դարաւերջանքներու վրայ։ — Երկրորդ օրուան Հաստատութիւնը պէ՛տ է հասկնալ երկրի մթնոլորտը։ — Մարդ՝ Աստուծոյ պատկերին պէս սեղծուած է, ոչ քէ մարմնով, (որովհետեւ Աստուած հոգի է), այլ հոգիովը, մտքի կարողութիւնովը, որով կրնայ իւրիւր աշխարհի մէջ գտնուած ամէն բաներու վրայ։

ԱԳԱՄ ԵՒԱՅԻ ԱՆՀԱՋԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ. — Կարեւոր դասեր կան հոս։ Մարդ անձնիւրան է, կամքի ազատութիւն ունի. բայց պէ՛տ է գործածել Աստուծոյ տուած խելքը։ «Իմաստութեան սկիզբը Աստուծոյ վախն է», Անոր վրայ հաւատքը, վստահութիւնն է, որովհետեւ Ան բարի է անհունապէս փորձիչը՝ Սասանան՝ եկաւ օծի կերպարանով. մենք ալ ամէն օր փորձիչներ կ'ունենանք. չար ընկերներ, գէտ մտածումներ, որոնցմէ զոգուեանալ կը պատուիրէ մեզի խելքը, ռդմտութիւնը։ Տղաք, մասնաւորապէս,

պէ՛տք չէ խաբուիմ փայլուն բաներէ: Իրենց ուսուցիչները, ծնողքը շատ աւելի աղէկ գիտէն ինչ որ իրենց օգտակար է. ուստի պէ՛տք է հնազանդին անոնց, եթէ նոյնիսկ հակառակ զայ իրենց կամքին, կամ խելքերին չհասնի: — Ազամ-Եւա մեղանչեցին եւ պատժուեցան, դրախտէն վաճառելով. բոլոր մարդիկ ալ անոնց պէս մահուան պատիժի կ'ենթարկուին, որովհետեւ անոնց խաբուիլը խրատ չէ եղած մեղի: Մենք ալ շատ անգամ կը խաբուիմք փորձիչ սասանային չար քելադրութիւններէն: Անոնք յանցանքը գործելէ ետք, լսեցին Աստուծոյ **ուհաճայք**ը. մարդիկ ալ կը լսեն այդ ոհնածայքը, խղիւն ձայնը, բայց շատ անգամ կը խելղեն սոյդ ձայնը. չեն զոյար, ինչպէս չզոյացին Ազամ ու Եւա, եւ յանցանքը իրարու վրայ ձգեցին: Դիտելի է, վերջապէս, որ Աստուծոյ անէծքը օրհնութիւն մը եղաւ մարդուն. աշխատութիւնը մարդը սիրելի կ'ընէ Աստուծոյ, եւ օրհնութիւն ու յաջողութիւն կը բերէ:

ԿԱՅԷՆ ԵՒ ԱՐԷԼ. — Շեշեղ Կայէնի նախանձստութիւնը, սրտի չարութիւնը, ռիսակայութիւնը եւ Աստուծոյ ազդարարութենէն չխրատուիլը: Արէլ, քնդհակառակն, բարի էր, մաքուր էր սրտով, եւ իր ունեցածին ամէնէն աղէկը կ'ընծայէր Աստուծոյ: Կայէն անզիջող մնաց իր ռիւքնէն ետք ալ եւ խղիւն շանջանքներով քափառակամ եղաւ երկրի վրայ, զրկուած ներումի յոյսէ:

ՆՈՅ ԵՒ ԶՐՀԵՂԵՂԸ. — Ուշադրութիւն դարձնել Նոյի հաւաստիին վրայ: Տապանին շինութիւնը, որ 120 տարի տեւեց, առիթ մըն էր մարդոց՝ զրոյշումի գալու, ինչ որ չըրին եւ Աստուծոյ արդար պատիժը հրաւիրեցին իրենց վրայ: Նոյ եւ իր քնսանիքը աղատեցաւ իր սատուապաշտութեան համար: Տապանէն ելլելէ ետք, Նոյ զոհ քրաւ Աստուծոյ. մարդիկ պէ՛տք է միշտ երախտագէտ ըլլան իրենց վայելած բարիքներուն համար:

ԱՇՏԱՐԱԿԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ բշատութիւնը առիթ մը կ'ընայ ըլլալ՝ տոյճ պարզելու ամբարտաւան ինքնահաւանութեան վնասները: Օգտակար է հարստի վրայ ցոյցնել այն վայրը ուրիշ դէպի հարաւ իջան Նոյի սերունդները, նաեւ Սեմաարը, Միջագետքը:

ԱՐԲԱՀԱՄ. — Յոյացնել Աբրահամի հաւատքը եւ վստահութիւնը Աստուծոյ վրայ: Քարսէսի վրայ ցոյցնել Միջագետքը (Տիգրիս եւ Եփրատ գետերուն մէջեղ) եւ Քանաանու երկիրը: Անդրազառնալ այն հեռաւորութեան վրայ որ կը բաժնէր երկու հողամասերը: Գոնէ 200 ժամու նամբայ էր աւագոս անապատներու: Աբրահամ իր քնսանիքով, ծառաներով, աղախիկներով, կենդանիներու հօտերով եւլն. պիտի անցնէր այդ անծայր անապատէն ուր շատ տեղ ջուրն ալ կը պակսէր, օրական հիմք ծամ փալելով, առնուազն 40 օրուան նամբայ կտրելով, եւ միշտ դէպի Արեւմուտք երթալով: Մեծ զոհողութիւն էր իր հայրենիքը, իրեն ծանօթ երկիրը քողով եւ երթալ դէպի Եմամաօքը, շատ մը վտանգներու մէջ (վայրի զագանքներ եւլն.)-բայց մեծ էր Աբրահամի հաւատքը նժարիս Աստուծոյ վրայ, որ կը պատշաճէր զինքը, եւ սիրով ըրաւ այդ զոհողութիւնը, որ վարձատրուեցաւ՝ հասնելով Քանաանու երկիրը, կանանչ արօտաւայրերով, պարտէզներով, այգիներով, ծառերով եւ Յօդանան արծաթափայլ գետով: Եւ Աբրահամ իր երախտագիտութիւնը յայտնեց՝ սեղան կանգնելով Աստուծոյ:

Աբրահամի եւ Ղովթի բաժանման ասեն շեշտել երկուսին մէջ անայ-
լայլ մնացող խաղաղութիւնը: Աբրահամ բողոց որ Ղովթ ընտրէ իր ուզած
լուսազոյն կողմը, իսկ ինքը զմեզ միւս կողմը հաստատելու:

ՍՈՂՈՄ ԵՒ ԳՈՍՈՐԻ կործանման պատմութեան մէջ աստուծային
պատիժը բացայայտ է: Ղովթի կինը պատժուեցաւ աղի արձան դառնալով,
որովհետեւ ականջ կը հեռանար: Մարդիկ երբ ինքզինքնին բոլորովին առ-
խարհային զուարճութեանց կուտան եւ կը մոռնան Աստուած, վերջ ի վեր-
ջոյ կը պատժուին:

ԻՍՍԷՆԿԻ ԱՍՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ առթիւ շեշտել Ռեբեկայի բարեկրթու-
թիւնը եւ ուրիշին ծառայութիւն մատուցանելու բարի տրամադրութիւնը, որ
զնահատուեցաւ ու վարձատրուեցաւ:

ԵՍԱՒ ԵՒ ՅԱԿՈԲ.— Եսաւ զրկուեցաւ իր անդրանկութեան իրաւուն
քէն, որ մեծ առաւելութիւններ կ'ընծայէր իրեն: Չօրը մահէն ետքը ընտ-
նիքին պէտք կ'ըլլար եւ կը հրաժայէր միւսներուն, հօրը ժառանգութենէն
կեկին բաժին կը ստանար: Եսաւ այս բոլորէն հրաժարեցաւ ռապիճանի
մը համար. յիմա՛ր քեթեամտութիւն: Յակոբի քրածը խաբէութիւն էր ան
շուտ, եւ ասոր համար նեղութիւններ կ'ընէ. միակը մինչեւ Խառան նախ-
բորդել եւ հստակ տարի Լաբանի հով ծառայել տխրութեամբ, եւ խաբուե-
լով անկէ որ Նախ տղայ Լիան իրեն կ'ընտրէր շուտ փոխանակ Հա-
մեկի գոր կը սիրէ: Բայց Աստուած վարձատրեց զինքն՝ իր հեզ բնաւոր-
ութեան, խոհեմութեան եւ աստուծապաշտութեան համար:

ՅՈՎԱԷԺ ԳԵՂԵՑԻԿ.— Յակոբ Յովսէփի կը սիրէ՝ Հռափէլէն ծնած
ըլլալուն համար: Ապահովաբար Յովսէփ սեծամտութիւն կը ցուցնէր սիր-
ուած ըլլալուն համար: Եղբայրներուն նախանձը բնական էր. բայց անոնք
չարութիւնը ծայր աստիճանի հասցուցին, իրենց եղբայրը սպաննել խոր-
հելով. չուրի գուրը նետելով եւ վերջապէս իրեն գերի ծախելով: Շեշտել
թէ մէկ չարութիւնը ծնունդ կուտայ ուրիշներու: Նախանձը ասելութիւն
առաջ լեռու, ասելութիւնը ոնիր, եւ այս՝ վաս ստախոսութեան իրենց
ոնիրը ծածկելու համար, որով սառիկ վշտացուցին իրենց հայրը:

Խօսիլ գեղեվանաւորութեան բարբառս սովորութեան վրայ. նկարագ-
րել գերիներու քուտառ վիճակը, տեսնել անգործութիւնը: Յովսէփի իր տե-
րերուն հետ Քանանէն եղիպտոս, բոսիկ տեսլ կրակոտ առազներուն վրայ
նամբորդել հարկադրուած ասեն անուշտ խորհեցաւ իր մեծամտութեան
սխառ հետեւանցներուն վրայ, եւ ունեցաւ խնամարհութեան հոգի, զգաս-
տութիւն, հաւաստ Աստուծոյ վրայ, սիրուեցաւ ամէնէն եւ վարձատրուեցաւ
Աստուծէ:

Փարաւոնի երազին մեկնութեան առթիւ բացատրել թէ շատ երազներ
բնական իրականութիւններ լծանաբեռնուած ստամոքս, կոնակի վրայ պառ-
կած բնանալ եւլն.) առաջ կուզան եւ իմաստ չունին. բայց կան երազներ
որ Աստուծոյ կողմէ ազդարարութիւններ են, եւ ասոնք **սեփիլ** կը կոչուին:
Այս կարգէն էին Փարաւոնի երազները: Բացատրել Նեղոս գետին մեծ ջրեր
եղիպտոսի բարեբերութեան համար:

ՅԱԿՈԲԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԻ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՁ.— Ուշադրութիւն հրաւիրել
որ Յովսէփի խաւարներէն առեւտրէն էին, իր եղբայրները փորձելու

համար: Շեռեկ անոր անյիշաչարութիւնն եւ եղբայրութիւնը: Անդրադառնալով թէ սաստածային սփոթութիւնները միշտ բարի են. թէւ մեզի համար անհասկնալի: Յովսէփ գերի տարած ժամանակ չէր գիտեր թէ Եգիպտոսի փոխաւեայ պիտի բլլայ. իր դժբախտութիւնը պատահաւ եղան մեծ բարեբախտութեան մը՝ իրեն, իր գերդաստանին եւ իր ցեղին համար, որ Եգիպտոսի հաղափակիրը միջավայրին մէջ զարգացաւ:

ՅՈՐ — Յորի պատմութիւնը պարզ եւ թելադրող է. հոն կը ցոյցանալ Յորի համբերութիւնը: Մարդիկ ամենադառն փորձերու մէջ ալ առանց դժգոհելու պէտք է վստահ ըլլան ամենաբարին Աստուծոյ գրութեան:

ՄՈՎՍԷՍ. — Իսրայէլացիներու կրօն չարչարանքին առթիւ. յիշել եւ գիպտոսի բուրգեր՝ կոթողները, մենեանները, որոնք արդիւնք էին գերիներու տառապաւորական աշխատութեան: Իսրայէլացիք առանց վարձատրութեան եւ ի հարկին ծեծի տակ կը ստիպուէին կատարել ծանր աշխատանքներ. — ուստի չորս կրէլ՝ ռոպղելու համար այն բարձր տեղերը ուր նեղօտքի չուրերը չէին հասնիր, աղիւս շինել կառով եւ մէջը յարդ խառնուած, եւ չորցնել կիզիչ արեւին տակ, մենեաններ, բուրգեր եւ պարիսպներ շինելու: Մովսէս թէւ պալատին մէջ մեծցած, բայց ապահովաբար իր մանկութեան շրջանին մօտ կ'ստիպէր հետ ծծած էր իր ցեղին սէրը. շեռեկ անոր ազգասիրութիւնը, արդարասիրութիւնը, սաստածապաշտութիւնը: Ան պաշտպան մըն էր Տիրին եւ գլխաւորին: Այս զգացումները անհուտ տեղեցիներ զինքը՝ զոհեալ երբայցեցին պաշտպանելու համար սպաննել եգիպտացիներ. թէւ ազնիւ նպատակով կատարուած, բայց անխորհուրդ գործ մըն էր բռնաբար, ոնիր մը, որուն համար պատժուեցաւ, ստիպուելով վախճիլ Եգիպտոսէն, հեռու իր ազգակիցներէն: Այրող մտեցնիքն առթիւ կարելի է յիշել թէ Աստուծոյ զանազան միջոցներ ունի ինքզինքը յայտնելու: Կրնայ պատմուիլ մանրամասնութիւնը «Կոթիկը հանել զի այստեղ սուրբ է» եւ այս առթիւ շեռեկ տղոց՝ սրբավայրերու մէջ ակնածալից կեցումը մը ունենալու պէտք: Տասը պատիժներ եւ Կարմիր ծովէն անցնել եւ միայն իսկ իրեն բնական էրեւոյթներ բացատրել, անոնք կը մնան միշտ հրաշքի սահմանին մէջ, որովհետեւ կը կատարուէին նիւթ այն պատճառով. երբ ստիպողական պէտք կար սաստածային միջամտութեան: [Այս կէտին վրայ խօսիլ՝ կը մնայ ուսուցչաց շրջանայեաց կամքին]: Կրնայ եւ ամպէ սիւները որ կ'առաջնորդէին Իսրայէլացիներուն, նշաններ էին Աստուծոյ հովանաւորութեան. եւ անհրաժեշտ՝ այն ատենի մարդկութեան համար: Հիմայ մեծք ունեցնել մեզի առաջնորդ՝ Քրիստոսի Ս. Աւետարանը, Ս. Խաչը եւ Քրիստոնէական Ս. Եկեղեցին՝ մարգարէներու, առաքեալներու եւ Ս. Հայրերու պատմութեան:

ՏԱՄՆԱԲԱՆՆԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐԸ կամ Բարոյական Օրէնքը տալով Աստուծոյ թէ՛ Իսրայէլի ժողովուրդին եւ թէ ամբողջ մարդկութեան երջանկութիւնը սարմանեց: Առաջին չորսը մարդոց դէպի Աստուծոյ ունեցած պատշաճականութիւնները կը գծեն: Իսկ վերջին վեցը՝ մարդոց դէպ իրենց ընկերը պարտերը: Զանալ այդ պատմութեաններու ռոպը բացատրել տրոց: Հիմա կու՞նք չենք պատշտել հին կապաւորութեան պէտք, բայց կու՞նք պաշտել կ'ըլլանք, երբ դրամը եւ աշխարհի նոխարութիւնները կը գրաւեն

ուածային ազդարարութենէն: Իր զոյումը անկեղծ էր, եւ Աստուած նկատի առաւ անոր ազնիւ յասկարիսնները եւ վերջին զոյումը: Մեծ էր իր ոճիրը, աւելի մեծ եղաւ իր զոյումը: Աստ' համար Աստուած ներեց իրեն:

ՍՈՂՈՊՈՂՆ.— Սողոմոն իմաստուն զործ մը քրաւ արդէն՝ իմաստութիւն միայն խնդրելով Աստուծէ: Տղա՛ք պէ՛տ է զիտան քէ իմաստութիւնը ամէն բանէ վեր է աշխարհի վրայ, ամէն բարութեան աղբիւրն է ան: Եւ «Իմաստութեան սկիզբը Աստուծոյ վախն է», ինչպէս բառ է նոյն իմն Սողոմոն: Հետեւապէս իմաստուն զործ մըն էր նեմարիս Աստուծոյ փառաւոր տանար մը կանգնելը: Աւա՛ղ որ կեանքին վերջին տարիները վայելած փառքէն ու պերճանքէն շլանալով, իր կիրքերուն գերի եղաւ, մոռցաւ նեմարիս Աստուածը, եւ երկնային պատիւի ազդարարութիւնը բնորոշեց:

ԲԱԳԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ. - Ի վեր հանել քէ երբ մարդիկ Աստուծէ կը հեռանան, այսինքն բարոյական ու բնական օրէնքներու դէմ կը վարձիւն, արդարութիւնը, պարկեշտութիւնը կը մոռնան, եւ իրենց սիրտը չարութեամբ լեցուն կ'ըլլայ, պատիւը ինքնին կուգայ անխուսափելի կերպով: Իսրայելացիք իրենց կիրքերուն անձնատուր եղան, մեղկացան, կարացան, եւ թեմամբներուն յարձակումին տակ ընկնուեցան, որովհետեւ դիմադրելու ուժ չէր մնացած իրենց վրայ:

ՅՈՎՆԱՆ մարգարէին կէտ ձուկէ մը կլլուիլը եւ փորին մէջ երեք օր ողջ մնալը աստուածային հրաշք մըն է. եւ կարելիութիւնը հաստատուած գիտակցանապէս: Խորհրդանշան է ան Յիսուսի երեք օր քաղութիւնէ ետք յարութիւն առնելուն: Պատմութեան իրող գաղափարն է Աստուծոյ գրութիւնը բոյո՛ւր մարդոց վրայ հաւասարապէս: Նիւնուէի բնակիչները պատիւէ գերծ մնացին, որովհետեւ տկանջ դրին աստուածային պատգամին, հաւատացին ու զոյացին:

ԵՂԻԱ.— Շեշել եղիայի անվեհեր ընթացքը Աբաբի հանդէպ: Իր կատարեալ հաւատքը Աստուծոյ վրայ՝ իրեն տուաւ հրաշագործութեան կարողութիւն. Այսպէ՛ս հաւատած է արդէն մեր Տէր Աւետարանին մէջ:

ՏՈՎՔԻԹ — Աստուածաճշտական այս գոյսրիկ պատմութիւնը իր մէջ կը ցոյացնէ արդէն բարոյականը: Տօվքիթի բարութիւնը, ազգասիրութիւնը եւ անձնագոհ բարեգործութիւնները վերջ ի վերջոյ կը վարձատրուին, դառն եւ երկարատեւ փորձերէ ետք:

ՅՈՒԴԻԹ տղայը մըն է ջերմ ազգասիրութեան. աչք կ'առնէ ամէն վտանգ, նոյնիսկ իր պատիւին, իր կեանքին կորուստը իր բազաքի փրկելու թէւ յանդուգն բայց ազնիւ ծրագիրը զլուխ հանելու համար: Հողեփեռնէս զոհն է իր եռայտութեան եւ արքեպոստութեան:

ԴԱՆԻԷԼ հակառակ օտար երկրի վրայ, օտար արժուճիքի մէջ կը բնակուի, չի մոռնար իր հայրենի գեղային ուսանողութիւնները, իր հայրենուն Աստուածը: Ինք եւ երեք մանուկները տղայներ են նեմարիս, անձնագոհ աստուածապաշտներու: Երեք մանուկներու պատմութիւնը, որ զորուած է Դանիէլի զբիւն մէջ, Հայ եկեղեցիին մէջ կը կարդացուի մշտնջողի եւ Հասկի ձրագայտցի իրիկունները:

ԵՂԻԱՋԱՐԻ եւ Մակարայեցի եօթը եղբայրներու նահատակութիւնը զեղեցիկ առիթ մըն է ուսուցչին՝ ցոյացնելու՝ ազնիւ նպատակի մը համար գոհուելու պատրաստակամ անձներու հոգեկան արիւթիւնը:

Յ Ա Ն Կ

Կարեւոր	Երես Գ.
Աստուած՝ քերթուած Ա. Փանոսեանի, իբրեւ նա-	
խամուտ.	5

Ա. ՇՐՋԱՆ. — Աօխարհի ստեղծուելէն մինչեւ Ջրհեղեղ

Աշխարհի ստեղծուիլը	9
Դրախտ. — Ազամ Եւայի անհնազանդութիւնը	11
Կայէն և Աբէլ	12
Սէթ	14
Ամփոփում Ա. Շրջանի	14

Բ. ՇՐՋԱՆ. — Ջրհեղեղէն մինչեւ Արահամի կոչումը

Նոյ և Զրհեղեղը	15
Աշտարակաշինութիւնը	18
Ամփոփում Բ. Շրջանի	18

Գ. ՇՐՋԱՆ. — Արահամէն մինչեւ Եզրպատէն ելքը

Ա. — Աբրահամ

Աբրահամի կոչումը	19
Սողոմ և Գոմոր քաղաքներուն կործանումը	20
Իսահակի ծնունդը	21
Իսահակի ամուսնութիւնը	24

Բ. — Իսահակ

Եսաւ և Յակոբ	26
Իսահակ կ'օրհնէ Յակոբը	28

Գ. — Յակոբ

Յակոբի փախուստը և տեսիլքը	29
Յակոբ Միջագետքի մէջ	30
Յակոբ և Եսաւ կը հաշտուին	30

Դ. — Յովսէփի Գեղեցիկ

Յովսէփի և իր եղբայրները	31
Յովսէփի եղբայրտանի մէջ	33
Փարաւոնի երազները և Յովսէփի բարձրանալը	34
Յակոբի զաւակները եղբայրտանի մէջ	36
Յակոբի որդիները նորէն եղբայրտան կ'երթան	38
Յովսէփի ինքզինքը կը ճանչցնէ	40
Յակոբ եղբայրտանի մէջ	41
Յակոբի և Յովսէփի մահը	41

Ե. — Յոբ

Յոբի բարեպաշտութիւնը և ենթարկում փորձերը	42
Նոր փորձեր	43
Աստուած կը վարձաւորէ Յոբը	44

Զ. — Մովսէս

Մովսէսի ծնունդը	45
Մովսէսի փախուստը	47
Իսրայէլացւոյ ելքը եղբայրտանէն	49
Ամբիփում Գ. Շրջանի	50

**Դ, ՇԲՁԱ. — Եզրայէսէն ելլելէն մինչեւ Բաղաստորսիւն
հաստատութիւն**

Ա. — Իսրայէլացիք Անապատին մէջ

Կարմիր ծովէն անցքը	51
Անապատին մէջ	52
Տասնաբանեայ պատուիրանները	54
Ոսկիէ հորթը	56
Վկայութեան խորանը, Տաղանակ Ուխտին և հրէա- կան աստիճան	53
Մովսէսի մահը	59

Բ. — Յեսու

Գ. — Դաւաւորներ

Դէղէսն	62
Սամփսոն	64
Հեղի և Սամուէլ	66
Սամուէլ Իսրայէլացիներու վերջին զաւաւորը	68

Գ. — ՀԱՌԱՐ	6
Ամփոփում Գ. Շրջանի	71

Ե. ՇՐՋԱՆ. — Թագաւորութեան հաստատումն
մինչեւ Ռաբիւնի գերութիւնը

Ա. — ՍԱԼՈՒՂ	
Սալուղի անհնադանդութիւնը	72
Դաւիթ Սալուղի մօտ	73
Դաւիթ և Գողթաթ	74
Սալուղի նախանձոտ ատելութիւնը և Դաւիթի վհահանձ- նութիւնը	76
Սալուղի մահը	77

Բ. — ԴԱՒԻՔ	
Դաւիթ թագաւոր կը հռչակուի	79
Դաւիթ մեծ մեղք մը կը դործէ	80
Արիստղոմի ապստամբութիւնը և մահը	81
Դաւիթի վերջին տարիները	82

Գ. — ՍԱՂՈՄՈՆ	
Սաղոմոն իմաստութիւն կը խնդրէ Աստուծմէ	83
Սաղոմոնի դատաստանը	83
Երուսաղէմի Տաճարին շինութիւնը. — Սաղոմոնի փառքը	84

Դ. — Թագաւորութեան բաժանումը	
Յեղերը կ'ապստամբին Ռոբոլոմի դէմ	85
Իսրայէլի թագաւորութիւնը. — Իր կոապաշտութիւնը	86
Յուդայի թագաւորութիւնը	86

Ե. — ՅՈՎՆԱՆ ՄԱՐԳԱՐԷ	88
---------------------	----

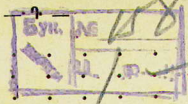
Զ. — ԵՂԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷ	89
-------------------	----

Եղիայի հրաշքները	89
Եղիայի նոր հրաշքները	90
Եղիա հրեղէն կառքով երկինք կ'ելլէ	91

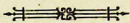
Է. — ՏՈՎԷԻՔ	92
-------------	----

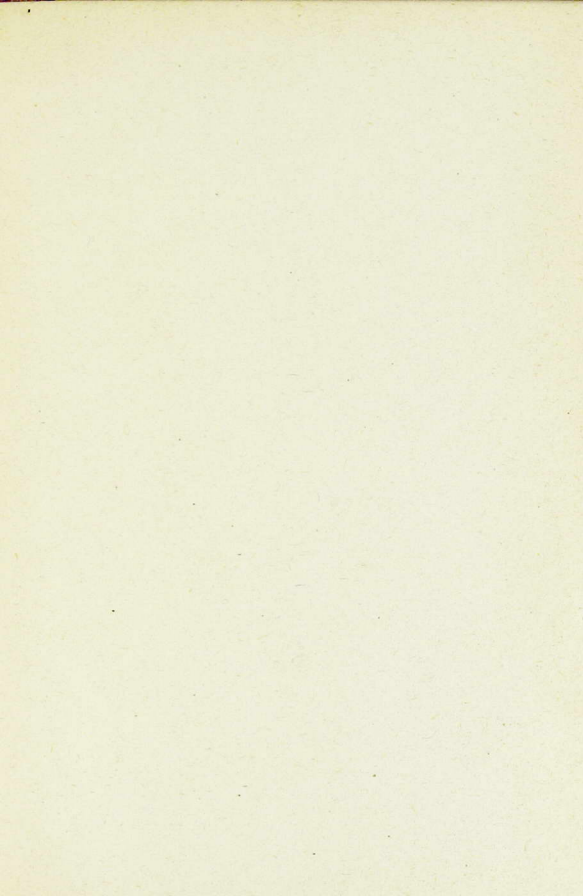
Տովբիթի աչքերը կը կուրհան	92
Տովբիթի խրատները իր զաւակին	93
Տուբիայի ճամբորդութիւնը	93

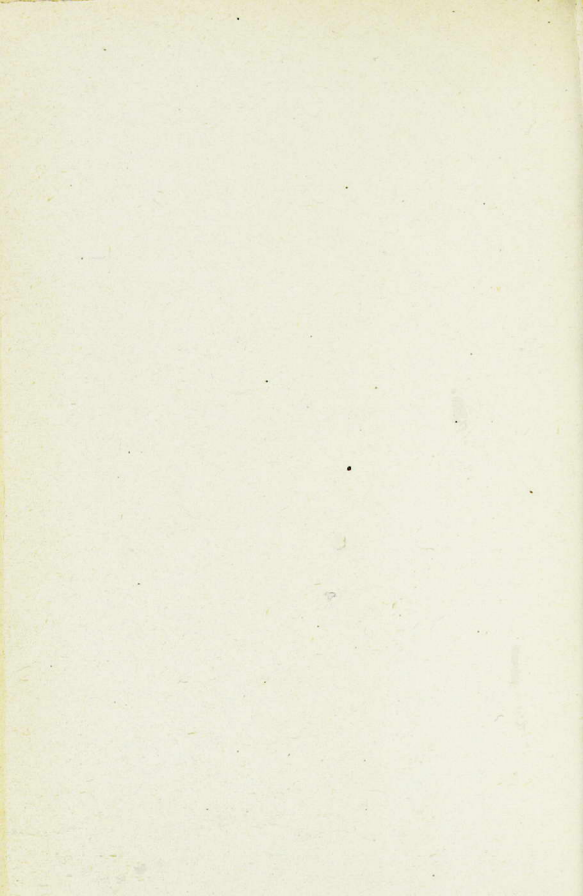
1. 806.

Տողբիթի մահը . . .	95
Ը. — Յուդիթ . . .	96
Ամփոփում Ե. Շրջանի . . .	97
Զ. ՇԲՋԱՆ — Բարեկոնի գերութենէն մինչև Յիսուսի ծնունդը	
Ա. — Դանիէլ մարգարէ	
Դանիէլ և իր ընկերները	99
Երեք մանուկները հնոցին մէջ	99
Դանիէ առիւծներու զուբին մէջ	100
Գերութեան վերջը	102
Բ. — Եսթեր	
Եսթեր և Մուրթքէ	103
Համանի գողողութիւնը	104
Եսթերի անձուիրութիւնը	105
Մուրթքէի յաղթանակը	105
Համանի պառօնութիւնը	106
Գ. — Հրեաները գերութենէ ետք	107
Եղիազարի նահատակութիւնը	107
Մակաբայեցի եօթը հզարները , , , , ,	108
Մատթիա և իր զաւակները , , , , ,	108
Եղիազարի անձնուիրութիւնը և մահը , , , , ,	109
Թագաւորութեան վերանաստատումը , , , , ,	109
Ամփոփում Զ. Շրջանի , , , , ,	110
Թեալագրութիւններ և սուղիչներուն	111

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220031604

A ¹¹ 31604